

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Návrh na zvýšení příjmů z daní u konkrétní obce

Bc. Darina Antošová

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Darina Antošová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Návrh na zvýšení příjmů z daní u konkrétní obce

Název anglicky

The proposal to increase tax revenues in a specific municipality

Cíle práce

Cílem práce bude zhodnotit současný systém financování u konkrétní obce a navrhnout taková opatření, která povedou ke zvýšení příjmů z daní.

Metodika

Na základě prostudované literatury a právních předpisů bude sestavena literární rešerše týkající se veřejné správy, územní samosprávy a podrobněji bude charakterizován rozpočet obce a druhy příjmů. V praktické části práce budou identifikovány možnosti zvyšování příjmů obce a následně budou navržena opatření, která povedou k jejím zvýšením. Současně bude v práci vyčíslena závislost celkových příjmů obce a příjmů z daní.

Doporučený rozsah práce

60 až 80 stran

Klíčová slova

rozpočet obce, obec, daňové příjmy, poplatky, daně

Doporučené zdroje informací

ČESKO. ZÁKONY ATD. *Účetnictví veřejného sektoru 2018 : změny účetní vyhlášky č. 410/2009 Sb., změny konsolidační vyhlášky státu a vyhlášky o inventarizaci : obce, kraje, hl. město Praha, organizační složky státu, příspěvkové organizace, fondy, další vybrané účetní jednotky : redakční uzáverka 1.2. 2018* . Ostrava: Sagit, 2018. ISBN 978-80-7488-283-8.

MÁČE, M. *Finanční účetnictví veřejného sektoru*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-2002-4.

MAREK, L. *Statistika v příkladech*. Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-118-5.

PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

SVOBODOVÁ, J. *Abeceda účetnictví 2008 : pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. Olomouc: ANAG, 2008. ISBN 978-80-7263-457-6.

WALKER, I. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3920-5.

WIRTH, P. *Zahrada : návrh, projekt, rozpočet*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0976-7.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Štáfek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 13. 7. 2022

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Návrh na zvýšení příjmů z daní u konkrétní obce" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne datum odevzdání

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu Ing. Pavlu Štáfkovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce, za jeho trpělivost, čas, pomoc, a především vlídné jednání při konzultacích mé diplomové práce.

Návrh na zvýšení příjmů z daní u konkrétní obce

Abstrakt

Předmětem této práce je návrh na zvýšení příjmů z daní u konkrétní obce. Cílem literární rešerše je definovat veřejný sektor, rozpočet obce, daňové příjmy, poplatky a další témata, která jsou významně důležitá v oblasti daňových příjmů obecního rozpočtu.

Za účelem získání informací týkajících se časového vývoje zvolených položek daňových příjmů podílejících se na hodnotě celkových příjmů města Jičína, je realizována analýza časových řad vybraných nejvýznamnějších daňových položek. Jednoduchá regresní a korelační analýza potvrzuje závislost daňových příjmů na celkových příjmech.

Na základě výsledků je městu Jičína poskytnut návrh a možné doporučení, které povedou ke zvýšení daňových příjmů a zlepšení současného stavu obecního rozpočtu.

Klíčová slova: územní samospráva, obec, rozpočet obce, daňové příjmy, poplatky, daně, regresní a korelační analýza

The proposal to increase tax revenues in a specific municipality

Abstract

The object of this work is to propose the rise of revenue of taxes in a certain municipality. The goal of literature review is to define the public sector, municipal budget, tax revenue, fees and other topics related to tax income of the municipal budget.

For the purpose of obtaining information connected to time development of chosen tax revenue items which are partaking in the value of total income of town Jičín, is to implement the analysis of the time series of the most crucial of chosen tax items. Simple regression and correlation analysis is confirming the dependency of tax revenue in the total incomes.

On the basis of the results is town Jičín being presented with proposals and possible recommendations which are going to lead to growth of tax revenue and improvement of the current state of the municipal budget.

Keywords: local government, municipality, municipal budget, tax revenue, fees, taxes, regression and correlation analysis

Obsah

1 Úvod	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika.....	15
3 Teoretická východiska	17
3.1 Veřejný sektor	17
3.2 Veřejná správa.....	17
3.2.1 Územní samospráva	18
3.2.2 Obec	19
3.3 Rozpočtová soustava	21
3.3.1 Rozpočtové určení	24
3.3.2 Veřejné rozpočty	26
3.3.3 Rozpočet obce	26
3.3.4 Rozpočtový proces.....	29
3.3.5 Hospodaření obce	30
3.4 Příjmová stránka obecního rozpočtu	30
3.4.1 Transfery	32
3.4.2 Nedaňové příjmy.....	32
3.4.3 Návrtné zdroje.....	33
3.5 Příjmová daňová stránka obce	33
3.5.1 Svěřené daně	34
3.5.2 Sdílené daně	38
3.5.3 Místní a správní poplatky	41
4 Vlastní práce.....	42
4.1 Město Jičín	42
4.2 Rozpočet města	43
4.2.1 Střednědobý výhled rozpočtu	45
4.2.2 Schválení rozpočtu a střednědobého výhledu.....	45
4.2.3 Plnění rozpočtu a kontrola hospodaření.....	45
4.2.4 Finanční kontrola	47
4.2.5 Závěrečný účet.....	47
4.3 Rozpočty města v jednotlivých letech	48
4.3.1 Rozpočet města Jičína v roce 2015.....	49
4.3.2 Rozpočet města Jičína v roce 2016.....	51

4.3.3	Rozpočet města Jičína v roce 2017	52
4.3.4	Rozpočet města Jičína v roce 2018	55
4.3.5	Rozpočet města Jičína v roce 2019	56
4.3.6	Rozpočet města Jičína v roce 2020	58
4.3.7	Rozpočet města Jičína v roce 2021	60
4.4	Analýza časových řad	61
4.5	Statistické metody	72
4.6	Ukazatel míry finanční nezávislosti	75
5	Výsledky a diskuse	76
5.1	Návrh možností navýšení daňových příjmů	78
5.1.1	Daně z příjmů a daň z přidané hodnoty	79
5.1.2	Daň z nemovitých věcí	82
5.1.3	Místní poplatky	83
6	Závěr	85
7	Seznam použitých zdrojů	89

Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

Seznam obrázků

Obrázek 1 Schéma veřejné správy	18
Obrázek 2 Soustava příjmů státního rozpočtu v roce 2021 v mld. Kč a v % celkových příjmů státního rozpočtu	23
Obrázek 3 Soustava výdajů státního rozpočtu podle druhů v roce 2021 v mld. Kč a % na celkových výdajích státního rozpočtu	24
Obrázek 4 Rozpočtové určení daní od 1. 1. 2022	25
Obrázek 5 Schéma obecního rozpočtu	28
Obrázek 6 Znak města Jičína	42

Seznam tabulek

Tabulka 1 Orgány obcí podle typu.....	20
Tabulka 2 Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel obce	20
Tabulka 3 Sazby daně z pozemků.....	36
Tabulka 4 Sazby daně pro stavby a jednotky	37
Tabulka 5 Tabulka koeficientů podle počtu obyvatel v obci	37
Tabulka 6 Přehled rozpočtových opatření města Jičína v roce 2022	46
Tabulka 7 Termíny provedení přezkoumání hospodaření	48
Tabulka 8 Hospodaření města Jičína v letech 2015-2021.....	48
Tabulka 9 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2015	50
Tabulka 10 Nejvýznamnější daňové položky roku 2016.....	51
Tabulka 11 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2017	53
Tabulka 12 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2018	55
Tabulka 13 Nejvýznamnější daňové položky roku 2019.....	57
Tabulka 14 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2020	59
Tabulka 15 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2021	61
Tabulka 16- Sumarizace hodnot daňových příjmů a celkových příjmů města Jičín mezi lety 2015-2021.....	62
Tabulka 17- Podíl daňových příjmů na hodnotě celkových příjmech	65
Tabulka 18- Očekávané celkové příjmy města Jičína (v mil.).....	74

Tabulka 19 Ukazatel míry finanční nezávislosti (v %)	76
Tabulka 20 Návrhy možností navýšení daňových příjmů	79
Tabulka 21 Porovnání daně z nemovitých věcí s koeficienty 2,0 a 2,5	82
Tabulka 22 Porovnání poplatku za likvidaci odpadu	83

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj struktury příjmů Územního samosprávného celku od roku 2015 až do roku 2022 v období prvního čtvrtletí (v mil. Kč)	31
Graf 2 Vývoj struktury daňových příjmů obcí od roku 2015 až do roku 2022 v období prvního čtvrtletí (v mil. Kč)	34
Graf 3 Vývoj celkových příjmů a výdajů v letech 2015-2021 (v Kč)	49
Graf 4 Vývoj daňových příjmů a poplatků města Jičína v časovém období 2015-2021	64
Graf 5 Procentuální podíl hodnoty celkových daňových příjmů na hodnotě celkových příjmů města Jičína	66
Graf 6 Procentuální podíl hodnoty daní z příjmů fyzických a právnických osob na hodnotě celkových příjmů v časovém období roku 2015-2021	67
Graf 7 Procentuální podíl hodnoty daně z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu na hodnotě celkových příjmů města Jičína	68
Graf 8 Procentuální hodnoty položky daně z hazardních her na hodnotě celkových příjmů města Jičína	69
Graf 9 Procentuální hodnoty položky místních poplatků na hodnotě celkových příjmů města Jičína	70
Graf 10 Procentuální hodnoty položky daně z nemovitých věcí na hodnotě celkových příjmů města Jičína	71
Graf 11 Závislost daňových příjmů na celkových příjmech	73

1 Úvod

Výběr daní je jednou z nejstarších činností lidstva. Byly vybírány nepravidelně a nedobrovolně. Po rozvoji trhu vznikly nové daně a tím se staly povinnými a pravidelnými. V historii samostatné České republiky byly přijaty zákony o dani z příjmů, dani dědické, dani darovací, dani z nemovitostí, spotřební dani a dani z přidané hodnoty. Reforma veřejných financí se promítla v zákoně č.261/2007 o stabilizaci veřejných rozpočtů a novela zákona č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, která se projevila ve výši daňových příjmů obcí. Do 1. 1. 2022 se rozpočtová skladba řídila vyhláškou Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě. Příloha této vyhlášky stanovila strukturu rozpočtu obce. V této příloze je vymezeno rozvržení příjmů a výdajů do tříd, seskupení položek, podseskupení položek a jednotlivé položky. Vyhláška Ministerstva financí o rozpočtové skladbě je závazná pro všechny místní územní rozpočty – její závaznost vyplývá z ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (někdy označovaných také jako „malá rozpočtová pravidla“). Z tohoto ustanovení vyplývá, že územní samosprávné celky (obce a kraje), ale i svazky obcí (které mají zvláštní postavení díky koordinačním veřejnoprávním smlouvám, které spolu uzavírají v režimu zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu), jsou povinny tvořit své rozpočty v souladu jednak s malými rozpočtovými pravidly, jednak v souladu s vyhláškou Ministerstva financí, o rozpočtové skladbě, neboť tato je ve vztahu k zákonu o rozpočtových pravidlech prováděcím předpisem. Při výpočtu možností, kterými daná obec disponuje ve vztahu k navýšení svých daňových příjmů, je tedy možné vycházet mj. právě z vyhlášky, neboť ta obsahuje všechny daňové příjmy, nedaňové a ostatní příjmy, které může územní samosprávný celek mít. Z hlediska vyhlášky je nicméně problematické, že obsahuje příjmy nejen základních územních samosprávných celků; obsahuje příjmy také organizačních složek státu, fondů organizačních složek státu, státních fondů a dalších.

Při zkoumání možností navýšení daňových příjmů nebo vytvoření nových lze vycházet z přílohy k vyhlášce, která vyjmenovává jednotlivé příjmy a představuje tak nepřekročitelný limit v tom, které daňové příjmy může obec obdržet, neboť dle zásady nemůže obec vybírat jiné daně, než které jsou vybírány podle zákona.

Tato diplomová práce je zaměřena na navýšení daňových příjmů konkrétní obce, hodí se uvést pouze to, že by obec mohla svým politickým působením usilovat o novelizaci

zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům, a to tak, aby se dosáhlo navýšení procentních sazeb, kterými jsou určeny příjmy – podíly obcí na státním rozpočtu. Tím by došlo k navýšení daňových příjmů všech obcí, nikoli pouze konkrétní obce, což by nedávalo smysl z hlediska tematického zaměření této diplomové práce; smyslem této práce je nalézt takové možnosti navýšení daňových příjmů města Jičína, které jsou v jeho výhradní dispozici, tj. takového navýšení, které se projeví pouze u tohoto konkrétního města. Je nutné chápat téma práce tak, že hledáme možnosti v mezích zákona a nehodláme je překračovat – byť jsme si vědomi, že tyto možnosti potenciálně existují.

V posledních desetiletích se projevovaly sklony k posilování územní samosprávy za pomoci daňových reforem.

Pokud se obci podaří zvýšit daňový příjem, tak to má vliv na okolní prostředí občana, v němž žije a tráví volný čas. Na rozvoj obcí má vliv stabilní a stálý finanční příjem. Obec nemá takové pravomoci ovlivnit stabilitu a stálost příjmů, a to se stává jejím možným problémem. Zvětšováním suverenity územních rozpočtů na státním rozpočtu se ukazuje spíše formou rozhodování územních orgánů o výdajové části než o možnostech přímo ovlivnit míru daňových příjmů. Nastíněný návrh této diplomové práce se snaží ukázat na možnosti municipalit rozhodovat o svých daňových příjmech.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení nastavení současného systému financování u vybrané obce a navrhnout taková opatření, která umožní zvýšení daňových příjmů obecního rozpočtu. Vybranou municipalitou pro účely této diplomové práce je město Jičín, jehož daňové příjmy budou zkoumány v období od 2015-2021. K naplnění hlavního cíle jsou stanoveny také dílčí cíle, které popisují postup k jeho dosažení, kterými jsou:

- vymezení a zpracování základních pojmů k dané problematice,
- představení vybrané obce,
- posouzení příjmů vybrané obce v letech 2015-2021,
- komparace s možností změny daňových příjmů dle relevantní legislativy.

2.2 Metodika

Na základě prostudované literatury a právních předpisů je sestavena literární rešerše, která poskytne teoretická východiska z oblasti veřejné správy, územní samosprávy, rozpočtu obcí, druhy příjmů a daní. Dále na poznatky z teoretické části naváže praktická část, kde je představeno město Jičín na základě dat získaných z oficiálních webových stránek Jičina dále z datování Českého statistického úřadu a účetních výkazů města Jičina.

V praktické části této diplomové práce je uvedena charakteristika města Jičina a poté jsou vypracovány analýzy obecního příjmu. Za účelem získání informací týkajících se časového vývoje zvolených položek daňových příjmů podílejících se na hodnotě celkových příjmů města Jičín, je realizována **analýza časových řad** vybraných nejvýznamnějších daňových položek. Následně je provedena **regresní a korelační analýza**, která slouží ke zjištění závislosti daňových příjmů na celkových příjmech. Provedeným dílčím ukazatelem finanční analýzy této práce je použita **míra finanční nezávislosti („soběstačnosti“)**. Na základě těchto analýz je proveden návrh, možná doporučení na úpravu příjmů, tak aby se zvýšily daňové příjmy obce.

Regresní a korelační analýza

Dílčím cílem je vypracování regresní a korelační analýzy. „*Hlavním úkolem regresní a korelační analýzy je přispět k poznání příčinných vztahů mezi statistickými znaky. Cílem regresní analýzy je co nejlepší přiblížení vypočítané regresní funkce k hypotetické regresní*

funkci.“ (Hindls, 2007) Jedná se o nástroj určený pro účely analýzy dvou proměnných: závislé a nezávislé. V předkládaném konkrétním případě je závislou proměnou veličina velikosti celkových příjmů města Jičína a nezávislou proměnou hodnota daňových příjmů města Jičín. Výpočty jsou provedeny především v programu MS Excel, kde je vypočítána vzájemná hodnota lineární regrese uvedených proměnných. Lineární funkci lze zapsat pomocí funkce:

$$y = b_0 + b_1x, \quad (1)$$

(Hindls, 2007)

Za účelem rozšíření výsledků regresní analýzy je realizována korelační analýza. Výsledkem toho je vypracován návrh, jak by město Jičín s přihlédnutím ke svým dispozicím a klíčovým faktorům mohlo navýšit své daňové příjmy. Korelační lineární koeficient r vyjadřuje míru lineárního vztahu mezi dvěma číselnými proměnnými. Výpočet je realizován v softwarovém programu Microsoft Office Excel pomocí funkce „CORREL“. Hodnota je posléze ověřena pomocí výpočtu funkce „PEARSON“.

Výpočet korelačního koeficientu:

$$r = \frac{\Sigma(x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\Sigma(x - \bar{x})^2 \Sigma(y - \bar{y})^2}} \quad (2)$$

Kde \bar{x} a \bar{y} jsou střední hodnoty výběru (průměry).

(Microsoft podpora, 2022)

Ukazatel finanční analýzy

Nástroj, který pomůže odhalit slabá místa hospodaření je finanční analýza. V souvislosti s finanční analýzou existují různé finanční ukazatelé hospodaření, které zkoumají, jak je obec financována. Dílčím ukazatelem této práce je použita míra finanční nezávislosti („soběstačnosti“), která je vyjádřena v procentech.

$$\text{Míra finanční nezávislosti} = \frac{\text{Vlastní kapitál}}{\text{Celkový kapitál}} * 100 \quad (3)$$

(Suchánek, 2006)

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejný sektor

Veřejný sektor je zjednodušeně představován státem. Pro veřejný sektor není důležitý zisk, jak je to u soukromého sektoru. Soukromý a veřejný sektor se vzájemně prolíná a doplňuje. Spojení soukromého a veřejného sektoru je považováno za takový vztah, kde se soukromý sektor zavazuje k zajištění veřejných služeb. (Ministerstvo financí, Veřejný sektor, 2004)

Veřejný sektor plní ekonomické, sociální a politické funkce k zabezpečení veřejných statků. Ekonomickou funkci si lze představit jako tvorbu pracovních míst, která má vliv na míru nezaměstnanosti. Sociální funkce je především službou pro sociálně slabší občany a politická funkce představuje využití veřejného sektoru v procesu veřejné volby. S tím úzce souvisí přerozdělení peněžních prostředků, tak aby bylo dosaženo maximálního užitku v oblasti školství, zdravotnictví, sociálního zabezpečení, životního prostředí, dopravy, zemědělství a v dalších oblastech. Především jde o poskytnutí veřejných statků sociálně slabším skupinám. Veřejná správa a její orgány jsou velmi podstatnou složkou veřejného sektoru, jelikož jej řídí a organizují. Veřejná správa je chápána jako činnost služby pro občany. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012)

3.2 Veřejná správa

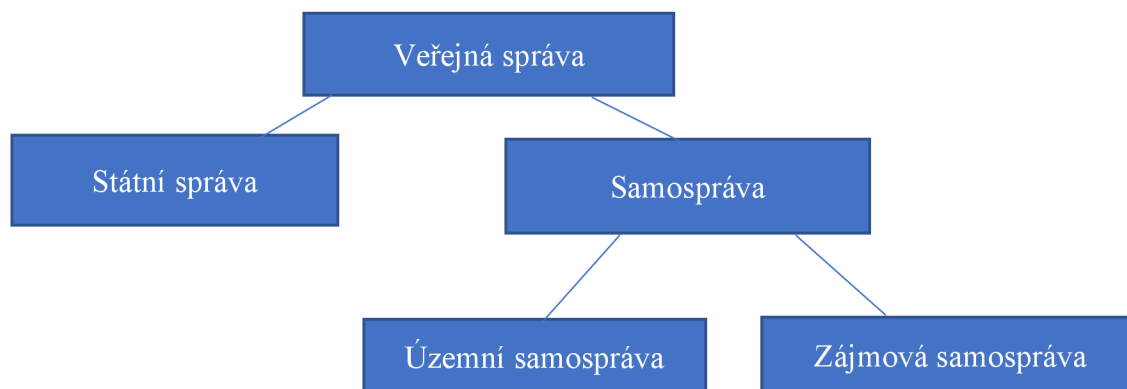
Veřejná správa se zabývá řízením celého státu. Veřejná správa je správní činnost, která souvisí s poskytováním veřejných služeb, řízením veřejných záležitostí.

Veřejná správa jako soubor procesů, které řídí, regulují a vykonávají specifické instituce za účelem správy věcí veřejných, takto jí vysvětlují spoluautoři Eva Horzinková a Vladimír Novotný (2013). Za veřejnou záležitost je považováno všechno, co se týká každého člena společnosti. Systém fungování veřejné správy, nastává tedy tak, že svoboda občana končí tam, kde začíná svoboda jiného občana. (Horzinková, Novotný 2013)

K výkonu veřejné správy jsou ustaveny orgány a instituce, které mají vytyčené kompetence a rozhodovací pravomoci, aby rozsah rozhodování byl sledovaný a nedocházelo ke zneužití moci. Neutralita, rovnost, otevřenost, transparentnost, odpovědnost, výkonnost a účinnost, to jsou stěžejní principy veřejné správy, které se využívají nejen v České republice, ale i v zemích Evropské unie. Veřejná správa má přesně stanovené úkoly, které má podle zákona plnit na určeném území. Souběžně ji jsou uděleny prostředky, kterými zajišťuje

splnění stanovených úkolů. Veřejná správa je složena ze státní správy, samosprávy a dalších účetních jednotek, které vznikly za jiným účelem, než je podnikání.

Obrázek 1 Schéma veřejné správy

Zdroj: Horzinková a Novotný, 2013

3.2.1 Územní samospráva

„Územní samospráva je spravování určitého území menšího, než je stát, na základě zákonem stanovené působnosti a ekonomických podmínek.“ Územní samosprávu jako jednu z forem veřejné správy definují autoři Peková a Pilný. (Peková, Pilný, 1998) Samospráva jako část veřejné správy má své ukotvení v Ústavě, a to dosvědčuje skutečnost, že toto právo představuje jeden ze základů demokratického systému. Ústava hovoří o právu územních samosprávných celků na samosprávu. Jedná se tedy o samostatné řízení záležitostí týkajících se daného území.

Struktura územní samosprávy se v některých státech liší, poněvadž stává na historických tradicích. Vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 znamenal nutnost efektivní fungující správy, zformování ekonomických a legislativních podmínky, zavedení potřebné decentralizace a dekoncentrace státní správy na orgány územní samosprávy. Zájmy územních samospráv jsou na Evropské úrovni hájeny díky Výboru regionů.

Příkladem územní samosprávy v České republice je obec a kraj. Obec je základní územní samosprávný celek a kraj je vyšší územní samosprávný celek. Obce a kraje v České republice si nejsou vzájemně nadřizeny ani podřizeny. Disponují specifickými pravomocemi, které jiný územní samosprávný celek nesmí porušovat. Pokud státní správu vykonávají orgány samosprávy, jedná se o přenesení státní správy. (Provazníková, 2015)

3.2.2 Obec

Odborné publikace se většinou shodují ve výkladu pojmu obec. Obec je základní jednotkou veřejné správy. Právní úprava obcí je zakotvena v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon představuje jádro pro všechny obce, které koriguje pravidla, která jsou stanovena silou ústavního zákona.

Atributem obce je – vlastní ohraničené území, vlastní majetek, má finanční prostředky a hospodáří dle obecního rozpočtu, občany České republiky s trvalým pobytem a samosprávou veřejných záležitostí. (Nahodil a kolektiv, 2014) Každá obec má svůj název, vlajku, znak a svá práva a povinnosti. Obec je veřejnoprávní korporace, která odpovídá za své jednání. Jejím právem je vydávat právní předpisy, kterými mohou být nařízení obce a obecně závazné vyhlášky. Úkolem obce je zabezpečovat veřejný majetek, spolupracovat a udržovat vztahy s ostatními obcemi, kraji, státy a obcemi jiných států, snažit se o rozvoj, potřeby a blahobyt svých občanů. V neposlední řadě její povinností je šetrně a hospodárně nakládat s financemi.

Obce se člení při výkonu státní správy v přenesené působnosti na:

- obce I. typu – obce se základním rozsahem přenesené působnosti (všechny obce),
- obce II. typu – obce s pověřenými obecními úřady (388 obcí),
- obce III. typu – obce s rozšířenou působností (205 obcí). (Ministerstvo vnitra, Jsem zastupitel/ka, 2018)

Tradiční členění obcí:

- města,
- městyse,
- statutární města,
- hlavní město rozdělené na městské části. (Zákon č.128/2000 Sb., zákon o obcích)

K 1.1.2022 bylo v evidováno 6 258 obcí, z nichž největší počet je ve Středočeském kraji, a to v počtu 1 144 obcí. (ČSÚ, Malý lexikon obcí, 2021)

Název městys, město nebo statutární město musí obec splnit určité podmínky dané zákonem. Pojmenování **městys** nebo **města** musí obec podat žádost do poslanecké sněmovny a s jejím schválením musí souhlasit předseda Poslanecké sněmovny a poté mohou obce toto pojmenování užívat. V České republice lze nalézt 228 městysů k datu 1. 1. 2021. Pojmenování **město** musí obec ještě ke schválené žádosti v poslanecké sněmovně splnit podmínku nejméně 3 000 obyvatel. Obec dále musí ještě disponovat vodovodem, kanalizací, základní školou, zdravotnickým zařízením, poštou, společenským sálem, sportovištěm a

ubytovacím zařízením, aby toto pojmenování mohlo užívat. (Stanovení obce městem, Moderní obec, 2019) **Statutární město** má právo dle závazné vyhlášky stanovit městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. (§ 130 zákona č. 128/2000 Sb.) Česká republika je tvořena 26 statutárními městy (§ 4 zákona č. 128/2000 Sb.) **Hlavní město** upravuje zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze.

Tabulka 1 Orgány obcí podle typu

Obec	Městys	Město	Statutární město
zastupitelstvo	zastupitelstvo	zastupitelstvo	zastupitelstvo
rada	rada	rada	rada
obecní úřad	úřad městyse	městský úřad	magistrát
starosta	starosta	starosta	primátor
zvláštní orgán	zvláštní orgán	zvláštní orgán	zvláštní orgán

Zdroj: Horzinková a Novotný, 2013

Orgány obce

Obce vykonávají své činnosti prostřednictvím zvolených orgánů. Základním a hlavním samosprávným orgánem obcí je zastupitelstvo a všechny ostatní orgány obce jsou od zastupitelstva odvozeny. Má zásadní roli, jelikož udává směr obce, schvaluje např. rozpočet obce, územní plán obce nebo program rozvoje obce. Počet členů zastupitelstva vychází z počtu obyvatel dané obce a velikosti územního obvodu. Obyvatelé obce neboli voliči vybírají členy zastupitelstva v komunálních volbách na dobu výkonu funkce v trvání čtyř let. (Metodické doporučení k činnosti ÚZC, 2018)

Tabulka 2 Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel obce

počet obyvatel	počet členů
do 500	5–15
nad 500 do 3 000	7–15
nad 3 000 do 10 000	11–25
nad 10 000 do 50 000	15–35
nad 50 000 do 150 000	25–45
nad 150 000	35–55

Zdroj: Horzinková a Novotný, 2013

Zastupitelstvo si smí zakládat výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány. Povinností obcí je založit finanční a kontrolní výbor. Členem nemůže být starosta ani

místostarosta. Finanční výbor kontroluje hospodaření s finančními prostředky a majetkem obce. Kontrolní výbor provádí kontroly na základě zákona nebo pověření zastupitelstva obce. (Ministerstvo vnitra, Jsem zastupitelka)

Rada obce je výkonným orgánem v rámci samostatné působnosti je rada, která odpovídá za svůj výkon zastupitelstvu. Pokud má zastupitelstvo obce méně než 15 členů, rada se nevolí, poté její kompetence zčásti vykonává zastupitelstvo a starosta dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Počet členů rady je lichý a pohybuje se od 5 do 11 radních. Rada se schází dle potřeb a její zasedání je neveřejné, z jednání se pořizuje zápis. Také rada obce si může zřizovat své iniciativní a poradní orgány, které jsou nazývány komise rady obce. Funkcí komisí je připravovat doporučení vybraných kroků pro radu obce v samostatné působnosti. Je věcí každé rady, pro jaké oblasti komise zřídí, např. pro oblast rozvoje, investic apod. (Ministerstvo vnitra, Jsem zastupitelka)

Starosta má omezené pravomoci, může podepisovat obecně závazné vyhlášky nebo podepisovat kupní smlouvy, jeho funkce je především reprezentační. V jeho nepřítomnosti ho zastupuje místostarosta. Starosta není nejvyšším orgánem obce, jelikož za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu obce, které starostu volí. Sídlem obecních orgánů je obecní úřad. Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou, tajemníkem (je-li funkce tajemníka v obci zřízena) a zaměstnanci obecního úřadu. Členění na odbory a oddělení je v kompetenci každé obce. (Ministerstvo vnitra, Jsem zastupitelka) Obecní úřady vykonávají úkoly na poli samostatné působnosti, jež mu byly uloženy zastupitelstvem nebo radou obce, dále v oblasti přenesené působnosti vykonává agendy, které dle zákona nevykonává například rada obce. (Metodické doporučení k činnosti ÚZC, 2018)

3.3 Rozpočtová soustava

Rozpočtová soustava je soustava, která má na starosti vytváření a rozdělování veřejných prostředků. Její součástí je kontrola plnění veřejných rozpočtů. Rozpočtová soustava znázorňuje soustavu veřejných rozpočtů, soustava mimorozpočtových fondů a rozpočty veřejnoprávních neziskových organizací. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech se zabývá vztahy uvnitř rozpočtové soustavy, jako je daňové učení, pravidla hospodaření, rozpočtové opatření a další. Vrcholným orgánem rozpočtové soustavy je ministerstvo financí, které má jednoznačné a dominantní postavení.

Státní rozpočet je stěžejní složkou rozpočtové soustavy, kde se soustřeďuje největší část příjmů a představuje tak základní část veřejných financí.

Rozpočtová soustava zahrnuje:

Veřejné rozpočty

- statní rozpočet,
- rozpočty krajů,
- rozpočty měst a obcí.

Státní fondy

- fond národního majetku,
- fond životního prostředí,
- fond dopravní infrastruktury,
- a další...

Státní pojistné fondy

- zdravotní pojišťovny,
- rozpočet České správy sociálního zabezpečení. (Ekonomikon, 2022)

Zásluhou toho je státní rozpočet nejvýznačnějším veřejným rozpočtem. Mezi příjmy státního rozpočtu se řadí daně, cla, sociální pojištění, poplatky, dotace, podpory, dary, prodej zpoplatněných statků a služeb, půjčky od státu. Mezi výdaje státního rozpočtu přísluší státní výdaje (obrana státu, školství, kultura, zdravotnictví, státní správa, infrastruktura apod.), transferové platby, náklady na vládní zásahy, odvody do rozpočtu Evropské unie a platby související s úhradou jistiny i úroků z přijatých úvěrů nebo emitovaných dluhopisů. Státní rozpočet si můžeme jednoduše představit, tak že na jedné straně je příjem, který je tvořen zejména výnosy z daní od obyvatel, a na druhé straně jsou výdaje, které jsou využívány k plnění primárních úloh státu. (Peníze.cz, 2022)

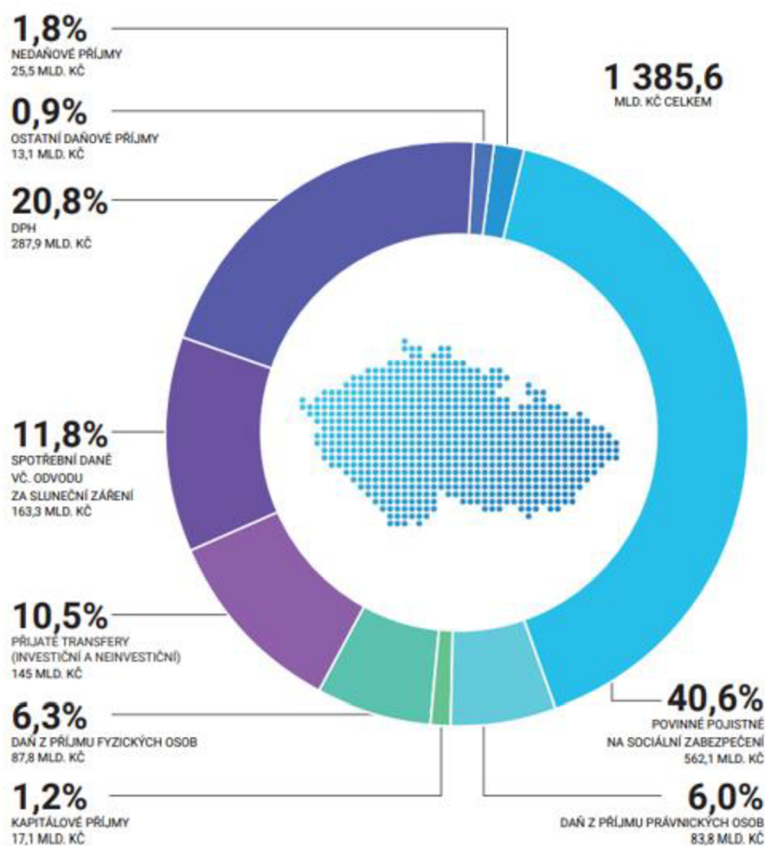
Návrh státního rozpočtu připravuje Ministerstvo financí v druhé polovině předcházejícího roku a poté ho schvaluje Poslanecká sněmovna. Státní závěrečný účet spravuje Česká národní banka. Schválený rozpočet, je poté vydán jako zákon ve sbírce zákonů České republiky. V případě že rozpočet není schválen do 31.12. vznikne doba tzv. **rozpočtového provizoria**. To představuje rozdělování státních peněz až do doby schválení nového rozpočtu a je řízeno na základě předešlého roku, každý měsíc se uvolní jedna dvanáctina loňských výdajů. Podle rozpočtového provizoria se v České republice už podařilo několikrát hospodařit. (Rozpočtové provizorium, Novinky.cz, 2022)

Návrh státního rozpočtu je předkládán ke schválení jako vyrovnaný, přebytkový či schodkový. Státní rozpočet dosáhl přebytku v letech 1993-1995, od té doby stát každoročně

hospodařil se schodkem až do roku 2016. Vysoký příliv peněz z Evropské unie pomohl dosáhnout přebytku v roce 2016. (Tiskové zprávy Ministerstva financí, 2017)

Jednotlivé varianty rozpočtu odrážejí hospodářskou politiku státu, ta reaguje na aktuální ekonomickou situaci a na předpokládaný vývoj ekonomiky. (Státní rozpočet v kostce, 2021) Vývoj státního rozpočtu ovlivňuje další veřejné rozpočty, a to především rozpočty územní samosprávy.

Obrázek 2 Soustava příjmů státního rozpočtu v roce 2021 v mld. Kč a v % celkových příjmů státního rozpočtu. (Ministerstvo financí, 2021)

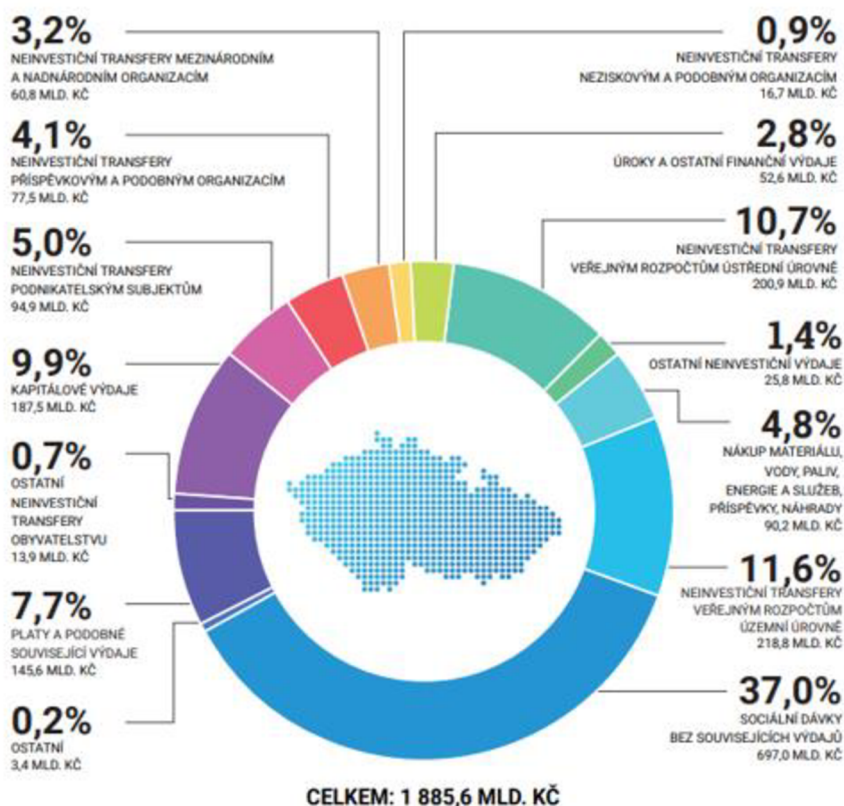

Zdroj: Ministerstvo financí 2021

Největší podíl na celkových příjmech státního rozpočtu představuje pojistné na sociálním zabezpečení a daňové příjmy. Vzhledem k pandemii covidu-19 došlo k poklesu příjmům státního rozpočtu.

37 % jako největší podíl na celkových výdajích státního rozpočtu představují mandatorní výdaje (zdravotní pojištění, sociální dávky), viz obrázek Soustava výdajů státního rozpočtu.

Obrázek 3 Soustava výdajů státního rozpočtu podle druhů v roce 2021 v mld. Kč a % na celkových výdajích státního rozpočtu. (Ministerstvo financí, 2021)

Zdroj: Ministerstvo financí 2021

Mezi typy veřejných rozpočtů existují finanční spojitosti. Veřejné rozpočty jsou sestavovány na principu jednotnosti příjmů a výdajů. Státní rozpočet má největší podíl na daňových příjmech. Rozpočty územních samospráv nejsou zcela soběstačné, proto mezi nimi a ústředním státním rozpočtem dochází k přerozdělovacím postupům. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012)

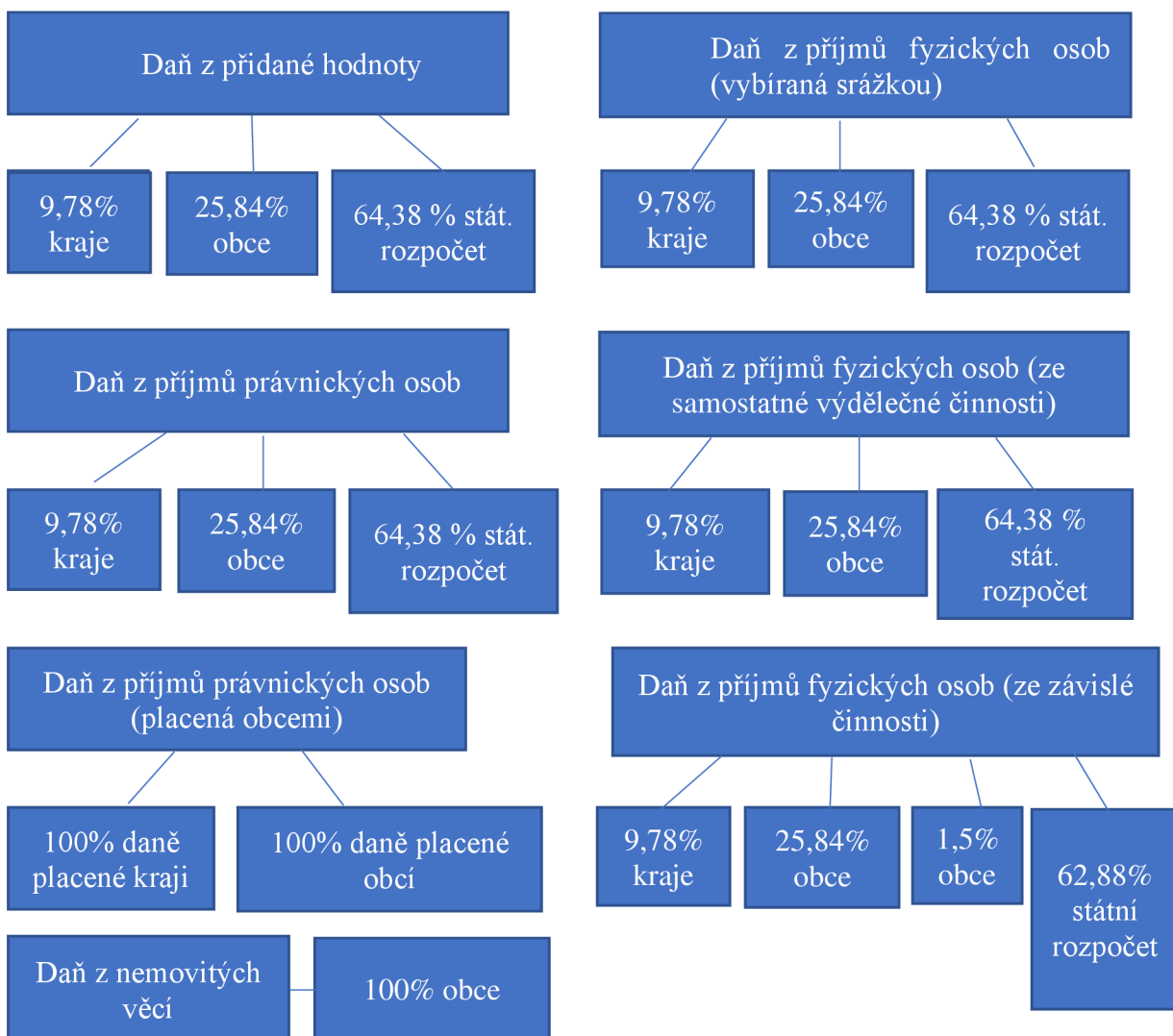
3.3.1 Rozpočtové určení

Rozpočtové určení daní je v České republice uvedeno v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozpočtovém určení daní“). Zákon o rozpočtovém určení představuje rigidní rámec, který stanovuje podíl z daňových příjmů státu, který se následně rozděluje mezi jednotlivé municipality.

Aby obec a kraj měly nárok na výnos z daní dochází zpočátku k porovnání současné výše celostátního hrubého výnosu daně s výší celostátního hrubého výnosu daně, ze kterého byl posledně vypočítán nárok obcí a krajů. Celostátní hrubý výnos daně představuje peněžní prostředky vybrané v průběhu rozpočtového roku, snížené o vrácené prostředky. (Finanční správa, 2021)

Obrázek rozpočtového určení k 1. 1. 2022, viz níže popisuje jednotlivé daně (daň z přidané hodnoty, daň z příjmů a daň z nemovitých věcí) a jejich procentuální výši, které si rozdělují obce, kraje a státní rozpočet mezi sebou.

Obrázek 4 Rozpočtové určení daní od 1. 1. 2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle Finanční správy, 2022

3.3.2 Veřejné rozpočty

Veřejný rozpočet si můžeme představit jako peněžní fond, bilanci, finanční plán či nástroj řízení veřejného sektoru.

Do soustavy veřejných rozpočtů zahrnujeme:

- nadnárodní rozpočet,
- ústřední státní rozpočet,
- rozpočty jednotlivých územních samospráv,
- rozpočty veřejnoprávních podniků a vládních neziskových organizací. (Peková, 2008)

Veřejné rozpočty se sestavují na jedno rozpočtové období a zajišťují financování veřejných statků, vládních potřeb a úkolů. Na veřejný rozpočet lze nahlížet ze dvou hledisek. První hledisko je institucionální, které posuzuje veřejný rozpočet jako nástroj pro financování potřeb organizací a institucí, které byly zřízeny pro podporu veřejných statků a zprostředkování finančních transferů. Druhé hledisko je programové, které popisuje veřejný rozpočet jako nástroj pro financování cílených programovaných potřeb v oblasti podpory veřejných statků. Toto pojetí bere v potaz poptávku občanů po daných veřejných statcích s přihlédnutím k vývoji příjmů do rozpočtu oproti institucionálnímu hledisku. Tok veřejných příjmů, především daňových, může během rozpočtového období fluktuovat vlivem placení daní. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012, s. 198) Veřejné rozpočty musí plnit několik funkcí, přičemž míra, do jaké daný rozpočet funkce plní, souvisí s vládní úrovní rozpočtu. Jedná se o funkce: alokační, redistribuční a stabilizační. Všechny tyto funkce spolu souvisejí, proto je nutné je hodnotit v jejich celistvosti. (Peková, 2008)

3.3.3 Rozpočet obce

Rozpočet obce je veřejným rozpočtem a jeho návrh probíhá v návaznosti na informace obsažených v dalších součástech rozpočtové soustavy, tj. státní rozpočet nebo rozpočet kraje. Rozpočet obce je vytvářen na rozpočtový rok, tj. období jednoho roku, který je totožný s kalendářním rokem. Obec vychází ze střednědobého rozpočtového výhledu, který slouží jako pomocný, ale důležitý nástroj finančního hospodaření obce (předpokládané náklady a výnosy na nejméně 2 následující roky). Tvorbu rozpočtu náležitosti rozpočtového procesu upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, též nazývaná jako malá rozpočtová pravidla. Třídění obecních příjmů a výdajů se dělí na běžnou a kapitálovou část. Běžná část je bilancí příjmů a výdajů, které se pravidelně opakují a slouží

k úhradě neinvestičních potřeb a vztahují se k jednomu rozpočtovému roku. Kapitálovou částí jsou příjmy a výdaje, které jsou obvykle jednorázové a vztahují na delší období, než je jeden rozpočtový rok. Rozpočtové příjmy a výdaje se třídí podle určitých hledisek dle zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech. Třídění příjmů a výdajů:

- odpovědnostní (příjmy a výdaje se třídí do kapitol, čísla kapitol jsou třímístná), §3
- druhové (příjmy a výdaje se třídí podle příjmových a výdajových druhů, čísla položek jsou čtyřmístná – třídy, seskupení položek, podseskupení položek, dílčí položky), §4, §10
- odvětvové (určené především pro všechny výdaje, příjmy jen nedaňové a kapitálové, čísla paragrafů jsou čtyřmístná – rozpočtová skupina, rozpočtové oddíly, rozpočtové pododdíly a paragrafy), §11
- konsolidační (určené u převodů příjmů nebo výdajů uvnitř soustavy rozpočtů) (Zákon č. 218/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech)

Sestavování rozpočtu a obecní hospodaření patří do samostatné působnosti obce, to znamená, že obce rozhodují o svých rozpočtových prioritách. Návrh rozpočtu musí být před projednáním v zastupitelstvu zveřejněn na úřední desce a webových stránkách obce, aby se s ním mohli občané seznámit a případně vznést námitky. Po schválení musí být rozpočet zveřejněn na webových stránkách obce a současně na úřední desce dána informace kde mají občané možnost nahlédnout do listinné podoby rozpočtu. Každá obec pak zpětně vyhodnocuje jeho splnění. (Ministerstvo financí, Jsem zastupitelka)

Je na samotných obcích zvážit své finanční možnosti a posoudit jednotlivé faktory, které mohou ovlivnit hospodaření dané obce, například četnost změn v zákonech, výdaje skrze ceny statků nebo postoj k zadlužování. Návrh rozpočtu sestavuje finanční odbor a odpovědnost nese zastupitelstvo. To, jak obec hospodaří kontroluje v zákonném rozsahu finanční výbor. Zodpovědné zastupitelstvo obce by mělo udržovat vyrovnaný rozpočet v souladu potřeb, představ svých občanů a se svým přesvědčením. Dle ustanovení § 9 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, jsou definovány obecní výdaje. Rozdíly, které se liší ve výdajové struktuře obcí netkví jen v samostatné a v přenesené působnosti, ale obce disponují odlišnou rozlohou, počtem obyvatel a finančními možnostmi.

Dlouhodobým cílem všech obcí je dosahovat vyrovnaný rozpočet, samozřejmě může nastat situace, kdy v lepším případě obec dosahuje přebytku, tj. příjmy jsou vyšší než výdaje. Tento přebytek je možné použít na větší investiční činnost v následujících letech. Situace, kdy jsou výdaje vyšší než příjmy, tzv. schodek neboli schodkový rozpočet. Pravidlo

rozpočtování říká, že žádná obec, nemá vydávat více financí, než činí její příjmy do rozpočtu. Jde o tzv. pravidlo rozpočtového omezení. Při sestavování rozpočtu na výdajové stránce musí obce vycházet především z toho, co jim nařizují zákony v rámci jejich pravomoci, jedná se o tzv. mandatorní výdaje. Schodkový rozpočet může být schválen za předpokladu, že bude realizovatelné schodek v budoucnu uhradit, samozřejmě pro obec to představuje špatné nebo snad až nespolehlivé hospodaření obce.

Obrázek 5 Schéma obecního rozpočtu

Příjmy běžného rozpočtu	Výdaje běžného rozpočtu
• Daňové ➤ sdílené daně ➤ svěřené daně ➤ místní poplatky ➤ správní poplatky	➤ mzdy, výplaty, sociální dávky ➤ materiál, energie ➤ bydlení, nájemné ➤ komunální služby ➤ na podnikání ➤ placené daně ➤ úroky placené ➤ krátkodobé půjčky
• Nedaňové ➤ Poplatky za služby ➤ příjmy z pronájmu ➤ příjmy od vlast. neziskových organizací ➤ zisk z podnikání ➤ ostatní	
• Přijaté transfery ➤ běžné dotace ze státního rozpočtu ➤ běžné dotace ze státních fondů od územních rozpočtů ➤ ostatní běžné příjmy	
Příjmy kapitálového rozpočtu	Výdaje kapitálového rozpočtu
➤ prodej majetku ➤ příjmy z půjček ➤ prodej akcií ➤ dary na investování ➤ kapitálové přijaté dotace ➤ dotace	➤ pořízení majetku ➤ splátky půjček ➤ půjčky
	➤ dotace jiným rozpočtům

Zdroj: Peková, 1998

3.3.4 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces je souhrn činností, který představuje důležitý prvek k řízení hospodaření územního samosprávného celku v rozpočtovém období. Rozpočtový proces dává do souladu plánované příjmy a výdaje. V České republice se rozpočet sestavuje na jeden kalendářní rok a musí brát v potaz vliv předpokládané inflace, změny rozpočtového určení daní a vliv dalších faktorů. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012)

Fáze rozpočtového procesu:

- rozbor minulého období a určení priorit pro rozpočtové období,
- sestavení návrhu rozpočtu,
- projednání a schválení rozpočtu,
- kontrola a plnění rozpočtu,
- přehled o skutečném plnění rozpočtu (závěrečný účet),
- následná kontrola rozpočtu,
- aktualizace programu rozvoje a střednědobého rozpočtového výhledu rozpočtu.

(Provazníková, 2009)

Návrh obecního rozpočtu a tvorbu podkladů sestavuje výkonný orgán. Návrhy částí rozpočtu by odbory měly rozvrhnout do tří skupin: příjmy, běžné výdaje a kapitálové výdaje.

Schvalování rozpočtu je úkolem zastupitelstva. Zastupitelé schvalují závazné ukazatele, které se po schválení rozvrhnou dle rozpočtové skladby. Schválený rozpočet může být vytvořen jako vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Při sestavování rozpočtu je nutné splňovat základní rozpočtové zásady (reálnosti, pravdivosti, úplnosti, jednotnosti, vyrovnanosti, přehlednosti, hospodárnosti, efektivnosti) tak, aby byl sestaven kvalitní, reálný a srovnatelný rozpočet. Rozpočtovými zásadami se rozumí požadavky na uspořádání státního rozpočtu, který plyne ze zkušeností v průběhu let. (Hamerníková, Maaytová, 2010)

Podstatnou součástí závěrečného účtu je zpráva o hospodaření obce za uplynulý rok. Je nutné, aby utřídění příjmů a výdajů bylo důkladné, aby z toho bylo možné posoudit finanční hospodaření obce. Faktory, které ovlivňují plnění příjmů a výdajů rozpočtu, by měly být součástí zprávy k závěrečnému účtu včetně návrhu opatření k jejich omezení. Další povinností obcí a krajů je sestavování rozpočtového výhledu, který slouží pro střednědobé finanční plánování jejich hospodaření.

Rozpočtový výhled přináší obci nebo kraji rychlou orientaci o finančních prostředcích, a to i pro nově zvolené zastupitelstvo, zjednodušení projednávání úvěrů s peněžními orgány

a s fondy o mimořádné či účelové dotace. Problém může nastat při sestavování střednědobých výhledů ve schopnosti odhadu příjmů, výdajů a meziročního vývoje. Vývoj obcí závisí na míře nezaměstnanosti, míře inflace, které ovlivňují výši daní, jež bude soukromý sektor platit. V České republice dochází ke změnám v rozpočtových pravidlech, daňovém určení a struktuře daňových zákonů, což způsobuje obcím problém naplánovat její daňový výnos do rozpočtu obce.

3.3.5 Hospodaření obce

Předpokladem obcí je vlastnictví majetku a právo s ním účelně hospodařit dle zákonných povinností. „*Územní samosprávný celek a svazek obcí uskutečňuje své finanční hospodaření v souladu se schváleným rozpočtem a vykonává kontrolu svého hospodaření podle zvláštního právního předpisu upravujícího finanční kontrolu ve veřejné správě po celý rozpočtový rok.*“ (§ 15 zákona č.250/2000 Sb., Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů).

Obce jsou financovány z části veřejných rozpočtů a z části vlastní činnosti. Nástroj, který pomůže odhalit slabá místa hospodaření pomůže finanční analýza. V souvislosti s finanční analýzou existují různé finanční ukazatelé hospodaření, které zkoumají, jak je obec financována.

Hospodaření je poté prověřeno krajským úřadem nebo externí auditorskou společností na náklady obce.

3.4 Příjmová stránka obecního rozpočtu

Pro každé bezproblémového fungování územního samosprávného celku je bezpodmínečně nutná potřeba finančních zdrojů. Obce mají právo mít vlastní finanční zdroje, a to vyplývá nejen z Ústavy České republiky, ale také z Evropské charty místní samosprávy.

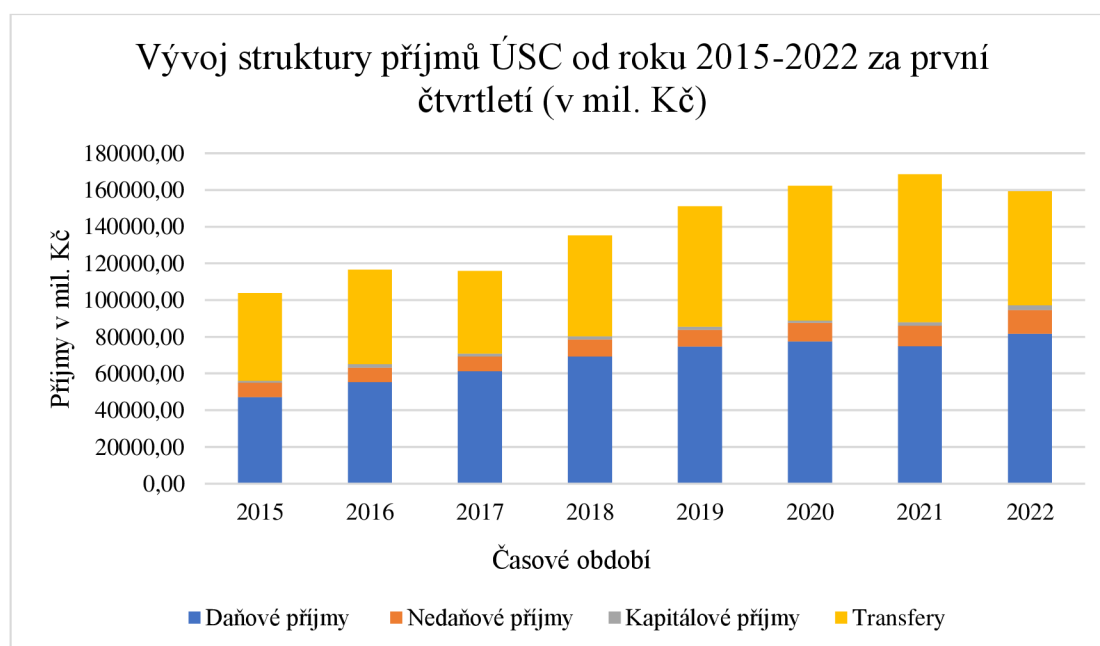
Obecní příjmy jsou rozděleny podle povahy a původu do několika kategorií. Mezi hlavní skupiny veřejných příjmů rozpočtů obcí jsou daňové příjmy, nedaňové příjmy, transfery, dotace, úvěry a půjčky. Tyto příjmy představují jedny z nejvýznamnějších zdrojů krytí potřeb veřejné ekonomiky v obcích a jsou zpravidla označovány jako nenávratné zdroje. (Peková, Finance územní samosprávy)

Na úrovni municipalit dělíme daňové příjmy na daň z přidané hodnoty, daně z příjmů fyzických a právnických osob, daně z nemovitých věcí, daně z hazardních her a místních poplatků. Transfery a dotace spočívají v možnosti zajistit poskytování veřejných služeb v

běžném roce (např. možnost hradit mzdy, energie apod.) nebo v letech následujících zajišťovat dlouhodobé poskytování veřejných služeb (např. výstavba cyklostezky). Obcím jsou poskytovány z vyššího rozpočtu, které jsou například představovány Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Podstatnou úlohu představují investiční dotace z evropských nebo národních programů. Nedaňové příjmy plynou z hospodářských aktivit obce, které jsou představovány příležitostnými činnostmi, a především nevyplývají ze zákonné povinnosti. Poslední z příjmů do veřejného rozpočtu (úvěry a půjčky) představují návratné zdroje, což znamená pro obce nepravidelný zdroj, který jsou povinny vrátit i včetně úroků. (Peková, Veřejné finance)

Běžné a kapitálové příjmy územních rozpočtů k 31. 3. 2022 činily 97,3 mld. Kč a meziročně se zvýšily o 9,3 mld. Kč. Meziroční růst byl vyvolán především růstem daňových příjmů. (Kurzy.cz, Vývoj struktury příjmů ÚZC, 2022)

Graf 1 Vývoj struktury příjmů Územního samosprávného celku od roku 2015 až do roku 2022 v období prvního čtvrtletí (v mil. Kč).

Zdroj: Vlastní zpracování dle Zprávy o vývoji rozpočtového hospodaření obcí k 31. 3. 2022

3.4.1 Transfery

Obce hospodaří s nedostatek finančních prostředků, proto jsou závislé na přijatých transferech, které získávají z rozpočtů vyšších vládních úrovních.

Vymezení pojmů v souvislosti s transfery definují České účetní standardy č. 703-Transfery. Ty definují účtování transferů za účelem dosáhnout souladu při aplikování účetních metod.

„Transferem se rozumí poskytnutí peněžních prostředků z veřejných rozpočtů i přijetí peněžních prostředků veřejnými rozpočty, včetně prostředků ze zahraničí zejména v případě státního rozpočtu, rozpočtů územních samospráv či státních fondů, tedy dotace, granty, příspěvky a další...“ (České účetní standardy č. 703). Zjednodušeně transferem se rozumí poskytnutí či přijetí peněžních prostředků, za které proti strana nedostane zboží či služby a plnění nemá podobu sankce, daně ani pokut.

Transfery se dělí podle účelu, na který byl transfer poskytnut, tj. investiční a neinvestiční. Investiční transfery jsou vázány podmínkou na co budou využity, v případě, že se nevyužijí, musí je obce vrátit do rozpočtu, ze kterého je získaly. Většinou jsou určeny k pořízení dlouhodobého majetku. Neinvestiční transfery nejsou vázány žádným účelem. Obce samy zodpovídají, jak je využijí, například na pořádání sportovních akcí, na provozní náklady či k jiné ekonomické újmě. (Schneiderová, Nejezchleb, 2012) Rozhodnutí obcí by mělo být především efektivní.

Mezi nejvýznamnější investiční transfery lze řadit projekty v rámci operačních programů spolufinancovaných z fondů Evropské unie, kdy z Ministerstva pro místní rozvoj přijaly obce a kraje v rámci Integrovaného regionálního operačního programu celkem 2,5 mld. Kč, tedy o 0,9 mld. Kč méně než v předešlém roce (Kurzy.cz, Vývoj struktury příjmů ÚZC, 2022)

3.4.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy obcí jsou svým způsobem ovlivnitelné svými aktivitami a dle ekonomů tvoří kolem 10 % z celkových příjmů obecních rozpočtů. Do této skupiny se zahrnují příjmy z vlastního podnikání, poskytování služeb za úplatu, příjmy, které souvisejí s užíváním majetku, příjmy z mimorozpočtových fondů, příjmy ze sbírek, darů, pokut, přijaté úroky a další (Provazníková, Sedláčková, 2009). Dle dalších autorů můžeme spatřit odlišný výčet příjmů.

3.4.3 Návrtné zdroje

Tento typ obecních příjmů lze chápat jako účetní bilanci. Obce při financování svých potřeb se mohou dostat do určité finanční tísně a mají tu možnost využít příjmy návratného charakteru. Pokud obce nedisponují mimorozpočtovými fondy, tj. finanční rezervy, tak obce mohou využít produkty, které nabízí finanční trh. Návratný finanční zdroj pak musí obce do určitého období vrátit, což může pak zatížit hospodaření dané obce.

Mezi zdroje návratných příjmů řadíme:

- úvěry od finančních institucí,
- příjmy z emisí komunálních dluhopisů,
- návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů (Peková, 2008)

Pokud chce obec získat od banky úvěr, tak banka prověřuje a posuzuje velikost obce strukturu, ale především schopnost splácet. Bankovní úvěry poskytují banky dle doby splatnosti (krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé). (Stanovení obce městem, Moderní obec, 2019) Mezi typicky poskytované produkty patří kontokorentní úvěr pro obce a hypoteční úvěr.

Obec musí mít k vydání komunálního dluhopisu souhlas Ministerstva financí. Emise komunálních dluhopisů představuje financování obecních aktivit prostřednictvím kapitálového trhu. Lhůta splatnosti komunálních dluhopisů jsou zpravidla 15 let a nabízejí je finanční instituce. (Portál pohoda, dluhopisy, 2019)

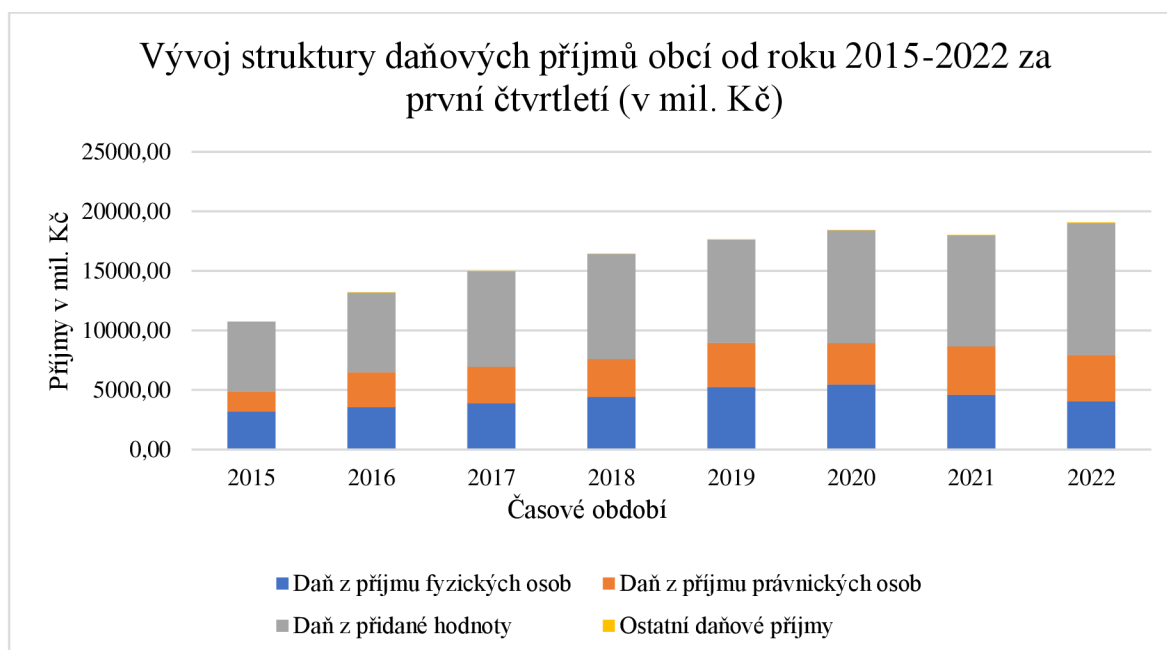
3.5 Příjmová daňová stránka obce

Daňové příjmy se dělí na:

- svěřené daně,
- sdílené daně,
- místní poplatky,
- správní poplatky. (Peková, 2011)

Daňové příjmy svým charakterem řazeny mezi běžné příjmy, které mají podstatný podíl na celkových příjmech rozpočtů obcí. Každoročně se opakují, i když ne ve stejné výši a někdy i v odlišné struktuře.

Graf 2 Vývoj struktury daňových příjmů obcí od roku 2015 až do roku 2022 v období prvního čtvrtletí (v mil. Kč).

Zdroj: Vlastní zpracování dle Zprávy o vývoji rozpočtového hospodaření obcí k 31. 3. 2022

Obce v březnu získaly příjmy ve výši 89,5 mld. Kč, které se meziročně zvýšily o 4 mld., tj. zhruba o 4,7 %. Vlastní příjmy obcí dosáhly 75,4 mld. Kč a meziročně se zvýšily o 8,1 mld. Kč. Obce překonaly i výnosy daňových příjmů z roku 2020 o 3,5 mld. Kč. Pomohlo tomu určitě zvýšení podílu obcí na celostátním hrubém výnosu daní dle zákona o rozpočtovém určení daní z 23,58 % na 25,84 %. Na meziročním růstu daňových příjmů se zejména podílel růst daně z přidané hodnoty, a o 4,8 mld. Kč, a ostatních daní, jejichž inkaso se zvedlo o 39,6 %, tj. o 1,8 mld. Kč. (Kurzy.cz, Vývoj struktury příjmů ÚZC, 2022)

3.5.1 Svěřené daně

Daně jejichž celý výnos je svěřen veřejným rozpočtům se nazývají svěřené daně. Svěřené daně jdou do rozpočtu obce, na jejímž území byly vybrány. Výběr daní zajišťuje Finanční správa České republiky. (Pospíšil, Žufan, Ekonomika veřejných rozpočtů) Daně vyměřuje a vybírá místně příslušný finanční úřad. Mezi svěřené daně patří daň z nemovitých věcí a daň z příjmů právnických osob placená obcemi. (Provazníková, 2015)

Daň z příjmů právnických osob placená obcemi

Povinnost k dani z příjmů právnických osob se řídí zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění platném pro příslušné zdaňovací období. Obec podává daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob dle zákona.

Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon konkrétně upravuje daň z nemovitých věcí, kterou tvoří daň z pozemků, staveb a jednotek. Stanovení daně je založeno na zákonem definovaném základu daně, stanovených sazbách, koeficientech pro jejich úpravu a na místním koeficientu. Výhoda této daně je především v tom, že nemovitá věc je lehce dohledatelná.

Daň z nemovitých věcí je splatná v jedné splátce do 5 000,- Kč nebo ve dvou splátkách, pokud je daň vyšší jak 5 000,- Kč. Výnos z této daně je relativně stabilní, i když výše výnosu je u každé obce rozdílná. Příjemcem výnosu daně z nemovitých věcí je obec, na jejímž území se daná nemovitá věc nachází, a to platí i v ostatních státech Evropské unie, přičemž výnos v České republice oproti jiným evropským zemím je nízký. Ve srovnání s evropskými zeměmi je čtvrtá nejnižší. (Hypoindex, 2019)

Daň z pozemků

Předmětem daně jsou pozemky na území České republiky, které jsou zaznamenané v katastru nemovitostí a jsou označeny konkrétním číslem a nazývány parcelou. Poplatníkem daně z nemovitých věcí v České republice je nejčastěji vlastník (spoluvlastník) nemovité věci, dále pak nájemce, pachtýř, uživatel a stavebník. Zdaňovací období je kalendářní rok. Pro stanovení základu daně a sazby daně z pozemků je třeba znát druh pozemku. Základ daně, udává skutečná výměra k 1 lednu zdaňovacího období pozemku uvedená v m² a dále se určuje sazba této daně podle druhu pozemku. Stavební pozemek se ještě vynásobí koeficientem podle počtu obyvatel. (Zákon č. 338/1992 Sb., zákon o dani z nemovitých věcí)

U této daně jsou známy dvě sazby (relativní a pevná sazba), které se odvíjejí od druhu pozemku. Relativní sazba je vyjádřena v procentech. Pevná sazba v korunách se používá u základu daně stanovených v m². (Vančurová, Láchová, 2018) Souhrn daňových sazeb z pozemků je znázorněn v tabulce č. 4

Tabulka 3 Sazby daně z pozemků

Druh pozemků	Sazba daně
orná půda, chmelnice, vinice, zahrada, ovocný sad	0,75 %
trvalý travní porost, hospodářský les, rybník s intenzivním a průmyslovým chovem ryb	0,25 %
ostatní pozemky jsou vyjádřeny pevnou částkou v Kč za 1 m²	
ostatní plocha, zastavěná plocha a nádvoří s výjimkou zpevněné plochy pozemku	0,20 Kč/ 1 m ²
zpevněná plocha pozemku určená k podnikatelské činnosti (zemědělské prvovýroby, lesní a vodní hospodářství)	1 Kč/ 1 m ²
zpevněná plocha pozemku, určená k podnikatelské činnosti (doprava, energetika, průmysl, stavebnictví, ostatní podnikatelská činnost)	5 Kč/ 1 m ²

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č.338/1992 Sb., zákona o dani z nemovitých věcí

Některé pozemky je možné osvobodit od daně. Mezi osvobozené pozemky zákon zahrnuje například pozemky ve vlastnictví České republiky, pozemky ve vlastnictví té obce, na jejímž katastrálním území se nacházejí, nebo pozemky veřejně přístupných parků a další. (§ 4 zákona č.338/1992 Sb. zákon o dani z nemovitých věcí) Obce jsou oprávněny obecně závaznou vyhláškou osvobodit zcela nebo částečně některé pozemky.

Daň ze staveb a jednotek

Daň ze staveb a jednotek je druhou částí zákona o dani z nemovitých věcí č. 338/1992 Sb.

Předmětem daně ze staveb a jednotek se rozumí dokončená nebo užívaná zdanitelná stavba nebo zdanitelná jednotka, která je definovaná zákonem č.256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů

Základ daně se určuje podobným způsobem jako u daně z pozemků, kde se stanoví základ daně. Základ daně představuje výměru půdorysu nadzemní části zdanitelné stavby v m². Sazba daně je stanovena podle typu stavby, popřípadě jednotky, která je předmětem daně. Dále se výsledek vypočtený ze základu a sazby daně se násobí koeficientem podle velikosti obce. Základní sazby daně jsou rozděleny podle způsobu a účelu využívání dané stavby či jednotky. (zákon č.338/1992 Sb., zákon o dani z nemovitých věcí)

Tabulka 4 Sazby daně pro stavby a jednotky

Druh stavby a jednotky	Kč/ 1 m ²
budova obytného domu včetně příslušenství	2,00 Kč+2,00 Kč
budova pro rodinnou rekreaci včetně příslušenství	6,00 Kč+2,00 Kč
garáž	8,00 Kč
budova určená k podnikání (zemědělská prvovýroba, lesní a vodní hospodářství)	2,00 Kč
budova určená k podnikání (doprava, energetika průmysl, stavebnictví,)	10,00 Kč
budova určená ostatním druhům podnikání	10,00 Kč
ostatní zdanitelné stavby	6,00 Kč
ostatní zdanitelné jednotky	2,00 Kč

Zdroj: *Vlastní zpracování dle zákona č. 338/1992 Sb., zákona o dani z nemovitých věcí*

Osvobozeny od daně jsou například školy, knihovny, muzea, budovy poskytující zdravotnické a sociální služby a další. (§ 9 zákona č. 338/1992 Sb., zákon o dani z nemovitých věcí)

Dle výše zmíněných zákonů a Ústavy, Listiny základních práv a svobod mohou zastupitelstva v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky, a tak stanovit a upravit výši koeficientů.

Dělení koeficientů:

Koeficient, podle počtu obyvatel v obci, je využíván pouze pro některé druhy nemovitých věcí, např.: stavební pozemky, budovy obytného domu, garáže apod. Změnit ho mohou obce vydáním obecně závazné vyhlášky, maximálně o 1 kategorii vyšší, nebo o 1–3 kategorie nižší (zákon č. 338/1992 Sb., zákon o dani z nemovitých věcí)

Tabulka 5 Tabulka koeficientů podle počtu obyvatel v obci

Velikost obce podle počtu obyvatel	Koeficient
do 1 000	1,00
nad 1 000 do 6 000	1,40
nad 6 000 do 10 000	1,60
nad 10 000 do 25 000	2,00
nad 25 000 do 50 000	2,50

nad 50 000 obyvatel, statutární města, Františkovy Lázně, Mariánské Lázně, Luhačovice a Poděbrady	3,50
Praha	4,50

Zdroj: Vlastní zpracování dle zákona č. 338/1992 Sb., zákona o dani z nemovitých věcí

Koeficient 1,5 a 2,00 mohou obce použít pro zdanitelné stavby a zdanitelné jednotky, u nichž nelze použít koeficient dle počtu obyvatel. (§ 11 zákona č. 338/1992 Sb. zákona č. 338/1992 Sb.)

Místní koeficient může obec obecně závaznou vyhláškou stanovit pro všechny nemovité věci na území celé obce ve výši 2, 3, 4 nebo 5. Místní koeficient se nevztahuje na pozemky orné půdy, chmelnice, vinice, zahrady, ovocných sadů a trvalých travních porostů. (§ 12 zákona č. 338/1992 Sb., zákona č. 338/1992 Sb.)

3.5.2 Sdílené daně

Celostátní hrubý výnos ze sdílených daní se procentuálně dělí mezi více druhů rozpočtů (stát, kraje, obce). Rozdělení daňových výnosů mezi obce, kraje a stát upravuje zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení. (Pospíšil, Žufan, 2019) Mezi sdílené daně řadíme daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a ze samostatné výdělečné činnosti, daň z příjmů právnických osob a daň z hazardních her. Největší podíl má jednoznačně daň z přidané hodnoty.

Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty nebo také daň ze spotřeby jsou charakteristické tím, že úplata placená kupujícím v sobě obsahuje i výši příslušné nepřímé daně a tato úplata přísluší poskytovateli plnění, z níž se následně určí daňová povinnost. (Jánošíková, Mrkývka, 2016) Daň z přidané hodnoty je v České republice upravena zákonem 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Obecně označená i jako daň z obratu nebo taková univerzální daň. Tuto daň platíme všichni, ať nákupem zboží nebo objednáním služby. Výnos z této daně je celkově jedním z nejdůležitějších příjmů do rozpočtů. Od zavedení této daně byl zákon poměrně často a rozsáhle novelizován. Po vstupu České republiky do Evropské unie musely být do zákona o dani z přidané hodnoty implementovány také směrnice Evropské unie a legislativa se tak musela dále upravovat a rozšiřovat.

Předmětem daně je zejména dodání zboží a poskytnutí služeb, ale také pořízení zboží a dovoz zboží. (§ 2 zákona č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty)

Základní sazba daně u zdanitelného plnění nebo přijaté úplaty se uplatňuje ve výši 21 %, první snížená sazba je ve výši 15 % a druhá snížená sazba je 10 %. (§ 47 zákona č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty)

Daň z příjmu fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob lze nalézt v první části zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Obecně poplatníkem je fyzická osoba mající příjmy, které podléhají této dani. (Zákon o daních z příjmů)

Daň z příjmů vyplývá ze zaměstnání, podnikání nebo i z jiných příjmů. Zákona o dani z příjmů vymezuje příjmy na:

- § 6 - Příjmy ze závislé činnosti,
- § 7 - příjmy ze samostatné činnosti,
- § 8 - příjmy z kapitálového majetku,
- § 9 - příjmy z nájmu,
- § 10 - ostatní příjmy. (§ 3 zákona č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů)

Příjmy dle jednotlivých paragrafů představují dílčí základy daně. Daň z příjmů u fyzických osob se vypočítá jako souhrn dílčích základů daně, který se poníží o nezdanitelné části (zaplacené pojistné, zaplacené úroky z úvěrů na bydlení, darování krve, příspěvek na penzijní připojištění). Sazba daně je 15 % a 23 %. (zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů) Výnos z této daně může nepřímo obec ovlivnit tím, že bude stavět průmyslové zóny a tím lákat nové zaměstnavatele.

Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob je definována v druhé části zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Poplatníky jsou právnické osoby. Předmětem daně jsou výnosy z veškeré činnosti a z nakládání s vlastním majetkem. Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje, které jsou prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Základní sazba daně činí 19 %. (Zákon č.586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů) Nejvíce peněz odvádějí obchodní společnosti (s.r.o., a.s.). Obce mohou pomáhat vytvářet dobré podmínky pro podnikání a tím tak ovlivnit obecní příjmy.

Daň z hazardních her

Daň z hazardních her je upravena v zákoně č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o dani z hazardních her“).

Z důvodu dvojího rozpočtového určení daní je tato daň stanovena na dvě dílčí daně, a to na část odpovídající dílčí dani z technických her a na část odpovídající ostatním dílčím daním.

(Finanční správa, Informace k dani z hazardních her, 2016)

Poplatníkem daně z hazardních her je držitel základního povolení podle zákona upravujícího hazardní hry nebo ten, kdo provozuje hazardní hru, nebo ohlašovatel hazardní hry nebo ten, kdo provozuje hazardní hru, k jejímuž provozování je potřeba ohlášení. (§1 zákona č. 187/2016 Sb., zákon o dani z hazardních her)

Předmětem daně jsou zahrnuty hry provozované prostřednictvím internetu nebo i jinak, např. loterie, kursově sázky, totalizátorové hry, bingo, technické hry a živé hry, tomboly. (Finanční správa, Informace k dani z hazardních her, 2016)

Sazba daně z hazardních her závisí na druhu hry a je určena procenty:

- 35 % pro dílčí základ daně z loterií,
- 23 % pro dílčí základ daně z kursových sázek,
- 23 % pro dílčí základ daně z totalizátorových her,
- 23 % pro dílčí základ daně z bing,
- 35 % pro dílčí základ daně z technických her,
- 23 % pro dílčí základ daně z živých her,
- 23 % pro dílčí základ daně z tombol
- 23 % pro dílčí základ daně z turnajů malého rozsahu (§ 3 zákona č. 187/2016 Sb., zákon o dani z hazardních her)

Zdaňovacím obdobím u daně z hazardních her je kalendářní čtvrtletí. Obce a kraje mají povinnost podat Ministerstvu financí informaci o porušení povinností při správě daně z hazardních her pro účely řízení o zrušení základního povolení, které slouží pro potřebu rozpočtového určení daní. (zákon č. 187/2016 Sb., zákon o dani z hazardních her) Převod daně z hazardních her vyjma daní z technických her do rozpočtu obcí představovalo v roce 2021 1.737 mil. Kč a z technických her 3.788 mil. Kč. (Finanční správa, Informace k dani z hazardních her, 2016)

3.5.3 Místní a správní poplatky

Místní a správní poplatky jsou z terminologického hlediska pojmenovány jako poplatky, ale jedná se o daňové příjmy. Tyto poplatky představují příjmy do obecních rozpočtů. Pomocí obecně závazných vyhlášek a v mezích zákona může obec stanovit, jaký poplatek se bude na jejím území vybírat, určit výši daňové sazby, rozhodovat o daňovém základu. Obce tyto poplatky samy vyměřují, vybírají a samy spravují. Obci se tak dostává pravomoci ovlivnit jejich objem. Při zachování principů demokratického právního státu, kterým Česká republika je – možné, aby obce v rámci své územní samosprávy vybíraly místní poplatky, je nutné tyto možnosti obcí stanovit příslušnými zákony, který mi jsou zákon České národní rady č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, který prošel mnoha novelizacemi; zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád; zákon č.128/2000 Sb., o obcích nebo zákon 185/2001 Sb., o odpadech.

Obec může zavést tyto místní poplatky

- poplatek ze psů,
- poplatek z pobytu,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace,
- poplatky za komunální odpad. (§ 1 zákona č. 565/1990 Sb., zákon o místních poplatcích)

Jako poslední daňový příjem, který samospráva vybírá, jsou správní poplatky. Správní poplatky vymezuje zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů. Zaplacením správního poplatku obdrží žadatel určitou protihodnotu, která představuje veřejnou správou provedený výkon, například vydání řidičského průkazu, cestovního pasu, převod motorového vozidla, ověření podpisu, vydání živnostenského oprávnění. Sazby poplatků jsou stanoveny v sazebníku pevnou částkou nebo procentem u poplatku. (zákon č. 565/1990 Sb., zákon o místních poplatcích) Poplatníkem je fyzická nebo právnická osoba, která podala žádost nebo návrh k provedení daného úkonu. Zákon definuje, kdo má nárok na osvobození od poplatku a jaké úkony jsou osvobozeny. Správní úřady jsou kontrolovány finančními úřady, zda jsou poplatky, včas a v odpovídající výši dle zákona placeny a vráceny.

4 Vlastní práce

Tato práce je zaměřena na praktické možnosti, jak konkrétní obec – město Jičín – může své daňové příjmy zvýšit.

Město Jičín se nachází v Královéhradeckém kraji s 16 551 a obyvateli. Město Jičín je poměrně zajímavé z hlediska jeho dobré lokality a finančních možnostech. V první řadě této diplomové práce se zaměřuji na představení tohoto města s cílem vymezit jednotlivé faktory, které mohou hrát roli při plánování rozpočtu města. V takto vytvořeném kontextu je následně proveden rozbor obecních rozpočtů od roku 2015 až do roku 2021, kde je provedena komparace s možností změny daňových příjmů dle relevantní legislativy. Výsledkem toho je vypracován návrh, jak by město Jičín s přihlédnutím ke svým dispozicím a klíčovým faktorům mohlo navýšit své daňové příjmy.

4.1 Město Jičín

Obrázek 6 Znak města Jičina

Zdroj: webové stránky města Jičina

Jičín je město, které se nachází v Královéhradeckém kraji, tedy na severu Čech, na spojnici mezi Hradcem Králové a Turnovem. Se svojí vzdáleností cca 40 km od hranic s Polskem se nachází těsně pod historickou oblastí Sudet.

Starostou města Jičina je opětovně zvolený JUDr. Jan Malý a místostarostové Mgr. Petr Hamáček a Ing. Jan Jiříčka. Zastupitelstvo města má 21 členů, z nichž bylo zvoleno 7 členů do Rady města. Mezi orgány Rady města patří Komise kulturní, Komise sportovní, Komise letopisecká, Komise pro cestovní ruch, Komise životního prostředí a ekologie, Komise sociální a bytová, Komise pro výchovu a vzdělávání, Komise pro strategický plán a rozvoj města. (Město Jičín)

Město disponuje rozsáhlou občanskou vybaveností. Ve městě se nachází soud, úřady, pošta, státní a městská policie, nemocnice, zubní ordinace, poliklinika, 4 mateřské školy, 4 základní školy, 1 základní umělecká škola, 3 střední školy, 1 vyšší odbornou školu a 1 konzultační středisko České zemědělské univerzity v Praze. Dalšími příspěvkovými organizacemi, které jsou navázány na rozpočet jsou Knihovna Václava Čtvrťka, Kulturní zařízení města (Masarykovo divadlo, biograf Český ráj, městské informační centrum), K-klub-středisko volného času (hvězdárna), sociální služby města, správa nemovitostí města, sportovní zařízení města (aquacentrum, koupaliště Kníže, zimní stadion, fotbalové hřiště, volejbalová hřiště, atletickou dráhu, vnitřní a venkovní hřiště) a technické služby. (Město Jičín)

Z dat Českého statistického úřadu vyplývá, že ve městě Jičín žije celkem 13 386 obyvatel starších 15 let, přičemž majoritní skupinu těchto obyvatel (63,2 %) tvoří lidé s dokončeným středoškolským vzděláním (17,9 % obyvatel má vysokoškolské vzdělání, což je o 5procentních bodů více, než je krajský průměr). Každý devátý obyvatel má pak pouze základní vzdělání (11,2 %). (Český statistický úřad, 2021)

Počet obyvatel je 16 551. Od předchozího sčítání lidu v roce 2011 došlo k mírnému poklesu v počtu obyvatel, o 244 osob (v roce 2011 v Jičíně uvedlo svůj obvyklý pobyt 16 795 obyvatel).

Ve městě má své sídlo umístěno 900 podnikajících právnických osob a 1 093 podnikajících fyzických osob. Dle obchodního rejstříku se zde nachází celkem 2 231 provozoven.

Oblast Jičínska je významnou turistickou destinací – nachází se na hranici chráněné krajinné oblasti Český ráj, přímo v Jičíně se pak nachází řada kulturněhistorických památek, a to zejména pozůstatky působení rodu Valdštejnů: Valdštejnovo náměstí, Valdštejnský zámek, barokní kostel svatého Jakuba Většího a Valdická kartouza; dále pak např. Jičínská věž, Prachovské skály.

Kromě turismu těží Jičín zejména z průmyslu, svůj provoz zde mají např. společnosti Ronal ČR s.r.o., Continental Automotive Czech Republic s.r.o., Seco Industries, s.r.o a další.

4.2 Rozpočet města

Zastupitelstvo města Jičina používá Směrnici č. 5/2012 k zpracování, schvalování, kontrole, úpravám rozpočtu města a rozpočtová opatření. V případě novelizace zákonů o rozpočtových pravidlech, zákona o obcích, zákona o finanční kontrole ve veřejné správě,

zákona o účetnictví je směrnice upravena finančním odborem a poté schválena zastupitelstvem města.

Návrh rozpočtu na rok 2023 začíná ekonomický odbor města Jičína sestavovat od září roku 2022 tak, aby byl rozpočet schválen do konce roku 2022. Rozpočtový proces je rozdělen do určitého časového sledu, tak aby v prosinci mohlo zastupitelstvo rozpočet projednat a schválit.

Září 2022- první návrh priorit rozpočtu města stanovuje v oblasti investic zastupitelstvo na základě návrhu Komise pro rozvoj města Jičína. Návrhy rozpočtu jednotlivých odborů, samostatných oddělení městského úřadu a městské policie včetně komentáře v oblasti provozních výdajů ekonomickému odboru v elektronické podobě. Dále návrhy rozpočtu příspěvkových organizací včetně limitů počtu pracovníků, platů a komentáře. Téhož měsíce dochází k projednání návrhů rozpočtů s příspěvkovými organizacemi, odbory a samostatnými odděleními městského úřadu a městskou policií. Výdaje i příjmy jsou v jednotné formě v odvětvovém členění tak, jak byl rozpočet na rok 2022 schválen zastupitelstvem města. Příspěvkové organizace předložili návrhy ekonomickému odboru v elektronické podobě v členění: výnosy, náklady a požadavky na investice, včetně komentáře podle směrnice č. 2/2017 Pravidla rozpočtového procesu pro příspěvkové organizace zřízené městem Jičín. Návrhy vycházejí z dlouhodobé koncepce rozvoje města (rozpočtový výhled, usnesení rady města, usnesení zastupitelstva města, usnesení zastupitelstva města o pověření finančního výboru a dalších požadavků). Po zpřesnění bude postoupen na jednání zastupitelstva.

Říjen 2022- předání pracovního návrhu rozpočtu zastupitelům. Ekonomický odbor zajistí sumarizaci jednotlivých návrhů a v pracovní verzi uvede všechny požadované výdaje v členění zahrnuté do návrhu rozpočtu a požadavky do rozpočtu nezahrnuté. Pracovní návrh rozpočtu bude projednán s vedoucími odborů a samostatných oddělení s pracovníky ekonomického odboru. O projednání bude sepsán záznam. Rozpočet každé příspěvkové organizace bude projednán na ekonomickém odboru za účasti ředitele příspěvkové organizace, příslušného vedoucího odboru a kompetentního člena rady města, popřípadě zastupitele. O projednání bude sepsán protokol „O předběžné veřejnoprávní kontrole“.

Listopad 2022- členům finančního výboru je v případě zájmu umožněno v průběhu celého rozpočtového procesu účastnit se projednávání s předkladateli návrhů a požadovat doplňující vysvětlení a dokladování požadavků. Projednaný pracovní návrh rozpočtu je předložen radě města a finančnímu výboru v případě připomínek a nesouhlasu některých

položek. Poté dochází k projednání návrhu rozpočtu v zastupitelstvu města se zapracovanými připomínkami. Na základě ověření, návrh rozpočtu město Jičín zveřejnilo 18 dnů přede dnem jeho projednání v zastupitelstvu. Vedoucí oddělení rozpočtu, kontroly a daní provedlo po schválení rozpočtu zastupitelstvem města rozpis v členění podle podrobné rozpočtové skladby a zajistil sdělení závazných ukazatelů subjektům, které jsou povinny se jimi řídit.

Prosinec 2022- projednání a schválení rozpočtu zastupitelstva města. (Interní materiály města Jičina)

4.2.1 Střednědobý výhled rozpočtu

Postup sestavování rozpočtu probíhá obdobným způsobem jako u návrhu rozpočtu. Činnosti kolem návrhu střednědobého výhledu rozpočtu započnou 16. 9. Z orgánů města neměl nikdo připomínek, tudíž výsledný střednědobý výhled rozpočtu byl zveřejněn v totožnou dobu jako návrh rozpočtu. Součástí střednědobého výhledu rozpočtu je i předložen přehled o závazcích a pohledávkách.

4.2.2 Schválení rozpočtu a střednědobého výhledu

Výsledný návrh rozpočtu a návrh střednědobého výhledu byli rozesláni členům zastupitelstva. Zasedání bylo zahájeno starostou města, který informoval členy zastupitelstva o pořízení zvukové nahrávky zasedání, poté s harmonogramem jednání. Správce rozpočtu sdělil potřebné informace o třídách příjmů, výdajů a financování rozpočtu. Následně došlo k hlasování zastupitelů, zda souhlasí či nesouhlasí s návrhem rozpočtu a střednědobého výhledu. Odsouhlasený návrh rozpočtu a střednědobý výhled rozpočtu je zveřejněn na internetových stránkách města a na úřední desce, včetně informace o možnosti nahlédnutí do listinné podoby těchto dokumentů. Dle zjištění město zákonnou lhůtu 30 dní zveřejnění dodrželo.

4.2.3 Plnění rozpočtu a kontrola hospodaření

Plnění rozpočtu musí probíhat v souladu s pravidly:

- veškeré výdaje (výše a stanovený účel) musí být v souladu se schváleným rozpočtem,
- správce rozpočtových prostředků sleduje plnění rozpočtových příjmů a ve své kompetenci činí opatření, případně navrhuje opatření příslušnému orgánu města

- správce rozpočtových prostředků není oprávněn dát příkaz k provedení operace bez schválení navýšení rozpočtu Rady města, popř. zastupitelstvem města
- v případě, že hrozí vyšší čerpání rozpočtových výdajů, než je uvedeno ve schváleném rozpočtu je povinen správce jednotlivé oblasti, popřípadě ředitel příspěvkové organizace provést analýzu příčin a zdůvodnit vzniklý stav a současně provede návrh na řešení nepříznivého vývoje, popřípadě provede návrh na úpravu rozpočtu. (Interní materiály města Jičína)

Změny rozpočtu upravuje zákon o rozpočtových pravidlech č.250/2000 Sb. a provádějí se rozpočtovými opatřeními, která zaznamenává podle časové posloupnosti vedoucí oddělení rozpočtu, kontroly a daní, který má na starosti vedení veškeré dokumentace ke schválenému a upravenému rozpočtu. Odůvodněné návrhy na rozpočtová opatření správci rozpočtových prostředků předávají vedoucí oddělení rozpočtu, kontroly a daní, který je předkládá ke schválení v souladu se zmocněním do rady města nebo zastupitelstva města. Rozpočtová opatření týkající se přijatých dotací zpracovává a předkládá ke schválení vedoucí oddělení rozpočtu, kontroly a daní. K 22. 8. 2022 bylo městem Jičína vydáno zatím 128 rozpočtových opatření.

Tabulka 6 Přehled rozpočtových opatření města Jičína v roce 2022

Soubor rozpočtových opatření	Zveřejnění
Rozpočtová opatření č. 1-10	3.2.2022
Rozpočtová opatření č. 11-20	10.3.2022
Rozpočtová opatření č. 23-41	10.3.2022
Rozpočtová opatření č. 42-62	16.5.2022
Rozpočtová opatření č. 63-89	17.6.2022
Rozpočtová opatření č. 90-113	22.7.2022
Rozpočtová opatření č. 114-128	22.8.2022

Zdroj: Interní materiály města Jičína, vlastní zpracování, 2022

Změny v zatřídění příjmu či výdaje dle rozpočtové skladby (paragrafové a položkové členění) je oprávněn provést ekonomický odbor ve spolupráci se správcem rozpočtové kapitoly v rámci závazných ukazatelů.

V případě potřeby úpravy rozpočtu v závěru roku z důvodů přijetí dotací po 15. prosinci příslušného roku provede vedoucí oddělení rozpočtu, kontroly a daní rozpočtové

opatření, o kterém informuje na prvním jednání rady města v následujícím roce. Úprava nebyla městem potřeba.

4.2.4 Finanční kontrola

Kontrolu plnění rozpočtu prováděl průběžně ekonomický odbor, který předložil zprávu o plnění rozpočtu za 1. pololetí rozpočtového roku. Jednotliví správci rozpočtových prostředků prováděli kontrolu plnění na straně příjmů i výdajů. Žádné zjištěné odchylky od schváleného rozpočtu nebyli podány k návrhu na opatření k nápravě.

Ředitelé příspěvkových organizací zodpovídají za vypracování rozboru hospodaření za každé čtvrtletí roku. Rozbor hospodaření musí obsahovat vedle věcného plnění ukazatelů své činnosti i plnění ukazatelů finančního plánu výnosů a nákladů. Termín předložení rozboru hospodaření byl stanoven na poslední den kalendářního měsíce následujícího po skončení daného čtvrtletí. Dle zákona o finanční kontrole je prováděn interní audit. Zprávy o výsledcích přezkoumání hospodaření města zpracovává za společnost C.P.A. Audit, spol.s r.o. , auditorská společnost, oprávnění Komory auditorů ČR. Ing. Jana Králová, auditorka. Další kontrolou rozpočtu je prováděna krajským úřadem a v neposlední řadě je kontrola prováděna veřejností. (Interní materiály města Jičína)

4.2.5 Závěrečný účet

Na základě § 17 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů je povinností obcí po skončení kalendářního roku zpracovat údaje o ročním hospodaření do závěrečného účtu, který je předkládán finančnímu výboru. Před schválením je návrh závěrečného účtu zveřejněn na úřední desce městského úřadu po dobu 16 dnů před jeho projednáním v zastupitelstvu města v souladu s zákonem č.250/2000 Sb.

Zpráva o plnění rozpočtu za rok 2021 byla předložena a projednána v zastupitelstvu města na veřejném zasedání v březnu 2022.

Závěrečný účet obsahoval podrobné členění skutečných příjmů a výdajů, přehled přijatých a poskytnutých dotací, popis vynaložených výdajů na jednotlivé investiční projekty, splátky úvěrů, hospodaření zřízených organizací, přehled závazků a pohledávek, přehled finančních prostředků včetně Zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření města Jičína na základě smlouvy o vykonání přezkoumání hospodaření ze dne 29.5.2017 a Dodatku č. 4 ze dne 30.3.2021 městem Jičín a auditorskou společností.

Tabulka 7 Termíny provedení přezkoumání hospodaření

Kontroly	Datum
Předběžné kontroly	prosinec 2021
Závěrečné kontroly, zpracování zprávy	únor/ březen 2022
Předání zprávy	březen 2022

Zdroj: Interní materiály města Jičína, vlastní zpracování, 2022

Při přezkoumání hospodaření za poslední rok 2021 nebyly zjištěny chyby a nedostatky dle zákona č. 420/2004 Sb. o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.

4.3 Rozpočty města v jednotlivých letech

Rozpočet města je na každý rok rozdělen na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery. Daňové výdaje město označuje na výdaje běžné a kapitálové.

Nejvýznačnější položkou příjmů jsou v letech 2015 až 2021 daňové příjmy a další jsou přijaté transfery, které představují cizí zdroj.

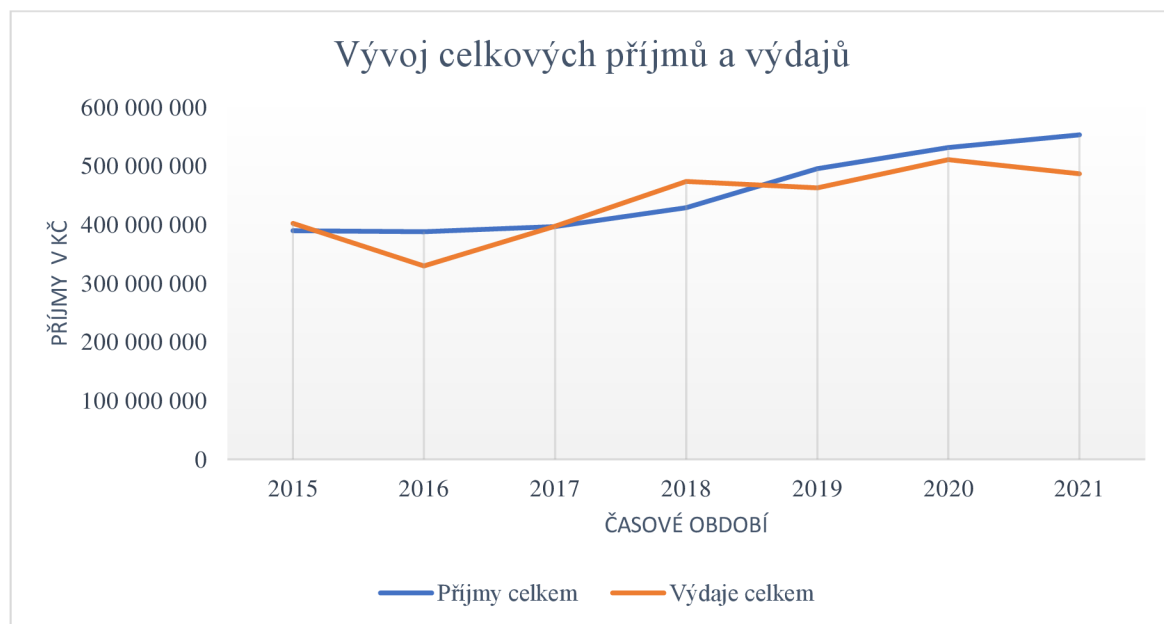
Tabulka 8 Hospodaření města Jičína v letech 2015-2021 (v Kč)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Příjmy celkem	389 719 537	387 885 435	396 601 789	428 742 114	495 392 027	531 106 141	552 915 159
Daňové příjmy	233 672 384	253 830 226	266 719 252	293 300 901	314 647 926	294 775 975	329 514 074
Nedaňové příjmy	44 263 886	43 412 613	44 090 518	47 805 618	47 633 368	49 108 552	49 017 093
Kapitálové příjmy	11 924 137	3 865 091	7 702 111	4 930 620	9 439 659	42 984 603	32 185 471
Přijaté transfery	99 859 130	86 777 505	78 089 908	82 704 975	123 671 074	144 237 011	142 198 521
Výdaje celkem	402 047 330	329 542 048	396 952 471	473 483 226	462 714 631	510 639 088	486 550 812
Běžné výdaje	248 137 232	251 925 523	270 449 989	302 096 979	343 275 119	369 003 910	390 030 207
Kapitálové výdaje	153 910 098	77 616 525	126 502 482	171 386 247	119 439 512	141 635 178	96 520 605
Saldo rozpočtu	-12 327 793	58 343 387	-350 682	-44 741 112	32 677 396	20 467 053	66 364 347

Zdroj: Vlastní zpracování dle rozpočtu města Jičína, 2022

Vývoj celkových příjmů a výdajů za 7 let vykazuje třikrát schodek v letech 2015, 2017 a 2018 a přebytek ve čtyřech letech, a to v letech 2016, 2019, 2020 a 2021. Z dlouhodobějšího hlediska je skutečné hospodaření města spíše kladné. Celkové příjmy v posledních letech disponují rostoucím trendem.

Graf 3 Vývoj celkových příjmů a výdajů v letech 2015-2021 (v Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle rozpočtu města Jičína

Následující kapitoly se věnují již závěrečným účtům, jak město hospodařilo s peněžními prostředky. V obsahovém kontextu rozpočtů města Jičína je vhodně nastíněna struktura a velikost jednotlivých položek daňových příjmů. Zvoleny jsou nejvýznamnější daňové položky, přesahující hodnotu 1 000 000,00Kč, které se podílejí na celkové hodnotě příjmů města Jičín v daném roce.

4.3.1 Rozpočet města Jičína v roce 2015

Dne 16. 3. 2016 byla v rámci zasedání zastupitelstva města předložena a projednána zpráva o plnění rozpočtu za rok 2015, dostupná z webových stránek města. Z této zprávy vyplývá, že město Jičín při schvalování rozpočtu pro rok 2015 počítalo s daňovými příjmy v celkové výši 221 572 000,00 Kč. V průběhu roku došlo k úpravě rozpočtu, a to ve formě

navýšení daňových příjmů na 225 493 514,00 Kč – celková výše daňových příjmů však překonala i tuto částku, když za rok 2015 dosahovala částky v hodnotě 233 672 384,00 Kč. Celkové příjmy města Jičín dle závěrečného účtu činily 366 620 880,00 Kč, z čehož vyplývá, že daňové příjmy tvoří majoritní, a tedy naprosto zásadní složku příjmů do rozpočtu města Jičína, neboť podíl daňových příjmů na celkových příjmech města Jičín činí 59,9 %.

Tabulka 9 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2015

Nejvýznamnější daňové položky	Částky v Kč
Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	41 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z podnikání	6 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	4 000 000,00
daně z příjmů právnických osob	35 000 000,00
daně z příjmů právnických osob za obce	12 786 000,00
daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu	75 000 000,00
poplatky za uložení odpadu	2 180 000,00
místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu	6 000 000,00
místní poplatky z užívání veřejného prostranství	2 000 000,00
odvod z výherních hracích přístrojů (daň z hazardních her)	14 000 000,00
správní poplatky	10 000 000,00
daň z nemovitých věcí	12 200 000,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Z hodnot jednotlivých položek daňových příjmů města Jičína v roce 2015 lze vyčíst, že nejvyšší podíl na hodnotě z daňových příjmů má položka daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu. Naopak nejméně se na celkové hodnotě daňových příjmů podílela daň v podobě místních poplatků z užívání veřejného prostranství.

Za toto účetní období jsem se snažila udělat rozbor, jakým způsobem došlo k nárůstům v příjmech, neboť v souladu s předepsanými postupy dle zákona a vyhlášky by mělo město na tyto změny reagovat prostřednictvím rozpočtového opatření, kterým provede úpravu příjmů v rámci jednotlivých položek, při zachování struktury rozpočtu. Za rok 2015 tato opatření nebylo nikde na webových stránkách www.mujicin.cz, možné nalézt – vzhledem

k omezené míře digitalizace předpokládám, že tato opatření město řádně přijalo a pouze není na webu dostupné. Tento předpoklad se opírá také o skutečnost, že za rok 2015 si nechalo město Jičín zpracovat auditní zprávu o plnění rozpočtu, přičemž auditor v hospodaření města dle auditní zprávy nenalezl žádné nedostatky. Více dat k rozpočtu za rok 2015 však není dostupných, a proto v tomto bodě se rozbor hospodaření města Jičina za rok 2015 ukončit, neboť v pokračování brání nedostatek dat.

4.3.2 Rozpočet města Jičina v roce 2016

Rozpočet za rok 2016 je podstatně lépe strukturovaný. Ve schváleném rozpočtu pro rok 2016 město Jičín operovalo s daňovými příjmy v celkové výši 230 011 000,00 Kč, proti celkovým příjmům do městského rozpočtu 322 329 400,00 Kč. Proti roku 2015 tak došlo k výraznému navýšení podílu daňových příjmů na celkových příjmech města, a to na 67,9 %. Zároveň daňové příjmy již schváleného rozpočtu města vzrostly o 3,8 %, tj. 8 439 000,00 Kč.

Dále je nutné se zabývat tím, čím byl tento nárůst způsoben, zda učinila obec nějaké opatření, a dále zjistit, ve kterých položkách konkrétně k navýšení došlo (zda se zvedly příjmy v důsledku předpokládaného vyššího hrubého výnosu daní do státního rozpočtu, nebo zda se zvedly příjmy v důsledku změny výše místních poplatků, nebo změně v počtu poplatníků nebo plátců místních poplatků.

Tabulka 10 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2016

Nejvýznamnější daňové položky	Částky v Kč
Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	43 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z podnikání	5 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	4 300 000,00
daně z příjmů právnických osob	38 000 000,00
daně z příjmů právnických osob za obce	11 200 000,00
daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu	78 000 000,00
poplatky za uložení odpadu	2 200 000,00
místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu	6 050 000,00
místní poplatky z užívání veřejného prostranství	2 100 000,00
odvod z výherních hracích přístrojů (daň z hazardních her)	16 000 000,00

správní poplatky	10 000 000,00
daň z nemovitých věcí	12 200 000,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

V porovnání s hodnotami jednotlivých položek daňového příjmu došlo ke změně hodnot u jednotlivých položek. Zmínit lze meziroční pokles hodnoty daně z příjmů fyzických osob z podnikání. Naopak meziroční nárůst byl zaznamenán u položky daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Data uveřejněná na webových stránkách www.mujicin.cz k rozpočtu za rok 2016 jsou bohužel ještě chudší, než k rozpočtu za rok 2015. Zatímco u roku 2015 je k dispozici jak schválený rozpočet, tak závěrečný účet a další dokumenty, např. auditní zpráva, za rok 2016 je k dispozici pouze tabulka ve formátu xlsx. se schváleným rozpočtem. Za rok 2016 tedy není možné určit, jakým způsobem město nakládalo se svým majetkem, jaké mělo skutečně příjmy, jaké mělo skutečně výdaje a z toho následně určit, jak město plnilo rozpočet proti původnímu plánu. Za rok 2016 nejsou k dispozici žádná rozpočtová opatření. Rozboru rozpočtu města za rok 2016 tedy brání nedostatek dat, který objektivně nelze odstranit.

4.3.3 Rozpočet města Jičína v roce 2017

Rozpočet města Jičín v roce 2017 je strukturovaný obdobným způsobem jako rozpočet z předchozího roku. Na webových stránkách města je k dispozici schválený rozpočet města Jičín na rok 2017. Uvedený rozpočet pracoval s celkovou hodnotou daňových příjmů a poplatků ve výši 248 794 000,00 Kč. Celkové příjmy rozpočtu v roce města Jičín dosáhly hodnoty 340 403 000,00 Kč. Zaznamenán byl meziroční nárůst hodnoty daňových příjmů do rozpočtu města Jičín ve výši 10,81 %, tj. 18 783 000,00 Kč. Celkový podíl daňových příjmů a poplatků v roce 2017 ve městě Jičín na celkové hodnotě rozpočtu činil 73,09 %.

Zaznamenán byl meziroční nárůst hodnoty procentuálního podílu daňových příjmů na celkovém rozpočtu obce. Hledat je nutné příčiny meziročního poklesu uvedené hodnoty. Příčiny je možné nalézt ve zvýšení počtu fyzických i právnických osob ve městě Jičín, navýšení hodnoty daňových poplatků, zvýšení velikosti jednotlivých daňových poplatků. Pro účely zodpovězení položené otázky je realizován rozbor vybraných položek rozpočtu zvoleného města Jičín v roce 2017.

Tabulka 11 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2017

Nejvýznamnější daňové položky	Částky v Kč
Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	47 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z podnikání	5 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	4 500 000,00
daně z příjmů právnických osob	44 000 000,00
daně z příjmů právnických osob za obce	11 200 000,00
daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu	84 000 000,00
poplatky za uložení odpadu	2 200 000,00
místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu	6 050 000,00
místní poplatky z užívání veřejného prostranství	2 150 000,00
odvod z výherních hracích přístrojů (daň z hazardních her)	18 000 000,00
správní poplatky	10 000 000,00
daň z nemovitých věcí	12 738 000,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Srovnání zvolených daňových příjmů města Jičín z roku 2017 s předchozím rokem poskytuje informace o tom, že došlo k meziročnímu nárůstu či stagnaci hodnot všech sledovaných daňových příjmů, přičemž nedošlo k poklesu hodnoty žádného daňového příjmu. Důsledkem je navýšení podílu hodnoty daňových příjmů na hodnotě celkových příjmů města Jičín v roce 2017.

Město Jičín k rozpočtu za rok 2017 uveřejnilo celkem 6 dokumentů s uveřejněním rozpočtových opatření. Dle číslování jednotlivých opatření usuzuji, že seznam uveřejněných rozpočtových opatření není kompletní. Zatímco v roce 2018 jsou všechna rozpočtová opatření číslována vzestupně od rozpočtového opatření č. 1 po 220 a všechna tato opatření jsou uveřejněna, za rok 2017 jsou uveřejněna pouze rozpočtová opatření č. 1–35, a dále č. 50–65 (tj. chybí rozpočtová opatření č. 36–49), č. 66–103, č. 104–125, a v posledním uveřejněném dokumentu se nachází rozpočtová opatření č. 216–217. Z tohoto uzavírám, že město Jičín na svých webových stránkách neuveřejnilo 104 z celkových 217 přijatých rozpočtových opatření. V důsledku toho se městský rozpočet jeví jako netransparentní, kdy veřejnost nemůže efektivně vykonávat dohled nad hospodařením obce.

Naprostá většina přijatých rozpočtových opatření uveřejněných v roce 2017 je výdajového charakteru, kdy město dodatečně schválilo výdaje např. ve formě poskytnutých

dotací, finančních výpomocí a investičních a neinvestičních akcí. V rozsahu, ve kterém vzrostly městu příjmy, vzrostly adekvátně také výdaje – všechna rozpočtová opatření, kterými byla upravena příjmová stránka rozpočtu, souvisela s vázaným poskytnutím finančních prostředků – to znamená, že příjmy, které město Jičín v průběhu roku 2017 získalo nad rámec plánovaných příjmů ve schváleném rozpočtu, byly městu Jičín poskytnuty za nějakým konkrétním účelem, např. pro plánování sociálních služeb na základě smlouvy s Královéhradeckým krajem. Zde jsem nenalezla prostor pro „vylepšení“ rozpočtu, a to z důvodu vázanosti jednotlivých příjmů kdy takovéto prostředky nepředstavují daňové příjmy nebo s nimi město nemůže volně nakládat, neboť byly městu poskytnuty za účelem nějakého konkrétního cíle a pokud by k naplnění cíle nedošlo, pak by tyto prostředky městu vůbec nebyly poskytnuty.

V roce 2017 byl také uveřejněn střednědobý výhled rozpočtu města Jičín na roky 2018–2020. Možnosti rozboru dat z tohoto výhledu jsou nicméně velmi omezené, neboť příjmy v rámci tohoto výhledu nejsou strukturované do jednotlivých položek; jsou strukturované pouze do jednotlivých tříd. Pro účely této práce tedy lze uvést, že na základě tohoto výhledu město Jičín očekávalo meziroční nárůst daňových příjmů o 5 000 000,00 Kč, a to jak mezi rokem 2018 a 2019, tak mezi rokem 2019 a 2020. K výhledu není připojeno žádné odůvodnění, proto lze jen velmi obtížně odhadovat, na základě čeho kalkulovalo město Jičín při tvorbě výhledu s meziročním nárůstem o 5 000 000,00 Kč mezi jednotlivými lety pokrytými výhledem, ale mezi schválenými daňovými příjmy pro rok 2017 a plánovanými daňovými příjmy pro rok 2018 město předpokládalo pokles o 3 794 000,00 Kč. Celkově pak město ve střednědobém výhledu v prvním roce kalkulovalo s poklesem v celkových příjmech o 13 403 900,00 Kč, mezi následujícími dvěma lety však s nárůstem nejprve o 6 500 000,00 Kč a posléze o 6 100 000,00 Kč. Z tohoto uzavírám, že město Jičín při svém plánování rozpočtu považuje daňové příjmy za majoritní, neboť cca 75 % předpokládaného meziročního navýšení veškerých příjmů města má pocházet z daňových příjmů. Nutno podotknout, že takový plán nepříliš dobře reprezentuje skutečný vývoj, který je možné očekávat na trhu, neboť město ve svém výhledu nezohlednilo jakoukoli snahu o reflektování očekávatelných změn v tržním prostředí. V rámci následujících let sleduji, jaká byla skutečná výše daňových příjmů proti příjmům očekávaným ve střednědobém výhledu.

4.3.4 Rozpočet města Jičína v roce 2018

Struktura rozpočtu města Jičín v roce 2018 svým obsahem a formou navazuje na strukturu rozpočtu z předchozího roku, přičemž jej konkretizuje o další přidané položky v účetním výkazu přiloženém na webových stránkách města Jičín. Hodnota celkových daňových příjmů a poplatků v roce 2018 ve městě Jičín činí 288 291 000,00 Kč. Hodnota celkových příjmů v roce dosáhla hodnoty 378 166 875,00 Kč. Hodnota položky celkových daňových příjmů a poplatků v roce 2018 meziročně vzrostla o 15,9 %. Celkový podíl položky daňových příjmů a poplatků na celkové hodnotě příjmů v roce 2018 ve městě Jičín činil 76,23 %.

Ze srovnání uvedených hodnot s přechodným rokem vyplývá, že byl meziročně zaznamenán nárůst celkového podílu položky daňových příjmů a poplatků na celkové hodnotě příjmů v roce 2018 o více než 3 %. Z toho vyplývá rostoucí významnost daňových příjmů na celkové hodnotě příjmů zvolené obce.

Tabulka 12 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2018

Nejvýznamnější daňové položky	Částky v Kč
Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	58 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z podnikání	1 500 000,00
daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	4 400 000,00
daně z příjmů právnických osob	49 000 000,00
daně z příjmů právnických osob za obce	11 000 000,00
daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu	112 000 000,00
poplatky za uložení odpadu	2 300 000,00
místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu	6 200 000,00
místní poplatky z užívání veřejného prostranství	2 150 000,00
odvod z výherních hracích přístrojů (daň z hazardních her)	18 000 000,00
správní poplatky	10 400 000,00
daň z nemovitých věcí	12 750 000,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Z výše uvedených daňových položek rozpočtu roku 2018 s rozpočtem z roku 2017 je patrný meziroční pokles hodnot několika daňových položek. Největší meziroční pokles

hodnoty byl u položky daně z příjmů fyzických osob. Naopak nejvyšší meziroční nárůst hodnoty je u položky daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu. Obecně lze říct, že v roce 2018 došlo k nárůstu daňových položek spjatých s právnickými osobami a poklesu položek spjatých s daněmi fyzických osob. Důvody spočívají ve změně legislativy.

Za rok 2018 přijalo město Jičín celkem 220 rozpočtových opatření, přičemž všechna tato opatření jsou uveřejněna na webových stránkách města Jičín. Z většiny se jedná o rozpočtová opatření výdajová, kdy město Jičín např. bylo nuceno přistoupit k rekonstrukci podlah v Základní škole 17. listopadu, a to z důvodu náhlého havarijního stavu. V rovině daňových opatření však nebyl nalezen žádný potenciál pro získání vyšších příjmů. Jediná změna ve výši daňových příjmech byla provedena v souvislosti se schválením zákona o státním rozpočtu na rok 2018, na základě čehož bylo přijato také korespondující rozpočtové opatření.

Ve schváleném rozpočtu jsou uvedeny celkové daňové příjmy ve výši 288 921 000,00 Kč. Dle střednědobého výhledu přijatého v roce 2017 byly očekávané daňové příjmy pro rok 2018 ve výši 245 000 000,00 Kč. Mezi schválenými plánovanými příjmy tedy byl poměrně výrazný rozdíl, a to ve výši 43 921 000,00 Kč, což odpovídá rozdílu o 18 % proti údaji uvedenému ve střednědobém výhledu. Domnívám se, že naprostá většina těchto příjmů byla předvídatelných již v době, kdy byl střednědobý výhled vytvářen. Zákon o rozpočtových pravidlech nepředstavuje bezvýznamný dokument, zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů na střednědobý výhled navazuje, když stanoví, že územní samosprávný celek má při tvorbě rozpočtu na daný rok ze střednědobého rozpočtu vycházet. Dílčím závěrem je prostor pro zlepšení, kdy je nutné zdůraznit na vyvíjení většího úsilí města, pokud jde o sběr a analýzu podkladů a následnou tvorbu rozpočtu města, neboť již v prvním roce byl plánovaný rozpočet překročeno téměř 20 %, což odporuje smyslu střednědobého výhledu. Daný střednědobý výhled byl plánovaný na 3 roky, svoji vypovídací hodnotu ztratil ještě předtím, než mohl být vůbec k něčemu užitečný.

4.3.5 Rozpočet města Jičína v roce 2019

Struktura a věcný obsah rozpočtu města Jičín v roce 2019 jsou totožné ve srovnání s rozpočtem z předchozího roku. Hodnota celkových daňových příjmů a poplatků v roce 2019 ve městě Jičín dosáhla hodnoty 305 051 000,00 Kč. Hodnota celkových příjmů rozpočtu obce Jičín v roce 2019 dosáhla hodnoty 430 981 600,00 Kč. Zaznamenán byl meziroční nárůst obou uvedených hodnot. Hodnota celkových daňových příjmů a poplatků

meziročně vzrostla o 5,81 %. Podíl hodnoty daňových příjmů a poplatků na hodnotě celkových příjmů v roce 2018 vzrostl na hodnot 87,75 %.

Za účelem nalezení příčin meziročních nárůstů obou hodnot je nutné realizovat rozbor účetního výkazu zaměřeného na strukturu příjmů města Jičín.

Tabulka 13 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2019

Nejvýznamnější daňové položky	
Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	65 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z podnikání	900 000,00
daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	5 000 000,00
daně z příjmů právnických osob	49 000 000,00
daně z příjmů právnických osob za obce	11 500 000,00
daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu	120 000 000,00
poplatky za uložení odpadu	2 500 000,00
místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu	6 200 000,00
místní poplatky z užívání veřejného prostranství	1 800 000,00
odvod z výherních hracích přístrojů (daň z hazardních her)	16 200 000,00
správní poplatky	12 800 000,00
daň z nemovitých věcí	12 800 000,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

V roce 2019 byl zaznamenán pokračující trend meziročního poklesu hodnoty daní z příjmů fyzických osob z podnikání a daní z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů. Vlivem přijaté nové vyhlášky omezující ve městě Jičín provozování hazardních her, výherních automatů a rulety došlo k meziročnímu poklesu hodnoty položky odvodu z výherních hracích přístrojů neboli daně z hazardních her. Nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán u položky daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu. Opět pokračuje trend z předchozích let.

I přesto však tento trend výrazně překračuje střednědobý výhled z roku 2017, který pro rok 2019 počítal s daňovými příjmy ve výši 250 000 000,00 Kč – ve skutečnosti však město na rok 2019 schválilo daňové příjmy ve výši 305 051 000,00 Kč, a nakonec rozpočet plnilo s daňovými příjmy v celkové výši 314 647 926,00 Kč, tj. příjmy o 64 647 926,00 Kč (25,9

%) překročily střednědobý výhled pro rok 2019. Při vyhledávání příčin jsem dospěla k závěru, že není možné identifikovat konkrétní důvod, proč se plánovaný a skutečný příjem města tolik rozchází. Střednědobý výhled město sestavovalo v době, kdy panoval vůbec největší ekonomický růst, který Česká republika za dobu své existence vůbec zaznamenala. Optimistické výhledy prezentovala pro roky 2018 a 2019 také Česká národní banka, která sice předvíдалa drobné zpomalení růstu HDP, avšak stále počítala s výrazným růstem. Je však dost možné, že střednědobý výhled pouze odrážel očekávání vlády při tvorbě státního rozpočtu, pokud by tomu tak však bylo, musím si klást otázku, zda někde nenastala systémová chyba, neboť i meziročně (tj. proti roku 2018) zaznamenaly daňové příjmy města Jičín nárůst o 21 347 025,00 Kč, tj. o více než 16 000 000,00 Kč více, než byl předpokládaný meziroční nárůst (ten byl dle střednědobého výhledu plánovaný na 5 000 000,00 Kč).

Přijatá rozpočtová opatření, ani za rok 2019 jsem nenalezla prostor pro navýšení daňových příjmů. Naprostá většina opatření je výdajových – poskytnutí dotací (např. místnímu sboru dobrovolných hasičů), schválení výdajů na rekonstrukci objektů (Valdštejnský zámek, základní školy, aquacentrum aj.), provoz kamerového systému a další. Opatření jsou tedy spíše provozního charakteru, které slouží k zajištění „běžných“ neplánovaných potřeb města.

4.3.6 Rozpočet města Jičína v roce 2020

V roce 2020 lze sledovat návaznost obsahu a struktury schváleného rozpočtu města Jičín ve srovnání s předchozím kalendářním rokem. Hodnota celkových daňových příjmů a poplatků dosáhla v tomto roce výše 327 771 000,00 Kč. Hodnota celkových příjmů města Jičína v roce 2020 dosáhla hodnoty 494 915 192,00 Kč. Obě tyto hodnoty zaznamenaly meziroční nominální nárůst. Hodnota položky daňových příjmů a poplatků meziročně vzrostla o hodnotu 7,45 %, zatímco hodnota celkových příjmů města Jičín v tomto roce vzrostla meziročně o 12,92 %. Hodnota položky daňových příjmů a poplatků na položce celkové příjmy města Jičín v roce 2020 dosáhla hodnoty 66,2 %.

Z výsledků je patrné, že v roce 2020 došlo k poklesu hodnoty procentuálního podílu daňových příjmů na celkové hodnotě příjmů města Jičín. Důvody uvedeného poklesu sledovaného ukazatele jsou hledány pomocí nejvýznamnějších daňových položek přesahující hodnotu 1 000 000,00 Kč.

Tabulka 14 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2020

Nejvýznamnější daňové položky	Částky v Kč
Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	72 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z podnikání	1 600 000,00
daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	5 800 000,00
daně z příjmů právnických osob	54 000 000,00
daně z příjmů právnických osob za obce	11 500 000,00
daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu	130 000 000,00
poplatky za uložení odpadu	2 500 000,00
místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu	7 140 000,00
místní poplatky z užívání veřejného prostranství	1 800 000,00
odvod z výherních hracích přístrojů (daň z hazardních her)	16 200 000,00
správní poplatky	10 500 000,00
daň z nemovitých věcí	13 400 000,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Z výsledků vyplývá, že v roce 2020 došlo k nárůstu daňových položek u fyzických i právnických osob. Příčiny lze hledat v navýšení úrovně minimální mzdy, růstu hodnoty průměrné mzdy, navýšení záloh na zdravotní a sociální pojištění u osob samostatně výdělečně činných. Pokles byl v tomto roce zaznamenán u položky správní poplatky. Výsledky dokládají uvedené tvrzení o meziročním nárůstu hodnoty celkových příjmů města Jičín v roce 2020. Pokles hodnoty podílu daňových příjmů na celkové hodnotě příjmů města Jičín byl způsobem změnou struktury příjmů z důvodů pandemie COVID-19. Došlo k meziročnímu nárůstu podílu dotačních položek a poklesu hodnoty položky daňové příjmy. Ze schváleného rozpočtu na rok 2020 je patrné, jak nečekané dopady pandemie onemocnění COVID-19 byly. Město Jičín původně – v době schvalování rozpočtu – počítalo s daňovými příjmy v celkové výši 327 771 000,00 Kč. Při uvalení opatření spojených se zamezením šíření onemocnění COVID-19 následoval pesimistický výhled na zbytek roku 2020, a proto město upravilo rozpočet tak, že celková výše předpokládaných daňových příjmů za celý rok 2020 měla činit pouze 275 172 530,00 Kč. Protože však přes léto došlo k uvolnění opatření, a obnovením provozů, které by jinak neodváděly daně z příjmů, došlo k částečnému vykrytí mezery státního rozpočtu, činily k 31. 12. 2020 celkové daňové příjmy města Jičín 294 775 975,00 Kč, tj. o 7,1 % více, než se původně plánovalo. U rozpočtových opatření je zajímavé

sledovat, jakým způsobem město reagovalo (v rovině rozpočtu) na postupné stupňování situace kolem pandemie onemocnění COVID-19, kdy přijímalo opatření, kterým utvářelo rezervy pro řešení nouzového stavu, odstranění následků aj.; Netransparentně však působí, že na webu nejsou uveřejněna rozpočtová opatření č. 32–45. Na jednu stranu tato opatření byla přijímána v době, kdy se rada města Jičína (nebo zastupitelstvo, pokud by se jednalo o rozpočtová opatření překračující vymezené pravomoci rady města) s největší pravděpodobností nemohla scházet prezenčně, což mohlo představovat administrativní překážku, na druhou stranu, pokud byla tato opatření za on-line projednání, pak se mohla přijatá opatření rovnou uveřejnit na webových stránkách města. Chybějící opatření jsou dle mého názoru negativní pro posouzení hospodaření města Jičína. Bohužel období března a dubna, které byly v roce 2020 kritickými, mezi uveřejněnými rozpočtovými opatřeními chybí. Mezi uveřejněnými opatřeními souvisejícími s onemocněním COVID-19 jsou pak pouze takové, kterými město Jičín kompenzovalo interní vícenáklady u svých organizačních složek. Rozpočet města byl nicméně za rok 2020 i přes pandemii onemocnění COVID-19 – ziskový, což může být dáno zvýšenou opatrností při plánování výdajů města.

4.3.7 Rozpočet města Jičína v roce 2021

Účetní závěrka schváleného rozpočtu města Jičín na rok 2021 disponuje totožným věcným obsahem a strukturou jako schválené rozpočty v předchozích letech. Celková hodnota daňových příjmů a poplatků města Jičín v roce 2021 dosáhla hodnoty 292 574 240,00 Kč. Výsledná hodnota celkových příjmů města Jičín dosáhla hodnoty 439 918 000,00 Kč. Zaznamenan byl meziroční pokles obou analyzovaných hodnot. Hodnota daňových příjmů a poplatků meziročně poklesla o 10,74 %. Hodnota celkových příjmů v roce 2021 poklesla meziročně o 10,74 %.

Příčiny poklesu uvedených analyzovaných hodnot jsou zkoumány pomocí analýzy vybraných nejvýznamnějších daňových položek přesahujících hodnotu 1 000 000,00 Kč. Hlavní příčinou poklesu uvedených ukazatelů jsou vládní restriktce spojené s pandemií nemoci COVID-19, přičemž je vhodné analyzovat dopad vládních restriktivních opatření na jednotlivé daňové položky rozpočtu města Jičín v roce 2021. (Město Jičín, 2022)

Tabulka 15 Nejvýznamnější daňové položky v roce 2021

Nejvýznamnější daňové položky	Částky v Kč
Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	60 000 000,00
daně z příjmů fyzických osob z podnikání	500 000,00
daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	5 600 000,00
daně z příjmů právnických osob	46 000 000,00
daně z příjmů právnických osob za obce	14 000 000,00
daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu	123 000 000,00
poplatky za uložení odpadu	2 600 000,00
místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu	7 100 000,00
místní poplatky z užívání veřejného prostranství	1 600 000,00
odvod z výherních hracích přístrojů (daň z hazardních her)	8 000 000,00
správní poplatky	9 364 024,00
daň z nemovitých věcí	13 400 000,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Výše daňové položky zobrazují dopad pandemie nemoci COVID-19 na hodnoty daňových položek celkového příjmu města Jičín v roce 2021. V komparaci hodnot daňových položek s předchozím kalendářním roce došlo k meziročnímu poklesu u položek daní z fyzických i právnických osob, daní z hazardních her, k poklesům hodnoty místních poplatků. Pokles daní fyzických i právnických osob byl zapříčiněn omezením podnikatelské činnosti právnických osob, karanténami a vyšší nemocností fyzických osob. Pokles hodnoty daně z hazardních her byl zapříčiněn dočasným omezením provozoven poskytujících hazardní hry a snížením počtu uvedených provozoven pomocí přijetí nové vyhlášky. V nezměněné výši zůstala hodnota příjmů z daně z nemovitostí. Vzhledem ke skutečnosti, že celkové příjmy města Jičín jsou tvořeny převážně daňovými příjmy fyzických a právnických osob, jejichž hodnoty v roce 2021 poklesly, došlo k poklesu celkové hodnoty ukazatelů daňových příjmů a poplatků i celkových příjmů města Jičín.

4.4 Analýza časových řad

Za účelem získání informací týkajících se časového vývoje zvolených položek daňových příjmů podílejících se na hodnotě celkových příjmů města Jičín, je realizována

analýza časových řad vybraných nejvýznamnějších daňových položek. Vstupní data pro analýzu jsou převzata z webových stránek a účetních výkazů města Jičín. Pro účely dosažení přehlednosti a zachycení vývojového trendu jednotlivých položek daňových příjmů města Jičína jsou vytvořeny přehledné tabulky a grafy umožňující ilustrovat, komentovat a interpretovat výsledky analýzy časového vývoje jednotlivých časových řad.

Tabulka 16 Sumarizace hodnot daňových příjmů a celkových příjmů města Jičín mezi lety 2015-2021 (v mil.)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Příjmy celkem	366 621	322 329	340 404	378 167	430 981	494 915	439 918
1111	41 000	43 200	47 000	58 000	55 000	72 000	60 000
1112	6 000	5 000	5 000	1 500	900	1 600	500
1113	4 000	4 300	4 500	4 400	5 000	5 800	5 600
1121	35 000	38 000	44 000	49 000	49 000	54 000	46 000
1122	12 786	11 200	11 200	11 000	11 500	11 500	14 000
1211	75 000	78 000	84 000	112 000	120 000	130 000	123 000
1333	2 180	2 200	2 200	2 300	2 500	2 500	2 600
1340	6 000	6 050	6 050	6 200	6 200	7 140	7 100
1341	350	350	350	350	350	350	400
1343	2 000	2 100	2 150	2 150	1 800	1 806	1 600
1344	20	20	15	5	5	0	0
1355	14 000	16 000	0		0	0	0
1381	0	0	18 650	18 000	16 200	0	0
1385	0	0	0	0	0	16 200	8 000
1361	10 000	10 000	10 100	10 400	12 800	10 500	9 364
1511	12 000	12 200	12 738	12 750	12 800	13 400	13 400
Daňové příjmy celkem	220 336	228 620	247 953	288 055	294 055	326 796	291 564

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Legenda:

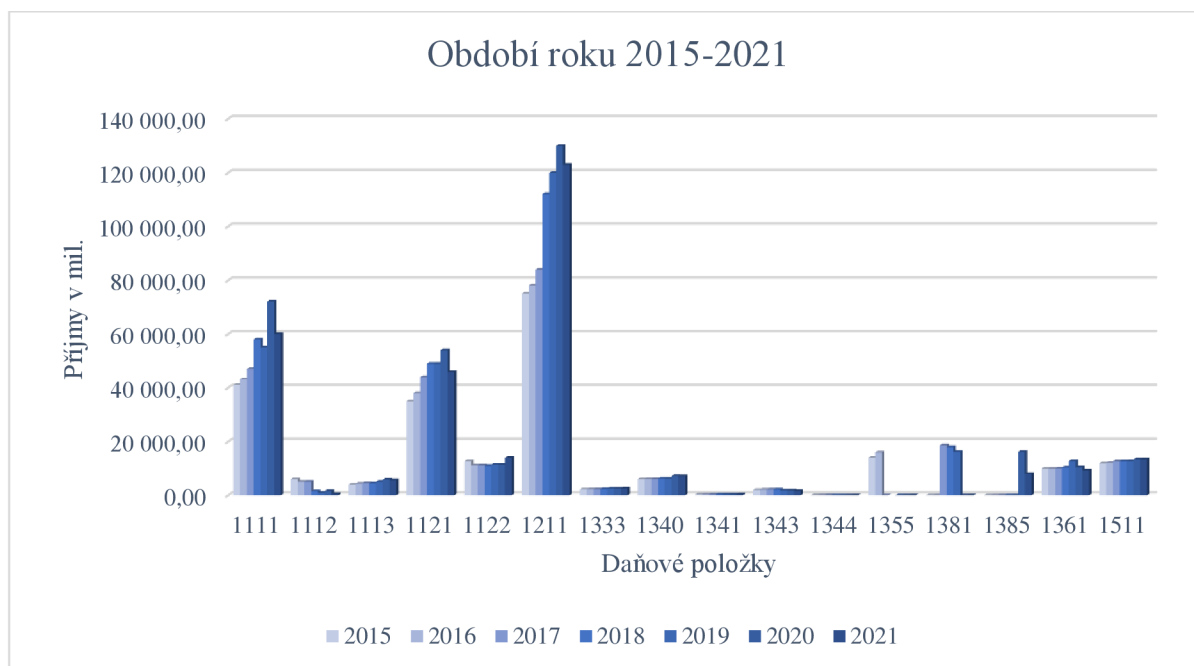
- 1111 – Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti,
- 1112 – daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti (z podnikání),
- 1113 – daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů,
- 1121 – daně z příjmů právnických osob,
- 1122 – daně z příjmů právnických osob za obce,
- 1211 – daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu,

- 1333 – poplatky za uložení odpadu,
- 1340 – místní poplatky za likvidaci komunálního odpadu,
- 1341 – poplatek ze psů,
- 1343 – místní poplatky z užívání veřejného prostranství,
- 1344 – poplatek ze vstupného,
- 1355 – odvod z výherních hracích přístrojů,
- 1381 – daň z hazardních her,
- 1385 – daň z technických her,
- 1361 – správní poplatky,
- 1511 – daň z nemovitých věcí. (Vyhláška o rozpočtové skladbě)

Výše přiložená tabulka zachycuje vývoj jednotlivých položek daňových příjmů, vývoj hodnoty daňových příjmů a celkových příjmů města Jičína v jednotlivých letech zkoumaného časového období let 2015-2021. Z tabulky lze vyčíst, že dlouhodobě se největším podílem na hodnotě položek daňových příjmů, respektive celkových příjmů podílí položka daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu-1211. Naopak dlouhodobě nejnižším podílem se na uvedených hodnotách podílí položka místní poplatky ze vstupného- 1344. Obecně lze z výsledků konstatovat, že na hodnotě celkových příjmů se nejvíce podílejí daňové položky z příjmů fyzických i právnických osob. Z tabulky lze dále vyčíst, že mezi lety 2015-2020 byl zaznamenán u položek daňových příjmů a celkových příjmů meziroční nárůst. V roce 2021 v důsledku nepříznivé ekonomické situace způsobené pandemií nemoci COVID-19 došlo u obou ukazatelů k meziročnímu poklesu hodnot.

Níže přiložený graf Vývoj daňových příjmů města Jičína v časovém období 2015-2021 názorným způsobem ukazuje vývoj položek daňových příjmů a poplatků města Jičína v jednotlivých letech sledovaného období let 2015-2021.

Graf 4 Vývoj daňových příjmů a poplatků města Jičína v časovém období 2015-2021

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Příjmy uvedené v tabulce Sumarizace hodnot daňových příjmů a celkových příjmů města Jičín mezi lety 2015-2021 dokazují důležitost daňových příjmů a poplatků pro celkový rozpočet města Jičína. Mezi roky 2015 až 2019 docházelo k meziročnímu nárůstu hodnoty podílu daňových příjmů na celkových příjmech města Jičína. V roce 2020 v důsledku nepříznivé ekonomické situace způsobené pandemií covidu-19 došlo k meziročnímu poklesu uvedené hodnoty. Z výsledků výzkumu lze vyvodit závěr, že daňové příjmy jsou hlavní příjmovou služkou města Jičína sloužící zejména pro účely hrazení nákladů města v oblasti školství, zdravotnictví, dopravy atd.

Nelze si nevšimnout, že výše daňových příjmů závisí na jednotlivých fázích hospodářského cyklu. Od roku 2015 do roku 2019 se ekonomická situace České republiky nacházela v rozvoji způsobené růstem hodnoty makroekonomického ukazatele hrubého domácího produktu. Makroekonomy byl zaznamenán nebývalý ekonomický nárůst a sním související nárůst životní úrovně obyvatel České republiky, nárůst hodnoty úspor, nárůst kupní síly obyvatel, růst výše mezd, na které jsou navázány výše daňových odvodů. Uvedené faktory jsou hlavní příčinou postupného růstu hodnot daňových příjmů i celkových příjmů do rozpočtu města Jičín. V období ekonomické recese způsobené zejména následky pandemie covidu-19 a energetickou krizí vyvolanou válečným konfliktem na Ukrajině, lze na základě výsledků historických dat a predikcí ekonomů předpokládat stagnaci výše mezd,

pokles kupní síly obyvatel, snížení životní úrovně obyvatel, růst míry inflace a sním spojený pokles hodnoty úspor domácností. Z důvodů návaznosti výše daňových příjmů na výši mezd lze očekávat pokles či stagnaci výše příjmů do rozpočtu města Jičín, a naopak růst výdajů spojených naplněním závazků zvoleného města.

Níže přiložená tabulka přehledným způsobem shrnuje procentuální podíly hodnot daňových příjmů na celkových příjmech, a tak zachycuje vývoj daňových příjmů na celkových příjmech města Jičína v jednotlivých letech zkoumaného časového období let 2015-2021.

Tabulka 17 Procentuální podíl daňových příjmů na hodnotě celkových příjmů

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Daňové příjmy celkem	220 336	228 620	247 953	288 055	294 055	326 796	291 564
Příjmy celkem	366 621	322 329	340 404	378 167	430 981	494 915	439 918
Procentuální podíl daňových příjmů na celkových příjmech	60 %	71 %	73 %	76 %	68 %	66 %	66 %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Nejvíce se daňové příjmy podílely v roce 2018 a to ze 71 % na celkových příjmech, naopak dlouhodobě nejnižším podílem představoval rok 2015. Obecně lze z výsledků konstatovat, že daňové příjmy se z 69 % podílejí na celkových příjmech.

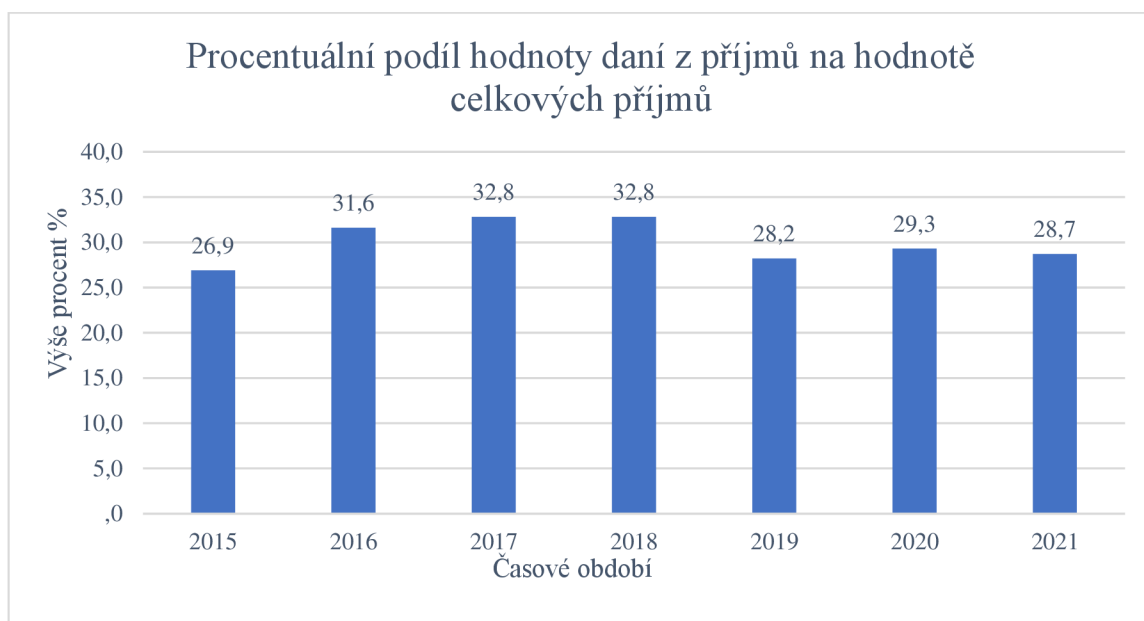
Graf 5 Procentuální podíl hodnoty celkových daňových příjmů na hodnotě celkových příjmů v časovém období 2015-2021

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Graf 6 znázorňuje procentuální podíl součtu položek daní z příjmů fyzických a právnických osob na celkové hodnotě příjmů města Jičína. Zvolen je součet položek číselně označených 1111, 1112, 1113, 1121 a 1122. Úkolem grafu je nastínit hodnotu procentuálního podílu daní z příjmů fyzických a právnických osob na celkové hodnotě příjmů, vývoj uvedené hodnoty a meziroční změny uvedeného ukazatele.

Graf 6 Procentuální podíl hodnoty daní z příjmů fyzických a právnických osob na hodnotě celkových příjmů města Jičína

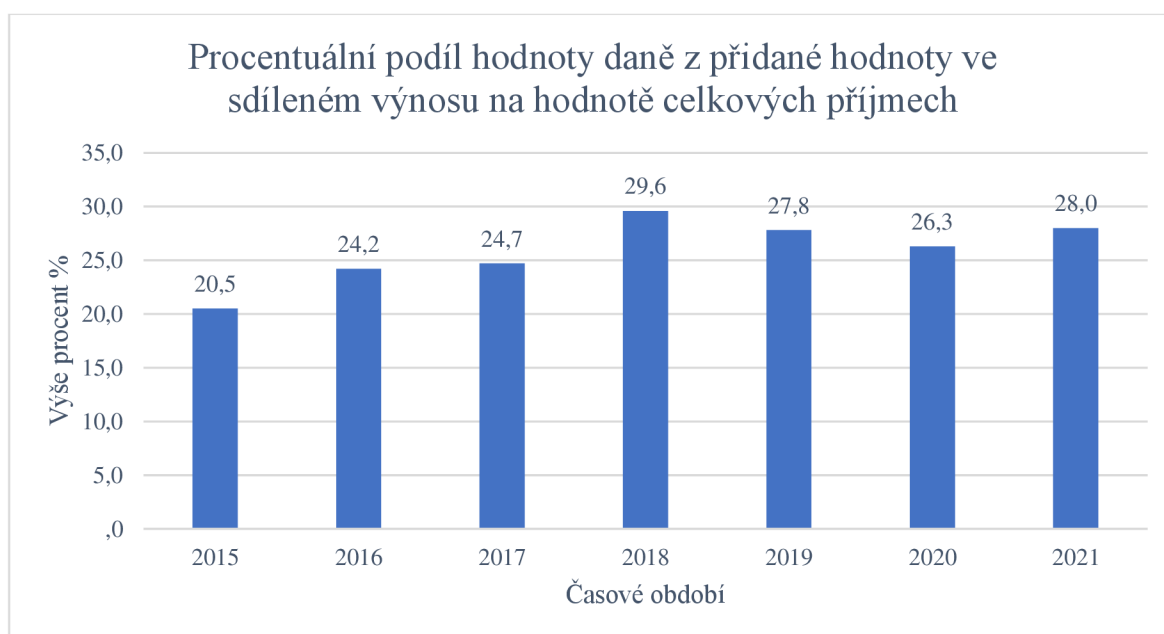

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Výsledné hodnoty zanesené v grafu „Hodnoty podílu daní z příjmů fyzických a právnických osob na celkové hodnotě příjmů města Jičína“ pojednávají o velikosti procentuálního podílu daní z příjmů fyzických i právnických osob na hodnotě celkových příjmů města Jičín v jednotlivých letech sledovaného období. Z grafu lze vyčíst, že součet daní z příjmů fyzických i právnických osob se ve sledovaném období podílel v rozpětí 23-33 %. Jedná se o významné příjmové položky daňových příjmů. Mezi lety 2015-2017 byl zaznamenán meziroční nárůst hodnot uvedeného ukazatele. Důvodem byl již zmíněný ekonomický růst spojený s růstem hodnot minimální mzdy, průměrné mzdy. Uvedené ukazatel jsou navázány na výši daní z přidané hodnoty fyzických i právnických osob. Od roku 2019 v důsledku počínajícího ekonomického poklesu dochází k meziročním poklesům zkoumané hodnoty. S ohledem k způsobené pandemií nemoci covidu-19, válečnou a energetickou krizí, lze očekávat v následujících několika letech stagnaci hodnoty nominálních mezd a návazný pokles či stagnaci výše hodnot daní fyzických i právnických osob do rozpočtu města Jičín. Z uvedeného důvodu je nutné hledat jiné alternativy umožňující navýšit hodnotu celkových příjmů rozpočtu města Jičín. V roce 2022 lze na základě získaných dat predikovat opětovný meziroční pokles hodnoty položek daní z příjmů fyzických a právnických osob na hodnotě položky celkového příjmu města Jičín.

Nejvyšší daňovou položkou přispívající do celkového rozpočtu města Jičín je dlouhodobě položka daně z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu. Jedná se o daň legislativně vymezenou vyhláškou č. 410/2009 Sb., Vyhláška k provedení zákona o účetnictví. Uvedená daň obsahuje výnosy z daně z přidané hodnoty vzniklé v souvislosti s rozpočtovým určením daní. Její výše je určena právním předpisem. Níže přiložený graf zachycuje procentuální podíl hodnot uvedené položky na hodnotě celkových příjmů města Jičín v letech 2015-2021.

Graf 7 Procentuální podíl hodnoty daně z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu na hodnotě celkových příjmů města Jičína

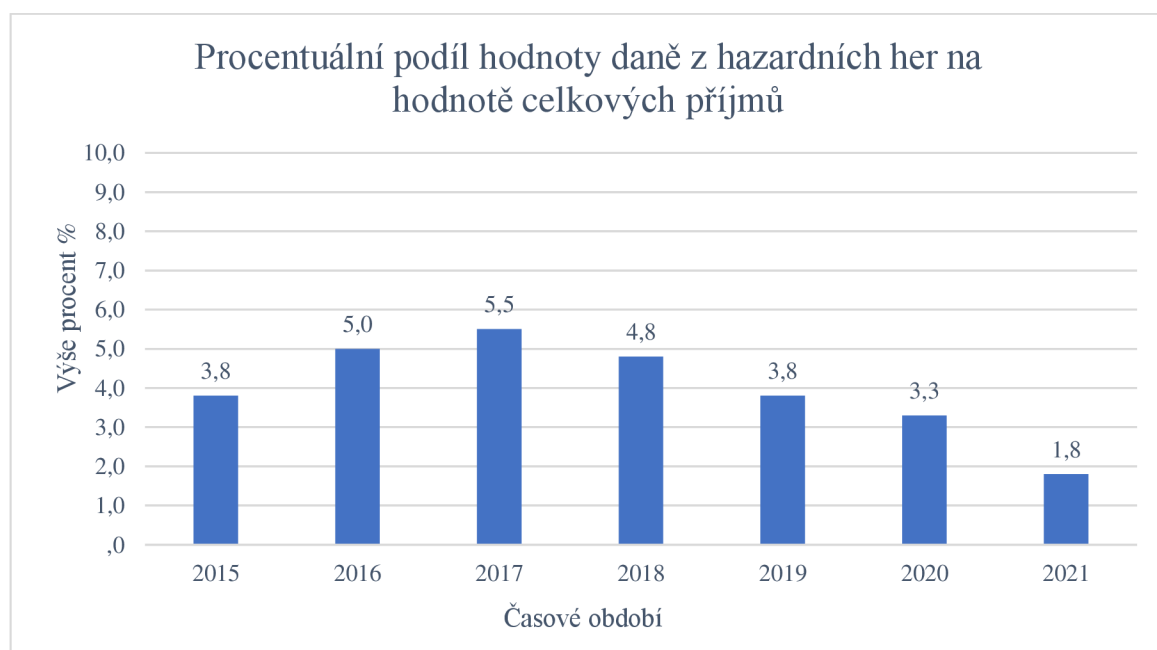
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Graf „Procentuální podíl hodnoty daně z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu na celkové hodnotě příjmů města Jičína“ poskytuje informace o velikosti procentuálního podílu daně z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu na hodnotě celkových příjmů města Jičín v časovém období 2015-2021. Z grafu lze vyčíst, že se jedná o nejvýznamnější položku tvořící celkovou hodnotu příjmů města Jičín. Hodnoty této položky jsou velikostně srovnatelné se součtem hodnot všech daní z příjmů fyzických i právnických osob. Dohromady uvedené položky tvoří přibližně 2/3 celkového příjmu města Jičín. Výsledné hodnoty z grafu poskytují informace mimo jiné o tom, že velikost položky daně z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu závisí na konkrétní fázi hospodářského cyklu. V období ekonomického rozvoje docházelo k meziročnímu nárůstu uvedené položky v absolutních hodnotách i meziročnímu růstu procentuálního podílu uvedené položky na hodnotě

celkových příjmů města Jičín. Naopak v období ekonomického poklesu byl zaznamenán procentuální pokles hodnoty uvedeného ukazatele na hodnotě celkového příjmu města Jičín. Velikost uvedené daňové položky je legislativně vymezena příslušnou vyhláškou, přičemž obec nedisponuje pravomocí svévolně navyšovat příjmy u zvedené daňové položky. Výše daňové položky značně závisí na ekonomické situaci České republiky a přijaté právní úpravě.

Významnou položkou podílející se na hodnotě celkových příjmů města Jičín představuje položka odvodu z výherních hracích automatů neboli daně z hazardních her. Zvolen je součet položek číselně označených 1355, 1381, 1385. Níže přiložený graf znázorňuje hodnoty procentuálního podílu vybrané položky na hodnotě celkových příjmů města Jičín v jednotlivých letech

Graf 8 Procentuální hodnoty položky daně z hazardních her na hodnotě celkových příjmů města Jičina

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičina, 2022

Součástí grafu „Procentuální hodnoty položky daně z hazardních her na celkové hodnotě příjmů města Jičina“ jsou zachycené procentuální hodnoty položky daně z hazardních her na celkové hodnotě příjmů města Jičín v jednotlivých letech sledovaného období let 2015-2021. Uvedená daňová položka je důležitá z několika důvodů. Předně se jedná o poměrně důležitou daňovou položku přispívající do celkového rozpočtu města Jičín, jejíž hodnota v budoucích letech bude pravděpodobně klesat z důvodů legislativních

opatření zakazujících hazardní hry. Dalším důvodem očekávaného poklesu uvedené daňové položky je předpovídaný pokles kupní síly obyvatel z důvodů očekávané ekonomické recese. Očekávat lze pokles hráčů a finančních prostředků vložených do hazardních her, což má vliv na výši daně z hazardních her. V letech 2017 a 2018 hodnota daně z hazardních her přispěla do rozpočtu města Jičín ve výši 18 milionů Kč. V roce 2021 byl zaznamenán pokles uvedené hodnoty ve výši téměř 10 milionů Kč ve srovnání s uvedenými dvěma roky. Důvodem bylo legislativní omezení a snížení počtu hracích automatů a hazardních podniků. V budoucích letech je vhodné hledat alternativu umožňující nahradit finanční ztrátu způsobenou neuplatňováním uvedené daně z hazardních her.

Další položkou podílející se na hodnotě celkových příjmů města Jičín představuje položka místních poplatků. Zvolen je součet položek číselně označených 1333, 1340, 1341, 1343. Níže přiložený graf znázorňuje hodnoty procentuálního podílu vybrané položky na hodnotě celkových příjmů města Jičín v jednotlivých letech

Graf 9 Procentuální hodnoty položky místních poplatků na hodnotě celkových příjmů města Jičína

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

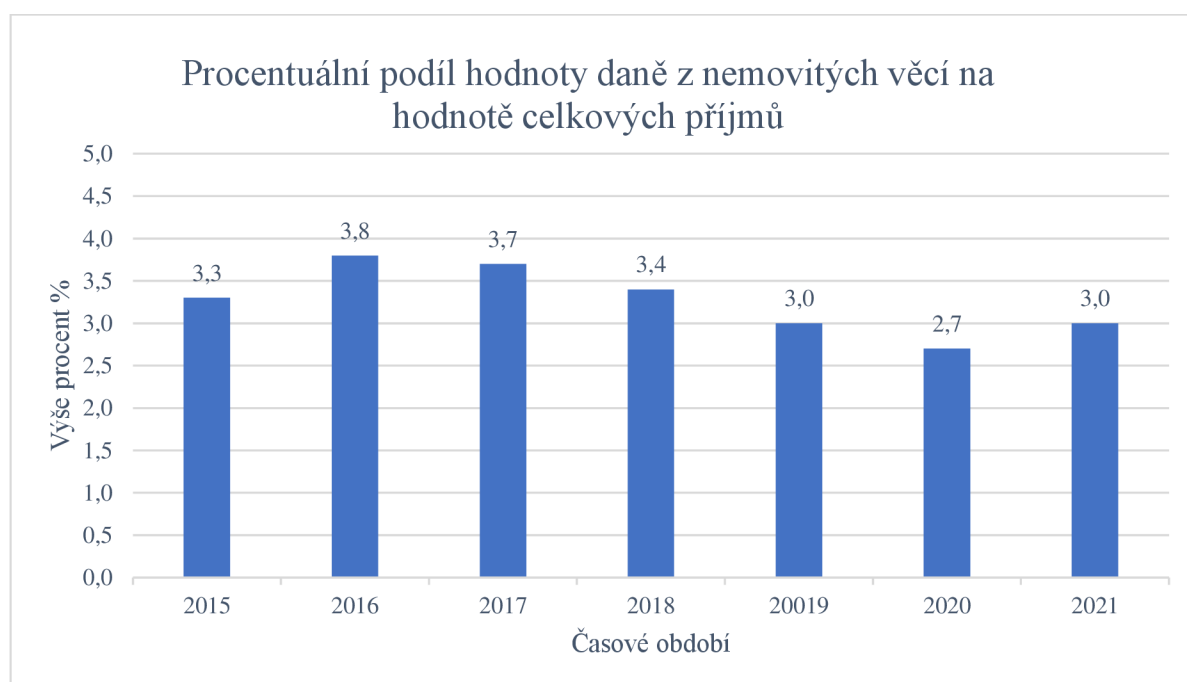
Daňové položky místních poplatků nepředstavují velkou část příjmů města Jičína, spíše se jedná o doplňkový charakter příjmu. Příjem z místních poplatků stěží pokryjí náklady na služby. Příjem místních poplatků v posledních letech klesl z důvodu pandemie covidu-19. Zastupitelstvo města Jičína schválilo novelu vyhlášky o místním poplatku za

užívání veřejného prostranství z důvodu vydaným protikoronavirovým opatřením, která odpouštěla poplatků za tzv. předzahrádky do konce roku 2021. Město tak v roce 2021 zavedlo místní poplatek z pobytu, aby tak možná trochu dohnalo finanční ztrátu. Návštěvníci Jičína se tak musí připravit na poplatek ve výši 20,00 Kč. Což se dalo z velké pravděpodobnosti už dlouho očekávat, protože město Jičín a jeho okolí představuje oblíbenou turistickou destinaci.

Nejvýznačnější položkou z místních poplatků představuje místní poplatek za likvidaci komunálního odpadu.

Níže přiložený graf znázorňuje hodnoty procentuálního podílu vybrané položky daně z nemovitých věcí na hodnotě celkových příjmů města Jičín v jednotlivých letech

Graf 10 Procentuální hodnoty položky daně z nemovitých věcí na hodnotě celkových příjmů města Jičína

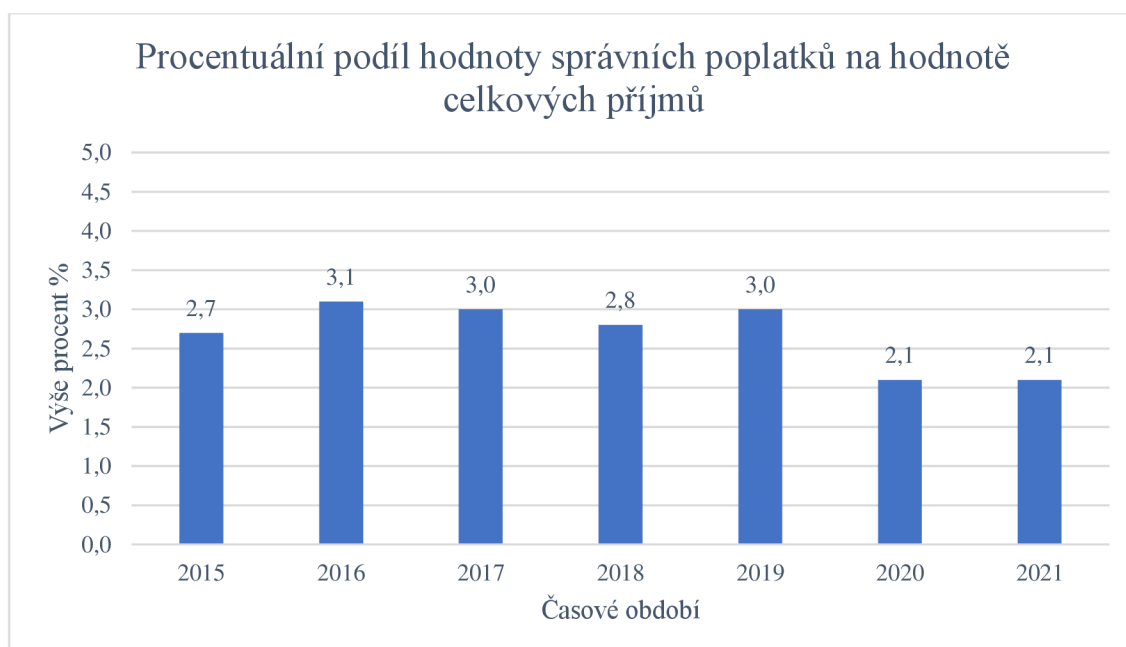
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Daň z nemovitých věcí je položkou, která se též podílí na hodnotě celkových příjmů města Jičína. Předně se jedná o poměrně důležitou daňovou položku přispívající do celkového rozpočtu města Jičína, jejíž hodnota je v podstatě pravidelná a stálá. Největší procentuální podíl hodnoty daně z nemovitých věcí na hodnotě celkových příjmů představoval rok 2016. Tento rok znamenal pro mladé občany příležitost ke koupi

nemovitosti, protože ceny nemovitostí dlouhodobě rostly, ale úrokové sazby se nacházeli blízko historických minim. Začátek pandemie covidu-19 v roce 2020 kupní síla obyvatel klesla, ale v roce 2021 nabrala opět na síle. V době pandemie covidu-19 ministerstvo financí umožnilo poplatníkům daně z nemovitých věcí podat daňové přiznání bez sankce do 1. ledna 2021 a zaplatit daň v pozdějším termínu až do 31.5.2021.

Na hodnotě celkových příjmů města Jičína se i podílejí příjmy ze správních poplatků. Níže přiložený graf znázorňuje hodnoty procentuálního podílu vybrané položky na hodnotě celkových příjmů města Jičín v jednotlivých letech.

Graf 10 Procentuální hodnoty položky správních poplatků na hodnotě celkových příjmů města Jičína

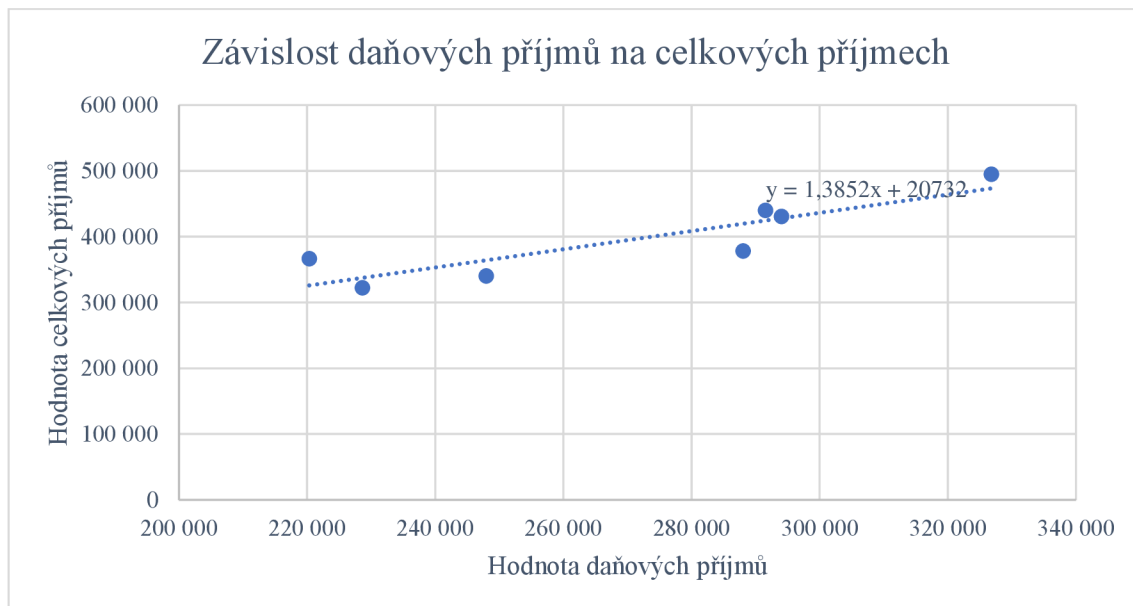
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

4.5 Statistické metody

Dílčím cílem předkládané diplomové práce je mimo jiné realizace regresní analýzy. Jedná se o nástroj určený pro účely analýzy dvou proměnných: závislé a nezávislé. V předkládaném konkrétním případě je závislou proměnou veličina velikosti celkových příjmů města Jičín a nezávislou proměnou hodnota daňových příjmů města Jičína. Pomocí nástrojů softwarového programu Microsoft Office Excel je vypočítána vzájemná hodnota lineární regrese uvedených proměnných. Využita jsou data z časového období let 2015-

2021. V níže přiloženém grafu jsou znázorněny výsledky lineární regrese uvedených proměnných.

Graf 11 Závislost daňových příjmů na celkových příjmech

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Výsledky lineární regrese dvou zvolených závislých a nezávislých proměnných znázorňuje graf. Výsledné hodnoty grafu předpokládají tezi, že hodnota celkových příjmů města Jičín závisí na hodnotě daňových příjmů města Jičín. Průniky hodnot daňových příjmů a celkových příjmů města Jičín v jednotlivých letech zkoumaného časového období jsou znázorněny v grafu modrou tečkou. Přidány jsou spojnice trendu a rovnice znázorňující vzorec pro výpočet předpokládané hodnoty celkových příjmů města Jičín v návaznosti na hodnotu daňových příjmů v konkrétním kalendářním roce.

Tvar rovnice je následující: $y = 1,3852x + 20732$ (1). Volným způsobem lze vysvětlit přiloženou rovnici následujícími slovy. V případě, že vynásobíme hodnotu daňových příjmů v konkrétním roce číslem 1,3852 a přičteme k součinu hodnotu 20732, získáme odhadovanou výši celkových příjmů v konkrétním roce. Výpočet odhadu uvedené hodnoty umožňuje přibližným způsobem odhadnout a predikovat hodnotu celkových příjmů města Jičín v následujících letech. V návaznosti na hodnotu očekávaných celkových příjmů v daném kalendářním roce ve městě Jičín lze následně přijmout očekávanou podobu a věcný obsah rozpočtu pro daný kalendářní rok, strukturu očekávaných příjmů a výdajů. Odhadnout, zda bude město hospodařit s přebytkovým či schodkovým rozpočtem v určitém kalendářním

roce. Limitem předkládané lineární regrese je počet analyzovaných empirických dat, které neumožňují dosáhnout přesného výpočtu.

Tabulka 18 Očekávané celkové příjmy města Jičína (v mil.)

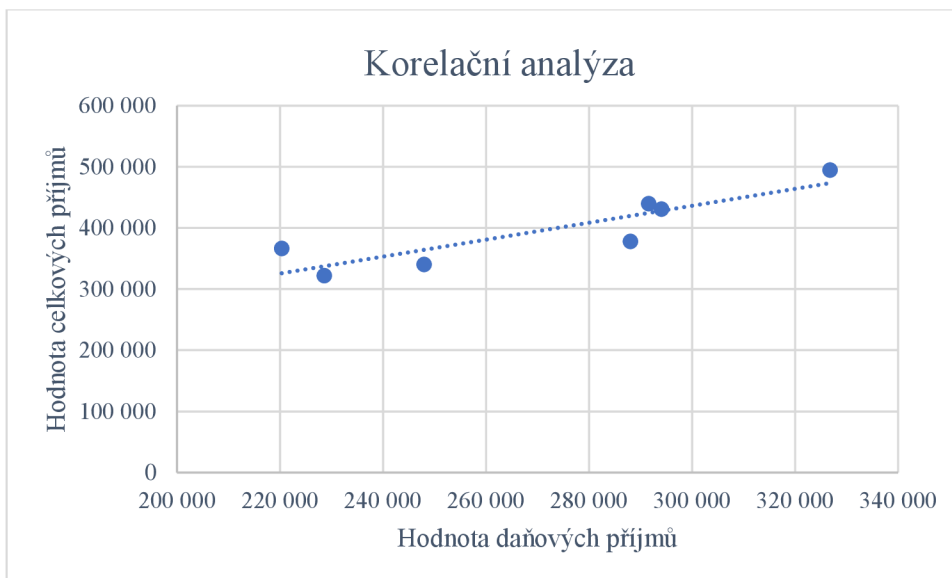
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Daňové příjmy celkem	220 336	228 620	247 953	288 055	294 055	326 796	291 564
Predikce celkových příjmů	325 941	337 416	364 197	419 746	428 057	473 410	424 607
Příjmy celkem	366 621	322 329	340 404	378 167	430 981	494 915	439 918

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Dle predikce celkových příjmů, město hospodařilo s přebytkovým rozpočtem v letech 2015, 2019, 2020 a 2021 a v letech 2016, 2017 a 2018 se schodkovým rozpočtem.

Za účelem rozšíření výsledků regresní analýzy je realizována korelační analýza. Pomocí ukazatele tzv. korelačního koeficientu je vypočítána hodnota korelace neboli lineární závislosti mezi dvěma veličinami. Dle odborné literatury mohou hodnoty korelačního koeficientu nabývat hodnot v rozpětí od -1 do +1. (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007) Pomocí realizace korelační analýzy jsou zkoumány hodnoty korelace mezi proměnnými veličinami daňové příjmy a celkové příjmy rozpočtu města Jičín. Níže přiložený graf znázorňuje hodnoty korelační analýzy.

Graf 11 Korelační analýza

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Výsledné hodnoty korelační analýzy jsou zaneseny do grafu. Korelační analýza je znázorněna pomocí grafu lineární závislosti mezi proměnnými hodnota daňových příjmů a hodnota celkových příjmů města Jičína. Hodnota korelačního koeficientu je spočítána pro data z časového období let 2015-2021.

Výsledná hodnota je vypočítána v softwarovém programu Microsoft Office Excel pomocí funkce „CORREL“. Hodnota je posléze ověřena pomocí výpočtu funkce „PEARSON“. Výsledná hodnota obou výpočtů dosahuje totožné velikosti 0,886 (2). Vypočítaná hodnota poukazuje na silný vztah obou zkoumaných proměnných. Obě hodnoty mají mezi sebou vzájemný vztah. Na základě výsledků korelační analýzy lze říct, že hodnota daňových příjmů má významný vliv na hodnotu celkových příjmů města Jičína.

4.6 Ukazatel míry finanční nezávislosti

Ukazatel míry finanční nezávislosti slouží k zachycení míry zastoupení vlastních příjmů (daňové, nedaňové a kapitálové příjmy) na celkových příjmech. Hodnoty v Tabulce 19 Ukazatel míry finanční nezávislosti vyjadřuje, jak město Jičín je schopné své potřeby a závazky plnit z vlastních zdrojů. Míra nezávislosti je vyjádřena v procentuálně.

Tabulka 19 Ukazatel míry finanční nezávislosti (v %)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vlastní příjmy	289 861	301 108	318 512	346 038	371 721	386 869	410 716
Příjmy celkem v mil.	389 719	387 885	396 601	428 742	495 392	531 106	552 915
Míra nezávislosti	74,4	77,6	80,3	80,7	75,0	72,8	74,3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Míry nezávislosti v letech 2015 až 2021 se pohybují okolo 70 %, což vyjadřuje relativní kladnou skutečnost, že město Jičín je dostatečně soběstačné. Vyšší míra byla naměřena v roce 2017 a 2018. Nižší míra byla naměřena v roce 2020, což bylo ovlivněno přijatými transfery.

5 Výsledky a diskuse

Rozpočet města a s ním související schválení, plnění rozpočtu a finanční kontrolu. Za rok 2015 a 2016 nejsou k dispozici žádná rozpočtová opatření. Město Jičín k rozpočtu za rok 2017 uveřejnilo celkem 6 dokumentů s uveřejněním rozpočtových opatření. Dle číslování jednotlivých opatření usuzují, že seznam uveřejněných rozpočtových opatření není kompletní. Město Jičín na svých webových stránkách neuveřejnilo 104 z celkových 217 přijatých rozpočtových opatření. V důsledku toho se městský rozpočet jeví jako netransparentní, kdy veřejnost nemůže efektivně vykonávat dohled nad hospodařením obce. Opatření vydaná v době pandemie COVID-19 byla přijímána v době, kdy se rada města Jičína (nebo zastupitelstvo, pokud by se jednalo o rozpočtová opatření překračující vymezené pravomoci rady města) s největší pravděpodobností nemohla scházet prezenčně, což mohlo představovat administrativní překážku, na druhou stranu, pokud byla tato opatření za on-line projednání, pak se mohla přijatá opatření rovnou uveřejnit na webových stránkách města. Chybějící opatření jsou dle mého názoru negativní pro posouzení hospodaření města Jičína. Zde bych navrhovala důslednější kontrolu nad zveřejněním opatření na webových stránkách. V tomto případě by se však jednalo o zlepšení procesu, které ovšem nemá vliv na zvýšení příjmů.

Odsouhlasený návrh rozpočtu a střednědobý výhled rozpočtu město dle zjištění zákonnou lhůtu 30 dní zveřejnění dodrželo. Před schválením byl návrh závěrečného účtu

zveřejněn na úřední desce městského úřadu po dobu 16 dnů před jeho projednáním v zastupitelstvu města. Město dodrželo zákonnou lhůtu zveřejnění.

Město Jičín hospodařilo od roku 2019 s přebytkem, i když rozpočty územních samosprávných celků byli negativně ovlivňovány pandemií nemoci covidu-19 a nyní pokračující ruskou invazí na Ukrajině, která směřuje v české ekonomice ke zpomalení jejího růstu, zeslabení české koruny a růstu inflace. Na druhou stranu rostoucí inflace pozitivně působí na růst inkasa daňových příjmů, především příjem z daně z přidané hodnoty. Zároveň, lze říct, že město je dostatečně soběstačné, neboť vlastní příjmy (daňové, nedaňové a kapitálové příjmy) města převyšovaly příjmy cizí, respektive přijaté transfery.

Výpočet dle statistických metod pomohl odhadnout a predikovat hodnotu celkových příjmů města Jičína. V návaznosti na hodnotu očekávaných celkových příjmů v daném kalendářním roce ve městě Jičína. Dle predikce celkových příjmů, město hospodařilo s přebytkovým rozpočtem v letech 2015, 2019, 2020 a 2021 a v letech 2016, 2017 a 2018 se schodkovým rozpočtem. Dle vypočítané predikce byl v roce 2015 předpovězený celkový příjem ve výši 325 941,00 Kč a skutečný celkový příjem byl 366 621,00 Kč. Rok 2019 představoval předpovězený celkový příjem ve výši 428 057,00 Kč a skutečný celkový příjem byl 430 981,00 Kč. Rok 2020 představoval předpovězený celkový příjem ve výši 473 410,00 Kč a skutečný celkový příjem byl 494 915,00 Kč. Rok 2021 představoval předpovězený celkový příjem ve výši 424 607,00 Kč a skutečný celkový příjem byl 439 918,00 Kč.

Výsledná hodnota závislosti dosahuje totožné velikosti 0,886. Vypočítaná hodnota poukazuje na silný vztah obou zkoumaných proměnných. Obě hodnoty mají mezi sebou vzájemný vztah. Na základě výsledků korelační analýzy lze říct, že hodnota daňových příjmů má významný vliv na hodnotu celkových příjmů města Jičína.

Možnosti obce při tvorbě svého rozpočtu, tj. při plánování, hledání příjmů, jejich strukturování, koncepci výdajů a případném krytí mezer v rozpočtu musí vycházet v oblasti daňových příjmů ze základní trojice právních předpisů: v první řadě je zde zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, který obligatorně vymezuje podíl, které mají rozpočty základních územně samosprávných celků na celostátních výnosech z vybíraných daní. Klíčovou roli pak hraje zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

Místní poplatky mají charakter daně. Projevy ústavněprávních zásad zde můžeme vnímat na dvou rovinách. První rovinu představují práva občanů, reprezentované již zmiňovanou zásadou „*není daně bez zákona*“. Daně, ale i místní poplatky jsou vůči občanům

zásahem do jejich práva na vlastnictví dle Listiny základních práv a svobod, přičemž Listina vyžaduje, aby jakýkoli zásah do vlastnického práva probíhal legitimně a na základě zákona. Cílem je zamezit libovůli, a to na všech úrovních. V první úrovni se jedná o libovůli orgánů státní správy, které by mohly po občanech požadovat nesmyslné, nelegitimní a nezákonné úhrady daní, například daně z dýchání. Ve druhé úrovni jde o potlačení libovůle na místní úrovni, kdy by obce mohly velmi snadno šikanovat své obyvatele tím, že by po nich požadovaly nesmyslné úhrady na místních poplatcích. Veškeré úvahy o možnostech navýšení daňových příjmů proto naráží na výše vymezené zákonné limity, kterým se musí nutně podřídit. I pokud by obce vyvíjely politický nátlak na zvýšení úhrady a stát kvůli tomu např. vydal zákon, kterým by zvýšil sazby daní natolik, že by měly tzv. „rdousící účinek“, je zde Ústavní soud, jehož úkolem je takovéto právní předpisy rušit.

Druhou rovinnou představuje právo územních samosprávných celků na samosprávu, které je rovněž zakotveno na ústavní úrovni. V rámci výkonu tohoto práva lze uvažovat i nad tím, že aby mohl územní samosprávný celek vůbec nějakou samosprávu vykonávat, pak potřebuje mít také vlastní zdroje příjmů, ze kterých může posléze realizovat svoji vlastní činnost.

Již ze samotné podstaty lze konstatovat, že majetek, se kterým obec nakládá, má veřejnou povahu. To znamená, že jej buďto obec přímo nabyла z veřejných zdrojů (jako příklad lze uvést daňové příjmy, které jsou získávány na základě toho, že je nějaká autorita – zpravidla stát, u místních poplatků pak sama obec, vymáhá), nebo jde o příjmy, které jsou od veřejných zdrojů nějakým způsobem derivativní, například zisky, které obec má z majetku pořízeného z veřejných zdrojů. Z tohoto důvodu je přirozené, že stejně jako v případě státního rozpočtu jsou na nakládání s majetkem obce kladeny vyšší nároky, pokud jde o odpovědné a hospodárné nakládání, než s typicky soukromým majetkem (kdy se typicky uplatňuje princip absolutního panství nad danou věcí a její vlastník má možnost ji v mezích zákona neomezeně užívat a klidně ji i zničit). Územní samosprávný celek je proto považovaný za veřejnou instituci.

5.1 Návrh možností navýšení daňových příjmů

Z rozboru právního stavu, který byl proveden v úvodu praktické části vyplývá, že možnosti města jsou, pokud jde o navýšení daňových příjmů, lehce omezené. Zákonná úprava představuje limit, který město nemůže svévolně překročit. Z tohoto důvodu je nutné

se při navrhování možností navýšení daňových příjmů, zabývat možnostmi optimalizace jednotlivých daňových příjmů tak, aby se městu zvýšily daňové příjmy.

Tabulka 20 Návrhy možností navýšení daňových příjmů

Návrh	Procentuální hodnota dopadu navýšení na daňové příjmy	Hodnota dopadu navýšení v Kč na daňové příjmy
Zvýšení daně z nemovitých věcí	+5,1 %	+3 350 000,00
Zvýšení poplatku za odpad	+0,1 %	+642 924,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

5.1.1 Daně z příjmů a daň z přidané hodnoty

V rámci stručného rozboru „situace“ města a jeho možností, pokud jde o ekonomickou stránku, jsem dospěla k závěru, že město Jičín je atraktivní zejména pro turismus a průmysl. Město přitom nemá možnost, jak konkrétně zvýšit množství svých daňových příjmů, jelikož má pouze podíl na celkovém výnosu státu z těchto daní, ale může se zaměřit na podněty, které mohou mít vliv na tento podíl. Jedná se zejména o počet obyvatel. Cílem by mělo být snížit nezaměstnanost a přilákat nové průmyslové subjekty jakožto nové zaměstnavatele. Jičín je město, které je lehce dostupné krajskému městu Hradci Králové, ale i městu, které je známé automobilovým průmyslem ŠKODA Mladá Boleslav. Což by mohlo být samo o sobě atraktivní pro investory.

Mezi možnostmi obce lze zařadit stimulaci zdrojů těchto příjmů – tedy podporu turismu a průmyslu. Město disponuje významnými kulturně-historickými památkami, ze kterých jednak může získávat příjmy ve formě vstupného (nebo podílu na vstupném u těchto objektů, které jsou v soukromém vlastnictví). Zvelebování, rekonstrukcí a udržováním těchto objektů město může zvýšit svoji atraktivitu pro turisty, čímž dojde k nárůstu návštěvnosti a v důsledku toho také k nárůstu příjmů. Forem stimulace se přitom nabízí několik – město by mohlo zainvestovat marketingovou kampaň, díky které by dostalo do povědomí své turisticky atraktivní dominanty, a působilo by tak na potenciální návštěvníky, kteří by posléze věděli, proč Jičín navštívit. Jičín, jako hostitel a pořadatel Jičínského každoročního pohádkového festivalu by mohl zainvestovat do marketingové kampaně prostřednictvím relevantních serverů nebo sociálních sítí a přilákat tím širokou veřejnost. Patronem Jičínského festivalu je český herec Jiří Lábus. Kampaň s Jiřím Lábusem, by zvala

k návštěvě města. Hlavním motivem by byl klíč k městu pohádek. Hlavním cílem je nalákat co nejvíce turistů z České republiky. Město by na tuto kampaň mohla vyčlenit ze svého rozpočtu 80 000,00 Kč. Ačkoliv by se mohlo na první pohled zdát, že zvýšení turismu obecně nevede ke zvýšení daňových příjmů, mezi těmito příjmy obce panuje přímý vztah – turisté, kteří do Jičína přijedou, se musí někde najíst, někde ubytovat apod., tj. na území města budou vytvářet tržby.

Město Jičín by mohlo pro své občany založit komunikační sociální síť Munipolis, která spojuje obce, města, spolky, podniky, ale i občany. Město by tam mohlo zavést ankety a dotazníky, studentské spoty, prezentace Jičínských a okolních umělců, rozhovory o současnosti a budoucnosti se zastupiteli města, vkládat pozvánky na Novoroční pochod, drakiádu, ukončení léta či vystoupení u vánočního stromku. Komunikační síť Munipolis by město nic nestála a mohla by přilákat více občany.

Další formou stimulace mohou být investiční akce města, kdy město může provádět úpravy, opravy a rekonstrukce svých turistických cílů. Nemusí se přitom jednat pouze o dotace nebo nenávratné finanční pomoci, ale také o formy financování jako např. koncese.

Firmy, které inkasují tržby, z nich musí odvádět jednak daň z přidané hodnoty, ale posléze také daň z příjmů. Tyto daně jsou sice příjmem do státního rozpočtu, ale posléze je část z nich přerozdělena zpět mezi obce, což znamená, že podporou místních podnikatelů ve formě stimulace poptávky po jejich službách může obec navýšit své daňové příjmy. Potřebné investice je přitom často možné získat prostřednictvím dotací, které obec nic nestojí. Město prostřednictvím integrovaného regionálního operačního programu může zažádat o dotaci cestovního ruchu do 30.9.2023. Jedná se o podporu budování naučných stezek, navigačních systémů, informačních center apod.

Město Jičín hospodaří z dlouhodobějšího hlediska s kladným saldem a může tak uvolnit část finančních prostředků z rozpočtu a podpořit podniky programy pro poskytování dotací na podporu rozvoje cestovního ruchu. Podniky rozšiřováním svých služeb a zlepšováním jejich kvality, budou přínosem pro rozvoj České republiky, a především pro město a jeho bezprostřední okolí, například naučné stezky, edukační hry, tzv. interaktivní panely pro děti i dospělé. Podniky by mohli jít cestou tvorby turistických produktů, například ubrousky či šálky s motivem Jičína či jičínských pohádek.

Obdobný princip platí pro průmysl, který je ve městě Jičín druhým největším druhem podnikání. Město Jičín nedisponuje vysokou školou, což poměrně přirozeně vede k tomu, že řada lidí, kteří vysokou školu studují – například v Hradci Králové, v Pardubicích nebo

v Praze, v těchto městech také zůstanou, neboť si navyknu na životní styl ve větším městě, a po ukončení studia se zpět do Jičína nevrátí. V roce 2005 ve spolupráci České zemědělské univerzity v Praze a města Jičína vzniklo konzultační středisko Jičín, kde mohou studenti dosáhnout akademického titulu v oboru Veřejná správa a regionální rozvoj. Studium probíhá kombinovanou formou jak v bakalářském, tak v magisterském stupni. Organizaci a provoz konzultačního střediska zajišťuje odbor školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Okresní agrární komorou v Jičíně. Výuka probíhá v prostorách jičínského zámku pod vedením přednášejících profesorů, docentů z Provozně ekonomické fakulty. V Jičíně se nachází střední škola Masarykovy obchodní akademie a Soukromá střední podnikatelská škola-Altman, s.r.o. Na základě těchto středních škol je zde z řad studentů velký zájem o univerzitní studium ekonomických předmětů. Z kapacitních důvodů v roce 2010 bylo město Jičín schopné pokrýt cca 70 % žádostí. Město se snaží uspokojit zájem uchazečů o studium a vytvořit tak podmínky a prostory pro vzdělání. V roce 2019 město Jičín dokončilo rekonstrukci části Valdštejnského zámku, které slouží jako učebny pro vysokoškolské studenty, ale i základní školy, příspěvkové organizace apod. Od data založení konzultačního střediska studovalo více jak 2 000 studentů a více jak 1 000 studentů dosáhlo akademického titulu. Vzniklé konzultační středisko České zemědělské univerzity představuje pro město prestiž a výrazný vliv na cestovní ruch města Jičína. Do města se vrací studenti se svými rodinami či známými. Následně získané akademické vzdělání umožňuje nalezení lépe placené práce, a to pro Jičín znamená, že tam mohou také více utrácet a místní podniky naopak mít více tržeb. Zde se již opakuje princip, který jsem zmiňovala u turismu: firmy, které tyto tržby přijímají, z nich musí odvádět daň z přidané hodnoty a poté také daň z příjmů. Tyto daně představují příjem do státního rozpočtu, ale část z nich je přerozdělena zpět mezi obce. V roce 2021 vybralo město 126 100 000,00 Kč na dani z příjmů, což dělalo 38,3 % na daňových příjmech. Příležitost pro město v rámci těchto návrhů by se mohla očekávat větší návštěvnost turistů, což by představovalo zvýšení daní z příjmů. Výše uvedené návrhy se i dotýkají daně z přidané hodnoty. Někteří místní podnikatelé mají různé druhy příjmů a jsou současně i plátcí daně z přidané hodnoty, proto se dá i na dani z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu očekávat zvýšení.

5.1.2 Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí vychází ze zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí. Zákon o dani z nemovitých věcí přitom stanoví základní sazby daně z nemovitých věcí. Ačkoliv je sazba daně z nemovitých věcí pevná, § 6 odst. 4 zákona o dani z nemovitých věcí stanoví koeficienty, kterými se sazba daně násobí, a to v závislosti na velikosti obce. Z dat Českého statistického úřadu citovaných v úvodu praktické části vyplývá, že město Jičín spadá do kategorie obcí s 10 000 – 25 000 obyvateli, a tudíž se v Jičíně sazba daně z nemovitých věcí násobí koeficientem 2,0.

Dle zákona o dani z nemovitých věcí nicméně stanoví, že obec může obecně závaznou vyhláškou stanovit koeficient maximálně o 1 kategorii vyšší, nebo o 1–3 kategorie nižší.

Ohledně daní z nemovitých věcí se dlouhodobě vede v rámci odborné diskuse debata, kdy se velmi často objevuje názor, že by obce měly při stanovení koeficientu mít vyšší míru autonomie. V praxi by to mohlo znamenat, že obce budou moci stanovit koeficient vyšší i o více než 1 kategorii. V současné době tomu tak nicméně není a město Jičín by proto mohlo stanovit koeficient maximálně na 2,5 (tj. o 1 kategorii vyšší, než do které město Jičín spadá).

Tabulka 21 Porovnání daně z nemovitých věcí s koeficienty 2,0 a 2,5

Rok	Daň z nemovitých věcí bez koeficientu	Daň z nemovitých věcí s koeficientem 2,0	Daň z nemovitých věcí s koeficientem 2,5
2021	6 700 000,00 Kč	13 400 000,00 Kč	16 750 000,00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

V roce 2021 vybralo město 13 400 000,00 Kč na dani z nemovitých věcí, což dělalo 4,1 % na daňových příjmech. Zvýšení koeficientu pro výpočet daně z nemovitých věcí by znamenalo, že by příjmy města Jičína z daně z nemovitých věcí vzrostly až o čtvrtinu, což představuje 3 350 000,00 Kč, celkem 16 750 000,00 Kč, tj. 5,1 % z daňových příjmů.

Nabízí se nicméně další otázka, zda pro obec není výhodnější více podporovat výstavbu infrastruktury pro komerční účely nebo pro novou obytnou čtvrť. Město čeká největší investiční akce, a to výstavba nové obytné čtvrti z bývalé lokality Kasárna. Cena investice bude činit přes 200 000 000,00 Kč a město jí bude hradit s pomocí úvěru a dotace. Město počítá s výstavbou 52 rodinných domů a 14 bytových domů po čtyřech patrech.

Vzniklé parcely budou poté nabídnuty k prodeji. Prodej nemovitostí bude probíhat prostřednictvím elektronické aukce. Výnos z prodeje těchto nemovitostí se bude odvíjet od vyvolávací ceny při elektronických aukcích. Výstavba 52 rodinných domů po 100 m² a 14 bytových domů po čtyřech patrech, kde budou 2 byty na jedno patro může pro město představovat příjem daně z nemovitých věcí do rozpočtu obce ve výši 150 000,00 Kč.

5.1.3 Místní poplatky

Poslední složkou, kterou může město Jičín snadno ovlivnit, jsou místní poplatky. Město má příjmy především z pobytových poplatků, které by vzhledem k tomu, že je Jičín turistickou oblastí, mohlo zvýšit. Poplatek z pobytu v Jičíně je ve výši 20,- Kč za den, což je v porovnání s jinými turistickými destinacemi málo. Město Jičín nicméně zavedlo poplatek z pobytu teprve loni; letos je teprve první rok, kdy výběr tohoto poplatku v městě probíhá. Za této situace považuji za nevhodné uvažovat o okamžitém zvýšení daně; město by mělo vyčkat alespoň 1–2 roky, následně provést rozbor, komparovat svá očekávání se skutečnými výsledky, a teprve na základě těchto výstupů uvažovat o úpravě či změně výše poplatku.

Na základě provedeného rozboru rozpočtů města za jednotlivé roky jsem dospěla k dílčímu závěru, že jednou z prodělečných položek pro město Jičín je odpadové hospodářství. Poplatky, které město Jičín vybírá za svoz odpadu a skládkování v kombinaci s příjmy z prodeje tříděného odpadu společnosti EKO-KOM nepostačují k pokrytí celkových nákladů na odpadové hospodářství; město Jičín zde každoročně zaznamenává mezeru kolem 2 000 000,- Kč, kterou by bylo nicméně možné kompenzovat prostřednictvím navýšení poplatků za svoz komunálního odpadu. Tento problém se přitom vyřeší jedním ze dvou způsobů – buďto obyvatelé, a zejména firmy, kdy průmysly produkují značné množství odpadu, který rovněž končí na skládkách, přistoupí k vyšší míře recyklace a třídění, čímž dojde k poklesu nákladů na svoz a skládkování komunálního odpadu, anebo dojde k navýšení tržeb z prodeje tříděného odpadu společností EKO-KOM.

Problematika rozpočtu odpadového hospodářství je v České republice poměrně komplexním a komplikovaným tématem, neboť možností obcí při likvidaci odpadu jsou často omezené – zdaleka ne každá obec disponuje vlastní skládkou, natož pak zařízením pro tepelné zpracování odpadu, a musí tak řešit kontrakty s jinými obcemi apod. Na druhé straně jsou však obce, které své odpadové hospodářství vyřešily efektivně, a dokonce se ziskem.

Mezi nimi lze jmenovat např. město Strakonice, jehož odpadové hospodářství se nicméně vyznačuje také nadprůměrně vysokými poplatky za odpad.

Zvýšení poplatků za odpad by se jednak vyřešil problém se ztrátovostí odpadového hospodářství v Jičíně, jednak by v případě ziskovosti mohlo peníze investovat do modernizace a zefektivnění odpadového hospodářství, čímž by se mohla ziskovost tohoto druhu hospodářství dále rozvíjet. Město Jičín vybíral poslední tři roky od svých občanů poplatek za svoz odpadu ve výši 552,00 Kč. V roce 2021 vybralo město 7 100 000,00 Kč na poplatek za likvidaci odpadu, což dělalo 2,2 % na daňových příjmech.

Tabulka 22 Porovnání poplatku za likvidaci odpadu

Počet obyvatel, kteří zaplatili v roce 2021	Současná výše poplatku 552,00 Kč	Návrh zvýšení poplatku ve výši 602,00 Kč
12 862	7 100 000,00 Kč	7 742 924,00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat města Jičína, 2022

Míru zvýšení bych navrhovala ve výši 50,00 Kč, což by přineslo městu dalších 642 924,00 Kč ročně navíc, což by představovalo zvýšení o 0,1 % z daní z příjmů, tedy o 642 924,00 Kč, celkem 7 742 924,00 Kč, tj. 2,3 % z daňových příjmů

Mimo jiné město Jičín není tak rozlehlé, a k vyprazdňování jednotlivých nádob tak dochází často předčasně, tj. v momentě, kdy nádoby ještě nejsou plné, nebo naopak v momentě, kdy již přetékají. V současné době však již lze toto odvětví v rámci obce modernizovat a jednotlivé nádoby na odpady vybavit senzory, které indikují stav naplnění nádoby na odpad. Město by pak mohlo mnohem lépe plánovat svozy odpadů, v důsledku čehož by došlo k poklesu nákladů (např. odpis vozidel, nafta, uvolnění kapacit zaměstnanců technických služeb na zvelebování města apod.).

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo zhodnocení nastavení současného systému financování u vybrané obce a navrhnout taková opatření, která umožní zvýšení daňových příjmů obecního rozpočtu. Z finančních výkazů a z webových stránek města byly provedeny analýzy příjmů ve sledovaném období roku 2015 až 2021 a následně bylo navrženo takové opatření, která umožní zvýšení daňových příjmů rozpočtu města Jičína.

V literární rešerši byly vysvětleny základní pojmy týkající se veřejné správy, subjektů, obecního rozpočtu a daňových příjmů. Nezbytností této diplomové práce, bylo zkoumat právní stav – rámec, který představuje možnosti, ale zároveň i limity tvorby obecního rozpočtu. Z toho byly učiněny dva dílčí závěry:

1) rozpočet, které město Jičín sestavuje a uveřejňuje na svých webových stránkách, a tím pádem i veškeré příjmy, které jsou v nich obsaženy, podléhají právní úpravě, zejm. zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, dále zákona o rozpočtovém určení, zákona o místních poplatcích a konečně vyhlášky Ministerstva financí o rozpočtové skladbě – pro účely návrhu zvýšení daňových příjmů je nutné uvažovat v intencích vyhlášky Ministerstva financí o rozpočtové skladbě č. 323/2002 Sb., pro úvahu nad rozpočtem budoucím je pak nutné uvažovat v intencích vyhlášky č. 412/2021 Sb.

2) při úvahách nad možnostmi zvýšení daňových příjmů je nutné se držet zákonem předvídaných příjmů – tedy těch, o kterých zákon stanoví, že jsou příjmem do rozpočtu základních územních samosprávných celků (obcí).

Závěrem se také hodí poznamenat, že pro sledované období v letech 2015 – 2021 podléhala tvorba rozpočtu města Jičín vyhlášce Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě; tato vyhláška však byla s účinností k 1. 1. 2022 zrušena vyhláškou Ministerstva financí č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě; v režimu vyhlášky č. 323/2002 Sb. je tedy nutné pro účely této práce hodnotit rozpočty ve sledovaném období od roku 2015 do roku 2021 včetně, vyhláškou č. 412/2021 Sb., že jsem se jimi musela řídit při svých úvahách o možnostech navýšení daňových příjmů rozpočtu města Jičín pro další účetní období.

Vybranou obcí pro tuto práci bylo vybráno město Jičín. Kde byla provedena charakteristika města, složení zastupitelstva, občanská vybavenost města, počet obyvatel a následně byly představeny nejvýznamnější turistické destinace Jičína a průmyslové podniky. Další část představovala rozpočet města a s ním související schválení, plnění

rozpočtu a finanční kontrolu. Město za rok 2015 a 2016 nezveřejnilo žádná rozpočtová opatření. Město Jičín v roce 2017 na svých webových stránkách neuveřejnilo 104 z celkových 217 přijatých rozpočtových opatření. Odsouhlasený návrh rozpočtu a střednědobý výhled rozpočtu město zveřejnilo na internetových stránkách města a na úřední desce, včetně informace o možnosti nahlédnutí do listinné podoby těchto dokumentů. Dle zjištění město zákonnou lhůtu 30 dní zveřejnění dodrželo. Před schválením byl návrh závěrečného účtu zveřejněn na úřední desce městského úřadu po dobu 16 dnů před jeho projednáním v zastupitelstvu města. Město vždy dodrželo zákonnou lhůtu zveřejnění a snaží se i nad rámec zákonné lhůty o den prodloužit zveřejnění. Důslednější kontrolu bych navrhovala nad zveřejněním opatření na webových stránkách. Při ověření Zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření města Jičína nebyly zjištěny chyby a nedostatky.

Za účelem získání informací týkajících se časového vývoje zvolených položek daňových příjmů podílejících se na hodnotě celkových příjmů města Jičín, byla realizována **analýza časových řad** nejvýznamnějších daňových položek, které se podílely na celkové hodnotě příjmů města Jičína v daném roce. Pro účely dosažení přehlednosti a zachycení vývojového trendu jednotlivých položek daňových příjmů města Jičína byly vytvořeny přehledné tabulky a grafy. Na základě závěrečných účtů města v letech 2015 až 2021 byly porovnány daňové příjmy se zaměřením na zjištění jejich podílů na celkových příjmech. Dlouhodobě s největším podílem na hodnotě položek daňových příjmů, respektive celkových příjmů se podílí položka daň z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu. Naopak dlouhodobě nejnižším podílem se na uvedených hodnotách podílí položka místní poplatky. Nejvíce se daňové příjmy podílely v roce 2018 a to ze 71 % na celkových příjmech, naopak dlouhodobě nejnižším podílem představoval rok 2015. Obecně lze z výsledků konstatovat, že daňové příjmy se z 69 % podílejí na celkových příjmech.

Následně byla provedena **regresní a korelační analýza**, která sloužila ke zjištění závislosti daňových příjmů na celkových příjmech. Nejdříve byl vypočítán tvar lineární regresní rovnice, který je následující $y = 1,3852x + 20732$, poté bylo vynásobeno hodnotou daňových příjmů v konkrétním roce číslem 1,3852 a bylo přičteno k součinu hodnotou 20732, a tím bylo dosaženo odhadované výši celkových příjmů v konkrétním roce. Výpočet odhadu uvedené hodnoty umožnil přibližným způsobem odhadnout a predikovat hodnotu celkových příjmů města Jičín v následujících letech. Dle predikce celkových příjmů, město hospodařilo s přebytkovým rozpočtem v letech 2015, 2019, 2020 a 2021 a v letech 2016, 2017 a 2018 se schodkovým rozpočtem. Korelační analýza byla znázorněna pomocí grafu.

Hodnota korelačního koeficientu je spočítána pro data z časového období let 2015-2021. Výsledná hodnota závislosti dosahuje velikosti 0,886. Vypočítaná hodnota poukazuje na silný vztah obou zkoumaných proměnných. Obě hodnoty mají mezi sebou vzájemný vztah.

Na základě hodnocení příjmů města Jičina byl vybrán a vypočítán dílčí ukazatel finanční analýzy **míra finanční nezávislosti**. Míry nezávislosti v letech 2015 až 2021 se pohybovala okolo 70 %, což vyjadřuje relativní kladnou skutečnost, že město Jičín je dostatečně soběstačné. Vyšší míra byla naměřena v roce 2017 a 2018. Nižší míra byla naměřena v roce 2020, což bylo ovlivněno přijatými transfery.

Vývoj celkových příjmů a výdajů za 7 let vykazuje třikrát schodek v letech 2015, 2017 a 2018 a přebytek ve čtyřech letech, a to v letech 2016, 2019, 2020 a 2021. Provedenými analýzami bylo zjištěno, že z dlouhodobějšího hlediska je skutečné hospodaření města spíše kladné. Celkové příjmy v posledních letech disponují rostoucím trendem.

S ohledem k způsobené pandemií nemoci covidu-19, válečnou a energetickou krizí, lze očekávat v následujících několika letech stagnaci hodnoty nominálních mezd a návazný pokles či stagnaci výše hodnot daní fyzických i právnických osob do rozpočtu města Jičín. Z uvedeného důvodu byly hledány alternativy umožňující navýšit hodnotu daňových příjmů rozpočtu města Jičina.

V rámci návrhů jsem se zaměřila na možnost zvýšení místního koeficientu u daně z nemovitých věcí, který by přinesl příjem do rozpočtu města. Zvýšení koeficientu pro výpočet daně z nemovitých věcí by znamenalo, že by příjmy města Jičina z daně z nemovitých věcí vzrostly až o čtvrtinu, což představuje 3 350 000,00 Kč, tj. procentuální hodnoty dopadu navýšení na daňových příjmech je +5,1 %

Město může zvýšit svoji atraktivitu pro turisty, čímž dojde k nárůstu návštěvnosti a v důsledku toho také k nárůstu příjmů. Jednou z možností stimulace pro město by mohla být marketingová kampaň s českým hercem Jiřím Lábusem, který je současně i patronem jičínských pohádek. Hlavním cílem je nalákat co nejvíce turistů z České republiky. Město Jičín hospodaří z dlouhodobějšího hlediska s kladným saldem a může tak uvolnit část finančních prostředků z rozpočtu a podpořit podniky programy pro poskytování dotací na podporu rozvoje cestovního ruchu. Podniky rozšiřováním svých služeb a zlepšováním jejich kvality, budou přínosem pro rozvoj České republiky, a především pro město a jeho bezprostřední okolí, například naučné stezky, edukační hry, tzv. interaktivní panely pro děti i dospělé. Podniky by mohli jít cestou tvorby turistických produktů, například ubrousky či šálky s motivem Jičina či jičínských pohádek.

Město Jičín by mohlo pro své občany založit komunikační sociální síť Munipolis, která by město nic nestála a mohla by přilákat více občany. Město by tam mohlo zavést ankety a dotazníky, studentské spoty, prezentace Jičínských a okolních umělců, rozhovory o současnosti a budoucnosti se zastupiteli města, vkládat pozvánky na Novoroční pochod, drakiádu, ukončení léta či vystoupení u vánočního stromku.

V roce 2005 ve spolupráci České zemědělské univerzity v Praze a města Jičina vzniklo konzultační středisko Jičín, kde mohou studenti dosáhnout akademického titulu v oboru Veřejná správa a regionální rozvoj. Následně získané akademické vzdělání jsou často lépe placené – lépe placení lidé v Jičíně znamená, že tam mohou také více utrácet a místní podniky naopak mít více tržeb.

Příležitost pro město v rámci návrhů by se mohla očekávat větší návštěvnost turistů, což by představovalo zvýšení daní z příjmů. Výše uvedené návrhy se i dotýkají daně z přidané hodnoty. Někteří místní podnikatelé mají různé druhy příjmů a jsou současně i plátcí daně z přidané hodnoty, proto se dá i na dani z přidané hodnoty ve sdíleném výnosu očekávat zvýšení.

Město Jičín zavedlo poplatek z pobytu teprve loni ve výši 20,00Kč; letos je teprve první rok, kdy výběr tohoto poplatku v městě probíhá. Za této situace považují za nevhodné uvažovat o okamžitém zvýšení daně. Město by mělo vyčkat alespoň 1–2 roky, následně provést rozbor, komparovat svá očekávání se skutečnými výsledky, a teprve na základě těchto výstupů uvažovat o úpravě či změně výše poplatku. Zvýšení poplatků za odpad by se jednak vyřešil problém se ztrátovostí odpadového hospodářství v Jičíně, jednak by v případě ziskovosti mohlo peníze investovat do modernizace a zefektivnění odpadového hospodářství. Město Jičín vybíral poslední tři roky od svých občanů poplatek za svoz odpadu ve výši 552,00 Kč. Míru zvýšení bych navrhovala ve výši 50,00 Kč, což by přineslo městu dalších 642 924,00 Kč ročně navíc, což by představovalo zvýšení o 0,1 % z daní z příjmů, tedy o 642 924 000,00 Kč, celkem 7 742 924,00 Kč, tj. 2,3 % z daňových příjmů.

7 Seznam použitých zdrojů

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 167 s., ISBN 978-80-7357-497-0,

HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ, Jan SEGER a Jakub FISCHER. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd., Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6,

HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 110 s. ISBN 978-80-7380-459-6,

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Mrkývka PETR. *Finanční a Daňové právo*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 360 s. ISBN 978-80-7380-639-2.

ČESKÁ REPUBLIKA, Ministerstvo vnitra. *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Obecní úřad*. Praha. 2018, číslo 13. ISBN: 978-80-87544-82-2

NAHODIL, František a kolektiv. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-536-4., s 26.,40., Praha, ČR,

NETOLICKÝ, M. *Rozpočty obcí v naší legislativě*. Brno: Tribun EU, 2008. 50 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-340-5,

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 428 s., ISBN: 978-80-7357-614-1,

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. 98 s., 100 s., ISBN 978-80-7357-358-4,

PEKOVÁ, Jitka a Jaroslav PILNÝ. *Veřejná správa a finance*. Praha: Codex Bohemia, 1998.48, 74 s., ISBN 80-8596385x,

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 184 s., ISBN 978-80-7357-936-4,

POSPÍŠIL, Richard, ŽUFAN, Pavel. *Ekonomika veřejných rozpočtů*. 1. vydání. Průhonice: Professional Publishing, 2019. 264 s. ISBN 978-80-88260-32-5

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. 24 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0,

SAMUELSON, Paul Anthony a William Dawbney NORDHAUS. *Ekonomie*. 2 vyd. Praha: Svoboda, 1995. 61 s. ISBN 80-205-0494-X,

SCHNEIDEROVÁ, Ivana a Zdeněk NEJEZCHLEB. 2012. *Účetní reforma 2012 pro ÚSC a jimi zřizované příspěvkové organizace*: [účetní metody, postupy účtování, výkaznictví, vazby na organizace]. [Turnov]: Acha obec účtuje. ISBN 978-80-260-2780-5,

SUCHÁNEK, Petr. *Podnikohospodářská analýza*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN isbn80-210-3985-x,

VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňový systém ČR 2018*. 14. aktualizované vydání. 1. VOX a.s., Praha, 2018. 403 s. ISBN 978-80-87480-63-2

Vyhláška č. 323/2002 Sb. Ministerstva financí o rozpočtové skladbě, zrušeno k 01.01.2022

Vyhláška č. 412/2021 Sb. o rozpočtové skladbě

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze

Zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)

Zákon č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

Zákon č. 338/1992 Sb. České národní rady o dani z nemovitých věcí

Zákon č. 565/1990 Sb. České národní rady o místních poplatcích

Zákon č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů

Zákon č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích

Český statistický úřad, Malý lexikon obcí [online]. [cit. 2022-08-10] Dostupné: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2021>

Český statistický úřad [online]. [cit. 2022-08-10] Dostupné: https://www.czso.cz/csu/xh/charakteristika_okresu_jicin

Daň z hazardních her [online]. [cit. 2022-07-02]. Dostupné: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-hazardnich-her/informace-k-dani-z-hazardnich-her>

Ekonomikon, rozpočtová soustava [online]. [cit. 2022-08-31] Dostupné: <https://www.ekonomikon.cz/finance/rozpocetova-soustava/>

Ekologické daně [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné: <https://www.businessinfo.cz/navody/ekologicke-dane/>

Hypindex, Daň z nemovitých věcí je nízká [online]. [cit. 2022-08-31] Dostupné: <https://www.hypindex.cz/clanky/dan-z-nemovitych-veci-je-nizka-pripravme-se-na-zvyseni/>

Finanční správa, Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní, [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obci>

obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpocetove-urceni-dani/danove-prijmy-rozpocet-kraju-a-obci-dle-zakona-o-rozpocetovem-urceni-dani

Ministerstvo financí, Veřejný sektor [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/partnerstvi-verejneho-a-soukromeho-sekto/zakladni-informace>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2018. Jsem zastupitel/ka. Praha: Ministerstvo vnitra.

Moderní obec, Stanovení obce městem [online]. [cit. 2022-10-17]. Dostupné: <https://moderniobec.cz/stanoveni-obce-mestem/>

Peníze.cz, Státní rozpočet [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné: <https://www.penize.cz/statni-rozpocet>

Portál pohoda, Dluhopisy, cenné papíry [online]. [cit. 2022-09-18]. <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/finance-a-dane/dluhopisy-cenne-papiry-a-jejich-zdaneni-%E2%80%933-dil/>

Rozpočtové provizorium, Novinky cz. [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné: <https://www.novinky.cz/tag/rozpocetove-provizorium-54751>

Rozpočty města Jičín. 2022 [online]. [cit. 2022-08-15]. Dostupné z: https://www.mujiicin.cz/rozpocet/ds12157?fbclid=IwAR2VSeK0F7yZKnS_gfMdgMeBILFjc2JqSQUiQlZjrrGWFUvL42gAzYU4ZV8

Schéma rozpočtového určení daní. 2022 [online]. [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/rozpocetove-urceni-dani>

Stát hospodařil s rekordním přebytkem [online]. [cit. 2022-08-05] Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2017/stat-v-roce-2016-hospodaryl-s-rekordnim-27109>

Státní rozpočet v kostce 2021 [online]. [cit. 2022-05-30]. Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2020-34784>

Státní rozpočet v kostce 2021 [online]. [cit. 2022-05-30] Dostupné: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Informacni-letak_2021_Statni-rozpocet-v-kostce_v01.pdf

Vývoj struktury příjmů ÚSC za leden až březen 2013–2022 [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné: <https://www.kurzy.cz/zpravy/653001-zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-obci-dobrovolnych-svazku-obci-a-kraju-k-31-3-2022/>